

T.C
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

PINARHİSAR'DA ŞEHİRSEL GELİŞİM

AYDIN CİDAN

2501130092

TEZ DANIŞMANI

DOÇ. DR. HÜSİNİYE DOLDUR

İSTANBUL- 2017

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS

TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : AYDIN CİDAN

Numarası : 2501130092

Anabilim Dalı /
Anasanat Dalı / Programı : COĞRAFYA

Danışmanı : Doç.Dr.HÜSNİYE DOLDUR

Tez Savunma Tarihi : 23.06.2017

Saati : 10:00

Tez Başlığı : "Pınarhisar'da Şehirsel Gelişim"

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABULÜNE OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1-PROF.DR.AYŞE NUR TİMOR		KABUL
2-PROF.DR.HAMZA AKENGİN		KABUL
3-DOÇ.DR.HÜSNİYE DOLDUR		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1-YRD.DOÇ.DR.GAYE ERTİN		
2-YRD.DOÇ.DR.MUHAMMET KAÇMAZ		

ÖZ

PINARHISAR’DA ŞEHİRSEL GELİŞİM

Aydın CİDAN

Pınarhisar, Kırklareli iline bağlı, geçmişi milattan öncesine dayanan eski bir yerleşmedir. Pınarhisar da pek çok şehir gibi küçük bir yerleşme iken zaman içerisinde çeşitli şehrsel fonksiyonların etkisiyle gelişerek günümüzdeki konumunu almıştır.

Başlangıçta küçük bir garnizon yerleşmesi olan Pınarhisar, sahip olduğu doğal zenginlikleriyle (verimli tarım alanları, bol su kaynakları gibi) insanları kendisine çekerek önemli bir yaşam alanı haline gelmiştir. Kurulduğu dönemdeki askeri öneme sahip özelliğini günümüzde de koruyan Pınarhisar, bu özelliğinin yanında önemli bir tarım şehridir. Roma ve Osmanlı İmparatorlukları dönemlerinde de önemli bir yerleşme olan Pınarhisar, Cumhuriyet döneminde aldığı göçler ve 1950 sonrasına gerçekleşen sanayi yatırımları ile nüfusu artan bir yerleşmedir. Artan nüfusun ihtiyaçları doğrultusunda çeşitli şehrsel fonksiyonların gelişmesi ile Pınarhisar, günümüzde Kırklareli’ne bağlı bir ilçe merkezi durumundadır. Pınarhisar’ın gösterdiği şehrsel gelişim süreci tezimizin konusunu oluşturmaktadır.

Tez hazırlanırken Pınarhisar’ın şehrsel gelişimine etki eden fiziki ve beşeri faktörler incelenmiş ve çeşitli coğrafi yöntem ve teknikler (literatür taraması, arazi çalışması, gözlem, mülakat, haritalama, fotoğraflama gibi) kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Pınarhisar, Kırklareli’nin İlçeleri, Şehirleşme, Nüfus.

ABSTRACT

URBAN DEVELOPMENT IN PINARHİSAR

Aydın CİDAN

Pınarhisar, county of Kırklareli, is a settlement whose history dates B.C. Pınarhisar, like many other cities today, was once a small settlement but has developed by various urban functions' effects in time and became the city as we know it today.

In the beginnning, Pınarhisar was a small military post settlement. It has became an important habitat by attracting people for its natural richness (fertile cultivation soil, abundant water resources). Pınarhisar still preserves its military importance roots besides it is also an important agricultural city. Pınarhisar was among the important settlements back in Roman and Ottoman eras while its population increased due to immigration during Republic Era and industrial investments after 1950. Today Pınarhisar is a county center of Kırklareli province where various urban functions improved in accordance with increased population needs. Pınarhisar's urban improvement process is the main subject of our thesis.

While the thesis were prepared, the physical and human factors that affected Pınarhisar's urban improvement were researched and many geographical methods and technics (literature research, field survey, observation, interview, mapping, photograph) were used.

Keywords: Pınarhisar, Counties of Kırklareli, Urbanization, Population

ÖNSÖZ

İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Ana Bilim Dalında, Yüksek Lisans tezi olarak hazırlamış olduğum “Pınarhisar’da Şehirsel Gelişim” adlı çalışmamın amacı, Pınarhisar’ın şehirsel gelişme sürecini ortaya koymaktır.

Pınarhisar hakkında hazırladığım bu çalışmada, lisans ve yüksek lisans eğitimim döneminde derin coğrafya bilgisiyle gelişmemde katkısı bulunan ve şu anda emekli olan değerli hocam Prof. Dr. Nazmiye ÖZGÜÇ’e teşekkürlerimi sunarım. Tez çalışmamın en başından itibaren her aşamasında yardımcı olan ve desteğini esirgemeyen danışman hocam Doç Dr. Hüsniye DOLDUR’a teşekkür ederim. Tez çalışmam sırasında gerekli olan verilerin elde edilmesinde yardımcı olan Pınarhisar İlçe Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü çalışanlarına, Pınarhisar Belediye Başkan Yardımcısı Ömürlü Dinçer’e ve Pınarhisar Fen İşleri Müdürlüğü çalışanlarına da çok teşekkür ederim.

Tez çalışmam süresince karşılaştığım sıkıntıların üstesinden gelmeme yardımcı olan, desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen ve yetişmemde büyük emeği olan aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Aydın CİDAN

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	III
ABSTRACT.....	IV
ÖNSÖZ.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
TABLolar LİSTESİ.....	VIII
HARİTALAR LİSTESİ.....	IX
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ.....	X
GRAFİKLER LİSTESİ.....	XI
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

PINARHİSAR'IN GENEL ÖZELLİKLERİ

A. KONUM VE DOĞAL ÖZELLİKLER	3
1. Konum	3
2. Doğal Özellikler.....	4
a) Jeolojik Yapı	4
b) Jeomorfoloji.....	7
c) İklim	8
d) Toprak Yapısı	10
e) Bitki Örtüsü.....	11
f) Hidrografiya.....	13
B. KURULUŞ VE TARİHSEL GELİŞİMİ	16

İKİNCİ BÖLÜM

PINARHİSAR'DA NÜFUS VE YERLEŞME

A. NÜFUS	21
1. Nüfusun Geçmişteki Yapısı ve Özellikleri	21
2. Nüfusun Günümüzdeki Yapısı ve Özellikleri.....	31
3. Nüfusun Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Özellikleri	34
B. YERLEŞME	39
1. Yerleşmenin Tarihsel Gelişimi	39

2. Yerleşmenin Günümüzdeki Yapısı ve Özellikleri	44
C. ARAZİ KULLANIMI	50
1. Konut Alanları	50
2. İş ve Ticaret Alanları	53
3. Sanayi Alanları	57
4. Resmi ve İdari Alanlar	60
5. Eğitim Alanları	62
6. Sağlık Alanları	66
7. Yeşil Alanlar	67
8. Askeri Alanlar	69
9. Sosyal-Kültürel Alanlar ve Spor Alanları	69
10. Tarım Alanları	72
11. Ağiller	73
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
EKONOMİK FAALİYETLER	
A. TARIM VE HAYVANCILIK	75
1. Tarım	75
2. Hayvancılık	82
a) Büyükbaş Hayvancılık	83
b) Küçükbaş Hayvancılık	84
c) Arıcılık	87
d) Kumes Hayvancılığı	90
e) Su Ürünleri	90
B. SANAYİ	91
C. TİCARET	92
D. ULAŞIM	96
SONUÇ VE ÖNERİLER	99
KAYNAKÇA	103

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Pınarhisar'a Ait Ortalama İklim Değerleri(1965-2005)	9
Tablo 2: Pınarhisar'ın 1935-2016 Kır-Kent Nüfus Değişimi.....	29
Tablo 3: Pınarhisar, Kırklareli ve Türkiye Nüfus Yoğunlukları (2016).....	32
Tablo 4: Pınarhisar'ın Mahallelere Göre Nüfusu (2016)	32
Tablo 5: Pınarhisar İlçe Geneli Nüfusun Eğitim ve Okuma Yazma Durumu (+6 yaş)	34
Tablo 6: Pınarhisar'daki Eğitim Kurumları ve Öğrenci Sayıları	35
Tablo 7: Nüfus Kayıtlarına Göre Pınarhisar'da Yaşayanlar (2016).....	36
Tablo 8: Pınarhisar'ın Medeni Duruma Göre Nüfusu (+15 yaş).....	37
Tablo 9: Pınarhisar'ın Osmanlı Dönemindeki Mahalleleri	43
Tablo 10: Pınarhisar'daki Eğitim Alanlarının Mahallelere Göre Dağılımı.....	63
Tablo 11: Pınarhisar'da Arazi Dağılımı	76
Tablo 12: Tarım Alanlarının Kullanımı	77
Tablo 13: Ekim Alanlarına Göre Tahıllar	77
Tablo 14: Pınarhisar'da Sebze Üretimi	79
Tablo 15: Pınarhisar'da Yıllara Göre Şeker Pancarı Ekimi	79
Tablo 16: Pınarhisar'da Başlıca Meyvelerin Üretim Miktarları.....	80
Tablo 17: Pınarhisar'da Yıllara Göre Şaraplık Üzüm Üretimi.....	81
Tablo 18: Pınarhisar ve Yakın Çevresinde Büyükbaş Hayvan Sayısı.....	83
Tablo 19: Pınarhisar'daki Küçükbaş Hayvan Sayısı	85
Tablo 20: Pınarhisar'da Yerleşmelere Göre Kovan Sayısı	88
Tablo 21: Pınarhisar'da Esnaf ve Sanatkârlar Odasına Kayıtlı İşyerlerinin Sayısı...	93
Tablo 22: Pınarhisar'ın Seçilmiş Yerleşmelere Olan Uzaklığı	96

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1: Pınarhisar'ın Konumu.....	3
Harita 2: Pınarhisar ve çevresinin jeolojik haritası.....	6
Harita 3: Pınarhisar ve Çevresinin Jeomorfolojisi.....	8
Harita 4: Doğu Roma İmparatorluğu Döneminde Yerleşmenin Başladığı Alan.....	41
Harita 5: Pınarhisar'ın Osmanlı Dönemindeki Tahmini Yerleşim Alanı	42
Harita 6: Pınarhisar'ın Mahalleleri	45
Harita 7: Pınarhisar'da Mahallelerin Nüfus Yoğunluğu.....	45
Harita 8: Pınarhisar'ın Şehir İçi Arazi Kullanımı	49
Harita 9: Pınarhisar'daki Arı Koruma Bölgesi	88

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 1: Pınarhisar'ın Kuzey Kesimlerindeki Bitki Örtüsünden Bir Görünüm (Küçük Ağaçlar, Çalılıklar, Otlar)	11
Fotoğraf 2: Evciler Göletinden Bir Görünüm	15
Fotoğraf 3: Pınarhisar Kalesinden Bir Görünüm	18
Fotoğraf 4: 1935 Yılında Pınarhisar-Kaynarca'da İnşa Edilmiş Olan Göçmen Evleri	27
Fotoğraf 5: Kaynarca Kaya Manastırı	40
Fotoğraf 6: Pınarhisar'ın Kurtuluşu Töreninde Çekilen Fotoğrafta Görülen Tek Katlı Evler-1953	51
Fotoğraf 7: Pınarhisar'da Toplu Konutlardan Bir Görünüm (Hükümet Çeşmesi Sok.)	52
Fotoğraf 8: Cumhuriyet Meydanı, Pazar Kurulduğunda-1944	53
Fotoğraf 9: Salih Bilinmez Caddesinden Bir Görünüm	55
Fotoğraf 10: Pınarhisar Kapalı Pazar Yerinden Bir Görünüm	56
Fotoğraf 11: Çimento Fabrikasından Bir Görünüm	57
Fotoğraf 12: Kireç Fabrikasından Bir Görünüm	58
Fotoğraf 13: Pınarhisar Yeni Sanayi Sitesi	60
Fotoğraf 14: Pınarhisar Belediye Binası	61
Fotoğraf 15: Pınarhisar Hükümet Konağı	61
Fotoğraf 16: Pınarhisar Koloğlu İlkokulu	64
Fotoğraf 17: Kırmızı Mektep	64
Fotoğraf 18: Pınarhisar Atatürk İlkokulu - 1967	65
Fotoğraf 19: Pınarhisar Meslek Yüksek Okulu	66
Fotoğraf 20: Pınarhisar Devlet Hastanesinden Bir Görünüm	67
Fotoğraf 21: Ali Özer Parkı	68
Fotoğraf 22: Pınarhisar Futbol Sahası	70
Fotoğraf 23: Pınarhisar İlçe Halk Kütüphanesi	70
Fotoğraf 24: Kültür Merkezi Olarak Değerlendirilen Bina	71
Fotoğraf 25: Şehir merkezinde Konut alanları ile iç içe geçmiş tarım alanları (Orta Mahalle, 309. Sokak)	72
Fotoğraf 26: Pınarhisar'ın Kuzeyindeki Bir Ağıl (Kışla) (Beylik Mahallesi, 109. Sokağın Kuzeyi)	73
Fotoğraf 27: Şehrin Güneyinde Yer Alan Buğday Tarlaları	78
Fotoğraf 28: Şehrin güneyinde bağcılık yapılan bir alan	81
Fotoğraf 29: Şehirde Küçükbaş Hayvanların Otlatıldığı Alanlar (Beylik Mahallesi, Akören Yolunun Doğusu)	86
Fotoğraf 30: Şehir Merkezinin Güneyinde, Tarla Alanlarında Buluna Kovanlar	89

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Pınarhisar'ın Osmanlı Dönemindeki Tahmini Nüfusu.....	25
Grafik 2: Sayım Yıllarına Göre Pınarhisar Şehir Nüfusu (1935-2016)	26
Grafik 3: Pınarhisar'da Kırsal ve Şehirsel Nüfus Oranı	31
Grafik 4: Pınarhisar'da Nüfusun Yaş Grupları ve Cinsiyete Göre Dağılımı (2016)	33
Grafik 5: Pınarhisar'da Çalışan Nüfusun Sektörlere Göre Dağılımı (%)	38

GİRİŞ

İnsanların göçebe hayattan yerleşik hayata geçmeleri ile birlikte ilk yerleşmeler ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu yerleşmelerin bir kısmı zaman içerisinde büyüyüp gelişerek şehirleri meydana getirmişlerdir. Tarih boyunca dünya nüfusunun büyük çoğunluğu kırsal alanlarda yaşamışsa da şehirler, beş bin yıllık geçmişleri ve Sanayi Devrimi'nden sonraki hem büyüklük hem de sayıca muazzam gelişmeleriyle medeniyetin sembolü haline gelmişlerdir. Öyle ki bazı bilim insanları şehirleri, medeniyetin ışık ve sıcaklığını, karanlık ve soğuk dünyaya yayan ateş olarak tanımlamışlardır. İnsanlık tarihi içerisinde dünya nüfusunda her zaman kırsal nüfus fazla olmuştur. Bu durum yani kırsal nüfus egemenliği 1994 yılında sona ermiş, bu tarihten sonra dünyada kırsal ve şehirsal nüfusu eşit hale gelmiş, sonraki dönemlerde ise artık şehirsal nüfus kırsal nüfusu geçmeye başlamıştır. Bu durum, içinde yaşayacağımız dünyanın her geçen gün daha şehirleşmiş bir dünya olacağını vurgulamaktadır (Tümertekin ve Özgüç 2015: 396).

Pınarhisar, başlangıçta küçük bir yerleşme iken zaman içinde gösterdiği gelişme ile günümüzde şehirsal nüfusun fazla olduğu bir yerleşme halini almıştır. Pınarhisar çevresinde insana ait ilk izlerin günümüzden 10.000 yıl öncesine kadar gittiği, ancak yoğun yerleşmenin Erken Bronz Çağı'nda başladığı arkeolojik bulgularla desteklenmektedir (Beksaç, 2007:3,4). Pınarhisar ve çevresinde ilk yerleşmeye başlayan kavimler Traklar olmuş, daha sonra Romalılar döneminde (M.S. 425) İstanbul'u korumak ve bölgede güvenliğin sağlanması amacıyla kurulan kalenin etrafında bugünkü Pınarhisar şehri gelişmeye başlamıştır (Mansel, 1938; Dursunkaya, 1948: 14; Beksaç, 2007:4,5). Pınarhisar'ın Osmanlılara geçmesiyle birlikte iskân ve imar faaliyetleri sonucunda yerleşmede hızlı bir gelişme sürecine girilmiş ve başlangıçta nahiye (bucak) olan Pınarhisar sonraları kaza (ilçe) konumuna yükselmiştir (Yarcı, 2007: 16). Osmanlının son dönemlerinde meydana gelen 93 Harbi, (1.) Balkan Savaşları ve I. Dünya Savaşı gibi Osmanlının yenik çıktığı savaşlar Pınarhisar'ın gelişiminde iz bırakan önemli aşamalardır. Bu Savaşlar sırasında şehrin düşman eline geçmesiyle bölgedeki nüfus başka yerlere göç etmiş, savaş bittikten sonra ise yeni sınırların oluşması neticesinde Doğu Trakya ve

Balkanlardan Pınarhisar'a doğru göçler yaşanmasıyla bölge, önemli nüfus hareketlerine sahne olmuştur. Osmanlı döneminde idari statüsü pek çok defa değişen Pınarhisar, Cumhuriyet dönemine ilçe merkezi olarak girmiş, 1926 yılına kadar ilçe merkezi olarak kalan Pınarhisar, bu tarihe bucak merkezine dönüştürülmüş ve 1953 yılında tekrar ilçe ilan edilene kadar bucak merkezi olarak kalmıştır (Resmi Gazete, 1926; Resmi Gazete, 1953).

Cumhuriyetin ilanından 1950'lere kadar yurtdışından gelen göçmenlerle nüfusu artan Pınarhisar, 1950'den sonra sanayi faaliyetlerinin gelişmesiyle büyümeye devam etmiştir. 1953'te ilçe merkezi olan Pınarhisar'da idari fonksiyonların yanında sanayi faaliyetleri ve ticari faaliyetler de gelişince şehrin nüfusu daha da artmıştır. Sonraki yıllarda ise şehirdeki sanayi tesislerinin ve ticaret alanlarının sayılarının artmasıyla ortaya çıkan yeni iş olanakları yakın çevredeki köylerden başlayarak nüfusu Pınarhisar'a çekmiş ve Pınarhisar'ın daha da büyümesine ve bugünkü gelişmişlik düzeyine ulaşmasına neden olmuştur.

Üç bölümden oluşan tezin birinci bölümünde Pınarhisar'ın konumu, doğal özellikleri, kuruluşu ve tarihsel gelişiminden bahsedilmiştir. İkinci bölümde Pınarhisar'ın nüfus ve yerleşme özelliklerinin geçmişten günümüze kadar olan süreçteki değişimleri ve bu değişimlerin sebepleri ele alınmıştır. Bunun yanında şehirdeki arazi kullanımı incelenmiştir. Tezin üçüncü bölümünde ise Pınarhisar'daki ekonomik faaliyetler üzerinde durulmuş, bu faaliyetler tarım ve hayvancılık, sanayi ve ticaret başlıkları altında incelenmiş, bunların yanında Pınarhisar'ın mevcut ulaşım durumu ortaya konmuştur. Sonuç ve öneriler kısmında ise Pınarhisar'ın sorunlarına değinilmiştir.

Tez hazırlanırken Pınarhisar'ın şehirselleşmesine etki eden fiziki ve beşeri faktörler incelenmiş ve çeşitli coğrafi yöntem ve teknikler (literatür taraması, arazi çalışması, gözlem, mülakat, haritalama, fotoğraflama gibi) kullanılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

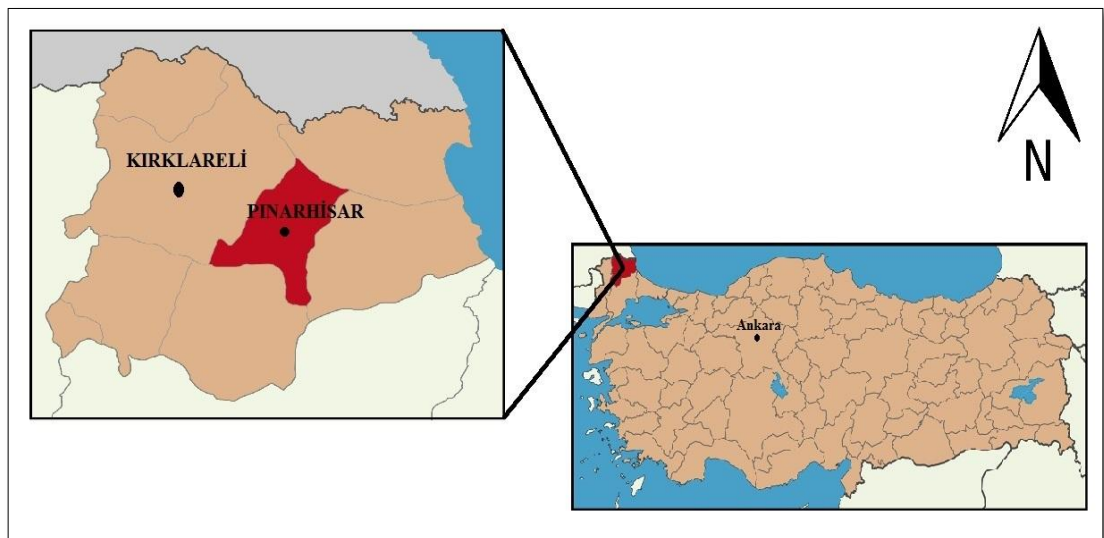
PINARHİSAR'IN GENEL ÖZELLİKLERİ

A. KONUM VE DOĞAL ÖZELLİKLER

1. Konum

Pınarhisar, Türkiye'nin Marmara Bölgesinin Yıldız Dağları alt bölümünde yer alan Kırklareli'ne bağlı bir ilçe merkezidir. Batısında Kırklareli il merkezi, doğusunda Vize, güneyinde Lüleburgaz, kuzeydoğusunda Demirköy ve kuzeyinde de kendisine bağlı Evciler, Kurudere, Çayırdere gibi köyler ile Trakya'nın en yüksek noktası olan Mahya Dağı ile çevrelenmiştir. Pınarhisar eski Kırklareli-İstanbul (D-020) karayolu üzerinde, Lüleburgaz-Pınarhisar-Kırklareli yol kavşağında bulunmaktadır. Pınarhisar ilçesinin yüzölçümü 518 km² olup denizden yüksekliği 192 metredir.

Harita 1: Pınarhisar'ın Konumu

Kaynak: <https://commons.wikimedia.org>, 2016'dan düzenlenmiştir

“Herhangi bir şehrin lokasyonu, sit ve situasyon faktörleri arasındaki dengeye dayanır. **Sit**, bir şehir ya da kasabanın -kısacası bir yerleşmenin- yerel özellikleri olurken, **situasyon** da onun bölgesel özellikleridir denilebilir. Bazı şehirler daha çok bu tür coğrafi konumlarının bir sonucudurlar. Şehirler sık sık iki farklı fiziksel

alanın, sözgelimi kara ile suyun, ormanla stepin, dağlarla ovaların buluştuğu ya da iki farklı kültürün oluşturduğu sınır boyunca büyürler” (Tümertekin ve Özgüç, 2015: 428).

Pınarhisar da iki farklı fiziksel alanın, dağlık-tepelik alanlar ile ovalık-düzlük alanların kesiştiği bir noktada kurulup gelişmiştir. Istranca Dağlarının, güneye doğru uzanan engebeli yapısı, Pınarhisar yakınlarında düzlük alanlarla birleşmektedir.

2. Doğal Özellikler

a) Jeolojik Yapı

Pınarhisar ve çevresinde farklı jeolojik zamanlara ait oluşumlar bulunmaktadır. Sahada, en eski formasyonlar Alt Paleozoik’e aitken, Neojen ve Kuaterner dönemlere ait oluşumlara da rastlanmaktadır (Aslaner, 1966: 126).

Pınarhisar ve çevresinde “Pınarhisar Formasyonu” olarak tanımlanan jeolojik bir yapı bulunmaktadır. Alt-Orta Oligosen yaşlı bu formasyon, beyazımsı gri, kahverengimsi, sarımsı krem renkli kumtaşı, çakıllı kumtaşı, çakıltaşı, oolitli kireçtaşı, konjeriyalı kireçtaşı ve killi kireçtaşı ardalanmasından oluşmuştur. Formasyonun üst kısımlarında mangan içeren köşeli çakıl taşları, manganlı kumtaşı, oolitik kireçtaşı ve konjeriyalı kireçtaşı yer almaktadır. Pınarhisar formasyonu havzanın kuzey şelfinde yer yer dar bir şerit halinde Kırklareli kireçtaşı üzerine uyumsuz olarak gelmektedir. Kireçtaşlarında tabakalanma 10 – 40 cm. kalınlıkta ve düzgün yapıdadır. Formasyonun kalınlığı 80 metreyi bulmaktadır (Pınarhisar Belediyesi, 2015: 8).

Pınarhisar’ın kuzeyinde yaşlı oluşumlar yer alırken güneye doğru daha genç oluşumlara rastlanmaktadır. Kuzeyde Alt Paleozoike (Harita 2’de lejantta 10’a karşılık gelen alanlar) ait alanlar bölgenin en eski oluşumlarıdır. Kuzeybatı – güneydoğu yönünde uzanan Istranca Dağları, jeolojik bakımdan çekirdeği granit ve gnayslardan, örtüsü de yaş ve yapısı çeşitli şistlerle mermerlerden oluşan bir paleozoik masiftir (Ardel 1957: 153). Pınarhisar’dan kuzeye doğru gidildikçe

Istranca Masifine yaklaşıması, yaşlı jeolojik oluşumların karşımıza çıkmasının sebebidir.

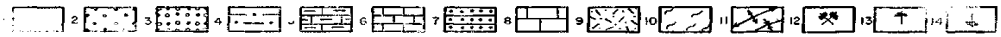
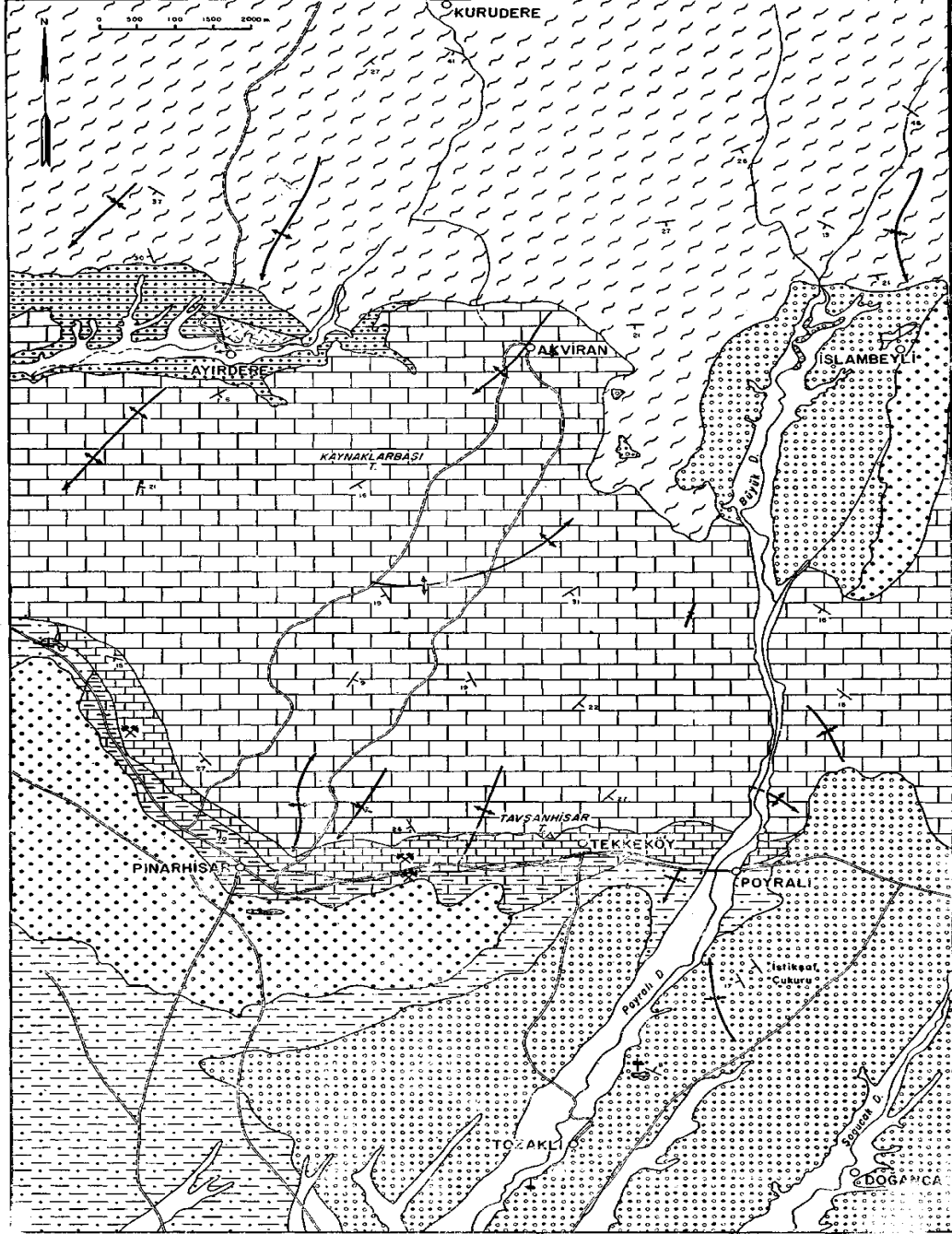
Pınarhisar'ın güney kesimlerinde neojen ve kuaternere ait alanlar görülmektedir. Kuaterner döneminde oluşan eski alüvyon sahaları, kuzeydeki kalker alanların ve Pınarhisar şehir merkezinin bulunduğu yerin hemen güneyinde yer almaktadır. İslambeyli köyünün doğu kısmında da yine eski alüvyon sahaları bulunmaktadır (Harita 2). Kabaca doğu-batı doğrultusunda Kaynarca'ya kadar uzanan eski alüvyon sahalar, günümüzde Pınarhisar'ı çevreleyen önemli tarım alanlarını oluşturmaktadır.

Pınarhisar'daki yeni alüvyon sahaları (üst kuaterner) ise, İslambey Deresi, Poyralı Deresi, Kaynarca Deresi, Manastır Dere ve Hamamsuyu Deresi yataklarında ve çevrelerinde bulunmaktadır. Kuaternere ait alüvyonların bulunduğu bir başka kesim ise bölgede yer alan vadi tabanlarıdır. Bunlarda alüvyon dolgu kalınlığı Ergene Havzasına doğru artarken, kuzeydeki plato kısmına yaklaşıldıkça azalmaktadır. Nitekim Pınarhisar'ın 8 km güneybatısındaki Ataköy'de açılan bir burgu kesitinde dolgu kalınlığı 166 metre iken, Pınarhisar'ın 15 km. kadar güney kısmında yer alan Hamzabey köyünde açılan bir kuyu kesitinde dolgu kalınlığını 300 metre olarak ölçülmüştür (Turan, 1967: 7). Bu alüvyon sahalar tarım alanları olarak kullanılmaktadırlar.

Harita 2: Pınarhisar ve çevresinin jeolojik haritası

Mustafa ASLANER

LEVHA - I

KIRKLARELİ - PINARHİSAR CİVARININ JEOLÖJİK HARİTASI

- Yeni alüvyon (Üst Kuaterner); 2 - Eski alüvyon (Kuaterner); 3 - Kum, çakıl, marn, gre, konglomera (Üst Pliosen);
- Marn, kum, gre, kil (Ponsien); 5 - Kalker arakatıklı marn, gre, Karton seri (Sarmasien - Meosten); 6 - Congeria'lı ilker (Sarmasien); 7 - Marn, kil, kum (İpresien); 8 - Kalker (Lütessen - Priabonien); 9 - Kil, kum, kalker (Burdigalien - ndobonien); 10 - Gnays, mikasist, fillat (Antesilurien?); 11 - Antiklinal eksen ve senklinal eksen; 12 - Taşocağı;
- 13 - Linyit ocağı; 14 - Terkedilen ocak.

Kaynak: Aslaner, 1966

b) Jeomorfoloji

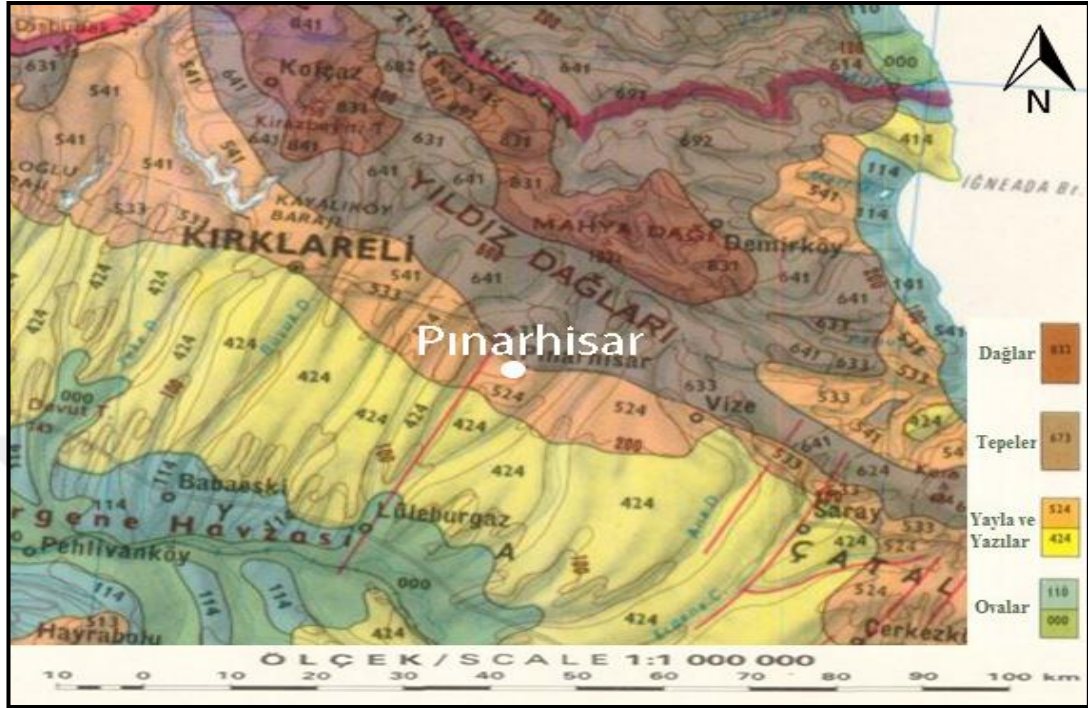
Pınarhisar'ın jeomorfolojik açıdan durumuna bakıldığında, kuzey kesimlerinin dağlık ve tepelik alanlardan, güney kesiminin ise ovalık alanlar ve küçük sırtlardan oluştuğu görülmektedir. Bölgede güneyden kuzeye doğru gidildikçe, bir başka ifadeyle güneydeki Ergene Ovasından kuzeydeki Istranca Dağlarına yaklaşıldıkça, yükselti kademeli olarak artış göstermektedir.

Pınarhisar'ın kuzeyindeki dağlık ve tepelik alanların en yüksek noktasını, Pınarhisar ile Demirköy arasında bulunan Mahya Tepesi oluşturur. 1031 metre yüksekliği ile bu tepe, hem Istrancaların hem de Trakya'nın en yüksek noktasıdır. Bölgenin bir diğer yüksek kesimini Mahya Tepesinin batısında Kurudere köyünün kuzeyinde yer alan 901 metre yüksekliğindeki Fatmakaya Tepesi oluşturmaktadır.

Diğer önemli yükselti alanları ise Pınarhisar şehir merkezinin de üzerinde bulunduğu kalker platonun üzerinde yer alan tepelerdir. Bunlar: Taşlıtepe 325 metre, Kartalkaya Tepe 372 metre, Harmantepe 364 metre, Arif Hoca'nın Kışla Tepesi 405 metre, Küçük Kaçul Tepe 361 metre, Büyük Kaçul Tepe 392 metre, Derviş Tepe 446 metre, Dikilitaş Tepe 436 metre, Büyükçetepe 452 metre ve Kaynaklarbaşı tepe 465 metredir (Turan, 1967: 16). Bu tepelik alanlar ve kalker plato, dağlık alanlarla ovalık alanlar arasında geçiş oluştururlar.

Pınarhisar'ın güney kesimleri kuzey kesimlerine göre daha düzlük olup burada ovalar ve akarsuların oluşturduğu vadiler ve sırtlar yer almaktadırlar. Burada vadiler çok derin olmayıp sırtlar da hafif eğimlidir. Vadilerin en geniş ve uzun olanları Manastır Dere Vadisi, Kaynarca Deresi Vadisi ve Poyralı Deresi Vadileridir. Manastır Dere ve Kaynarca Deresi Vadileri Pınarhisar'ın batısında kalırken Poyralı Vadisi doğusunda yer almaktadır. Kaynarca Deresi Vadisi Kaynarca'dan başlayıp Ataköy'e kadar uzanmaktadır. Manastır Dere Vadisi ise Kaynarca Deresi Vadisine göre çok daha kuzeyden, Çayırdere'den başlayarak güneyde Kaynarca'nın batısından geçer ve Osmancık'a kadar uzanır. Poyralı Deresi Vadisi Istrancalardan başlayarak Poyralı'dan geçer ve güneye Tozaklı'ya doğru devam eder.

Harita 3: Pınarhisar ve Çevresinin Jeomorfolojisi

Kaynak: Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, 1992'den düzenlenmiştir.

c) İklim

Pınarhisar'da karasal iklim görülmektedir. Pınarhisar'ın kuzey-kuzeydoğusunda bulunan ve kuzeybatı-güneydoğu yönlü uzanan Istranca Dağları, denizel etkinin iç kısımlara sokulmasını engellediğinden, bölgede karasal iklimin etkilerini arttırmaktadır. Yazlar sıcak ve kurak geçerken, kışlar soğuk ve yağışlıdır. Yıllık ortalama yağış miktarı 500-600 mm civarındadır. Yıllık ortalama sıcaklık ise 13°C civarındadır (Tablo 1). Kış aylarında kar yağışı ve don olayı görülebilmektedir. Bölgedeki hâkim rüzgâr yönü poyrazdır.

Pınarhisar'da faaliyette olan meteoroloji istasyonunun 2005'te kapatılması nedeniyle elimizde son 10 yıla ait meteoroloji verileri bulunmamaktadır. Bu sebeple Pınarhisar'ın Ortalama iklim değerleri tablosunda 1965-2005 yılları arasında yapılan meteorolojik gözlem verileri kullanılmıştır (Tablo 1). Günümüzde, kapatılan eski istasyonun yerine tam otomatik meteoroloji istasyonunu kurulmuş ve 2016-2017 itibariyle ölçümlerine başlamıştır.

Tablo 1: Pınarhisar’a Ait Ortalama İklim Değerleri¹(1965-2005)

Aylar	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Ortalama Sıcaklık (°C)	3,3	4,2	6,5	11,7	16,6	20,9	23	22,5	18,7	13,7	8,8	5	13
Ortalama Yağış(mm)	55,8	46,1	42,1	45,8	44,87	45,7	22,8	20,8	29,2	47	71,1	67	538
Ortalama Nispi Nem (%)	79,7	75,9	72,6	67,8	65,1	61,8	59,5	61,3	65,9	72,7	78,6	80,4	70,1
Bulutluluk	6,4	5,9	5,4	4,8	3,9	3,2	2,34	2,38	3,1	4,4	5,6	6,6	4,5

Kaynak: Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2016.

Pınarhisar’da ortalama sıcaklıkların en düşük olduğu dönem 3,3°C ile Ocak ayıdır. Mart ayından itibaren belirgin bir şekilde artmaya başlayan sıcaklık ortalamaları en yüksek değerlerine Temmuz (23°C) ve Ağustos (22,5°C) aylarında ulaşmaktadır. Ağustos ayından Ocak ayına kadar sıcaklık ortalamalarında sürekli bir düşüş görülmektedir. Pınarhisar’ın yağış ortalamalarına baktığımızda ise, en fazla yağışın sonbaharın bittiği Kasım (71,1 mm) ve kışın başladığı Aralık (67 mm) aylarında olduğu görülmektedir. Ocak ayından Haziran’a kadar yağış ortalamalarında büyük farklılıklar olmamakta ancak Temmuz ve Ağustos aylarında yağışta ciddi bir düşüş yaşanmaktadır (Tablo 1).

Pınarhisar’da, kış mevsimi süresince Mart ayına kadar kar yağışı görülebilmektedir. Kar yağışları Pınarhisar’ın genelinde görülebildiği gibi bazen de sadece kuzey kesimlerinde görülmektedir. Bunun sebebi kuzey kesimlerinin

¹1979 Temmuz ayından 1981 Mayıs ayına kadar gözlem yapılmamıştır.

Istrancalara yakın ve yükseltilerinin fazla olmasının yanında kışın Balkanlardan gelen soğuk havanın ilk temas yeri olmasından kaynaklanmaktadır.

Pınarhisar'da, ortalama açık gün sayısı: 144,7, ortalama bulutlu gün sayısı: 178,3, ortalama kapalı gün sayısı 42,2, ortalama kar yağışlı gün sayısı 4,5, ortalama sisli gün sayısı 14,5, ortalama dolulu gün sayısı 1,8, ortalama kırağılı gün sayısı 27,7, ortalama rüzgâr hızı 1,0 (m/sn) ve en hızlı rüzgâr yönü de kuzeydoğu ve batıdır (Yurt Ansiklopedisi, 1981: 4800).

d) Toprak Yapısı

Pınarhisar'da yaygın olarak iki çeşit toprak görülmektedir. Bunlar grumusoller ve rendzinalardır. Bu iki toprak tipi haricinde Pınarhisar'ın kuzeybatısında kireçsiz kahverengi topraklar, vadilerde de alüvyal topraklar görülmektedir (Turan, 1967: 23).

Grumusoller, Pınarhisar'ın güney kesimlerinde geniş yer kaplamaktadır. Hafif ve orta meyilli olan grumusollerin, koyu gri ve siyaha yakın renkleri vardır. Genellikle kireçli ve çok ağır killi olan bu topraklarda kurak mevsimlerde geniş ve derin toprak çatlamları görülür (Kızmaz, 1979).

Bölgede yaygın olan diğer bir toprak tipi rendzinalardır. Rendzinalar, Trakya'nın kuzeydoğusunda Bulgaristan sınırından başlayarak Istranca dağlık kütesinin güney yamaçlarını takiben Kırklareli, Pınarhisar, Vize, Saray üzerinden İstanbul'a kadar devam ederler (Kırklareli Valiliği, 1973: 36). Bu toprak tipinin oluşumu kalkerli veya kalkerli marn gibi ana kayanın varlığına bağlıdır. Toprağın rengi koyu renkli olup humuslu, killi ve çok kireçli bir yapıya sahiptirler. Yayılış alanı olarak Pınarhisar'ın kuzey-kuzeydoğusunda görülmektedir (Turan, 1967: 23).

Trakya'da geniş alan kaplayan kireçsiz kahverengi topraklar, Edirne'nin kuzeyinden başlayarak devamlı bir şerit halinde Pınarhisar'a kadar uzanırlar (Kırklareli Valiliği, 1973: 35). Eğimi yüksek sahalarda görülen bu toprakların kalınlığı 25-50 cm arasında değişmekle birlikte bazı alanlarda toprak olmadığından ana kaya ortaya çıkar. Kahverengi grimsi, kahverengi sarımsı ve kahverengi

renklerinde olan bu topraklar Pınarhisar'ın kuzey-kuzeybatısında yer almaktadırlar (Turan, 1967: 25).

Son olarak alüvyal topraklar ise yaygın olarak Kaynarca Deresi, Manastır Dere, Hamamsuyu Deresi ve Poyralı Deresi çevrelerinde ve eğimin azaldığı güney bölgelerde (D020 karayolunun güneyi) yayılım gösterirler.

e) Bitki Örtüsü

Pınarhisar'ın bitki örtüsü üzerinde, iklim, su kaynaklarının dağılışı, yükselti ve beşeri faktörler etkili olmuştur. Genel olarak eski İstanbul-Kırklareli yolunun kuzey kesimleri daha zengin bitki örtüsüne sahipken, güney kesimleri kuzeye göre daha zayıf bir bitki örtüsüne sahiptir.

Şehir merkezinden kuzeye doğru gidildikçe 4-5 kilometre sonra ormanlık alanlar görülmeye başlasa da bunların yoğunlukları fazla değildir. Yoğun orman örtüsü Istrancalara yaklaşıldıkça artmaktadır. Pınarhisar'ın kuzeyinde yer alan Hacıfaklı, Çayırdere, Kurudere, Evciler, Yenice ve Akören köylerinin çevreleri ormanlık alanlarla kaplıdır. Bu kesimdeki ormanlar, genellikle meşe, gürgen, kayın ve çam ağaçlarından oluşmaktadır. Kuzeydeki kesimlerde orman örtüsünün bulunmadığı alanlarda ise küçük ağaçlar ve çalılıklar ile otsu bitkiler görülür.

Fotoğraf 1: Pınarhisar'ın Kuzey Kesimlerindeki Bitki Örtüsünden Bir Görünüm
(Küçük Ağaçlar, Çalılıklar, Otlar)

Pınarhisar'ın güneyinde kalan sahalarda ise orman örtüsünün önemli bir kısmı uzun yıllardır süren beşeri faaliyetler nedeniyle ortadan kaldırıldığından bu bölgelerin büyük kısmı çalı formasyonları ve otsu bitkilerle kaplanmıştır. Bazı alanlarda ise ağaçlandırma ve koruma çalışmaları sürdürülerek koruluklar oluşturulmuştur.

Pınarhisar'ın geçmişte zengin orman alanlarına sahip olduğu tarihi kaynaklarla da desteklenmektedir. Örneğin Osmanlı Döneminde, Pınarhisar'a bağlı bazı köyler ödedikleri vergilerden hariç olarak her yıl tersaneye 1.000 kürek göndermiş ve bunun karşılığında avarız denilen olağanüstü durumlarda alınan vergilerden muaf tutulmuşlardı. Pınarhisar köylerinde gerçekleşen kürek imalatı, geçmişte zengin orman alanlarının bulunduğu önemli bir kanıtıdır (Yurt Ansiklopedisi, 1981: 4811). Yine 1565'te Malta seferinden sonra, Gelibolu Tersanesinin yenilenmesi için tersane ve kadirgaların inşasında Kırklareli ve Pınarhisar'dan pedavracı² istenmesi de Pınarhisar'ın geçmişte orman örtüsü açısından zengin bir bölge olduğunu ve buna bağlı olarak ormana dayalı iş kollarının geliştiği anlaşılmaktadır (Bostan ve Özbaran, 2009: 313).

Ayrıca 1869'da Pınarhisar'da çeşitli araştırmalar yapan Ferdinand von Hochstetter de Pınarhisar'ın zengin topraklara sahip olduğunu, şahane büyük ağaçlar ve ormanların bulunduğunu ve Poyralı Köyü Deresi kenarındaki ulu ağaçların görülmeye değer olduğunu belirtmiştir (Karaçam, 1995: 544).

Günümüzde Pınarhisar'ın güney kesimlerinde, orman örtüsüne daha çok akarsu çevrelerinde veya koruluklarda rastlanmaktadır. Koruluklarda çam ve meşe ağaçları yaygınken akarsu çevrelerinde ise Kavak, karaağaç ve söğüt gibi ağaçlar bulunmaktadır. Bu ağaçlık alanların bir kısmı Pınarhisarlılar tarafından mesire yeri olarak kullanılmaktadır.

²Pedavra, köknar ve ladin ağacından elde edilen, çatı örtüsü olarak kullanılan ince tahtaya denir (Türk Dil Kurumu, 2016). Pedavracı da pedavra üretimini yapan kişidir.

f) Hidrografya

Pınarhisar'ın su kaynaklarını akarsular, yeraltı kaynak suları ve göletler oluşturmaktadır. Manastır Dere, Poyralı Deresi ve Kaynarca Deresi (Kaynarca Kaynakları) önemli akarsuları oluştururken en önemli yeraltı kaynak suları Kaynarca ve Pınarhisar'da bulunmaktadır. En bilinen ve büyük olan göletler ise Evciler, Tozaklı ve Sütluçe göletleridir.

Pınarhisar şehri için en önemli kaynak, Ali Özer Parkının hemen kuzeyinde bulunan Park İçi yeraltı su kaynağıdır. Pınarhisar Kalesinin bu kaynağın hemen yanına inşa edilmesi ve şehrin buna bağlı olarak gelişmiş olması da bu kaynağın önemini ortaya koymaktadır. Evliya Çelebinin de “Seyahatname”sinde överek bahsetmiş olduğu bu kaynak eski dönemlerden beri Pınarhisar'ın içme suyu ihtiyacını önemli ölçüde karşılamış ve insanların bu bölgeye yerleşmesinde önemli etkisi olmuştur (Karaçam, 1970: 195; Kahraman, 2010: 154,155).

Günümüzde halen Pınarhisar'ın içme suyu ihtiyacının önemli bir kısmını karşılayan Park İçi kaynağının su miktarı gittikçe azalmaktadır. Geçmişte suyunun bolluğu sebebiyle özellikle kış aylarında debisinde meydana gelen artışla aktığı mecradaki yolun (Eski İstanbul-Kırklareli yolu) kapanmasına sebep olan bu kaynağın, 100 sn/lt olan debisi günümüzde 60 sn/lt'ye kadar düşmüştür. Park İçi kaynağının debisinde meydana gelen bu düşüş sebebiyle, şehrin artan su ihtiyacını karşılayabilmek için iki adet sondaj kuyusu açılmıştır (Pınarhisar Postası, 1968; Pınarhisar Belediyesi, 2015).

Pınarhisar'daki diğer önemli kaynak suları, şehrin 5 km batısındaki Kaynarca beldesinde yer almaktadır. Belde içinde 4 büyük 8 küçük kaynaktan çıkan bu suların saniyede akıttığı miktar 1.200 litredir (www.kaynarca.bel.tr, 2017). 1960-70'li yıllara kadar halk doğrudan su ihtiyacını bu kaynaklardan karşılarken şu şebekesinin yapılmasıyla birlikte sondaj kuyuları açılmış ve evlerin su ihtiyacı bu yolla karşılanmaya başlanmıştır. Belde içinden çıkan kaynakların en büyüğü olan ana kaynağın mecrasında, Trakya'nın halen faal olan tek taş su değirmeni yer almaktadır. Kaynarca'dan çıkan bu kaynak suları yerleşmenin içinde turistik, balık yetiştiriciliği, değirmenin faaliyeti gibi amaçlarla kullanılmakta, yerleşmenin dışında ise birleşerek

Kaynarca Deresi adını almakta ve tarlaların sulanması amacıyla kullanılmaktadır. Tüm bunlar göz önüne alındığında, Kaynarca Deresi gerek taşıdığı su miktarı gerekse kullanım alanlarının çeşitliliği açısından Pınarhisar'daki en önemli akarsudur. Pınarhisar'ın güneybatısında Hamamsuyu Deresini de kendine dâhil eden Kaynarca Deresi güneye doğru ilerleyerek Ergene Nehrine kadar ulaşmaktadır.

Kaynarca Deresi haricinde Manastır Dere ve Poyralı Deresi Pınarhisar'ın diğer önemli akarsularını oluşturur. Pınarhisar'ın batısında yer alan Manastır Dere kaynağını Istranca Dağlarından alır. Kuzeyden güneye doğru sırayla Kurudere, Çayırdere ve Kaynarca'dan geçerek Osmançık'a kadar ulaşır. Manastır Dere Köprüsü (Kaynarca) civarında ise irili ufaklı küçük yeraltı kaynak sularını da alarak güneye doğru yoluna devam eder. Kış ve ilkbahar aylarında debisi yüksek olan bu akarsuyun yaz aylarında debisi azalmakta ve Çayırdere ile Kaynarca arasındaki kısmı zaman zaman kurumaktadır. Yapımı devam eden Çayırdere barajı ile bu dere kontrol altına alınacak ve sulama için kullanılacaktır.

Pınarhisar'ın doğusunda bulunan Poyralı Deresi de Manastır Dere gibi kaynağını Istranca Dağlarından alarak güneye doğru ilerler. Poyralı civarında yeraltı kaynak suları ile beslenen bu dere güneyde Tozaklı'dan geçerek Ertuğrul köy ve Karaağaç'a kadar uzanır. Poyralı civarında ve Poyralı'dan güneye doğru gidildikçe bu akarsuyun sulama amacıyla kullanıldığı görülür.

Pınarhisar'ın su kaynakları arasında göletler de önemli yer tutmaktadır. Evciler, Tozaklı ve Sütlüce köyü göletleri en büyükleridir. Bu göletler akarsuların önüne set oluşturulması şeklinde meydana gelmiş baraj göletleri şeklindedir. Bunların haricinde, Hacıfaklı, Kaynarca, Ataköy ve Akören çevresinde küçük göletler bulunmaktadır. Tüm bu göletler, yöre halkı tarafından olta balıkçılığı, piknik gibi rekreasyon faaliyetleri için veya mera hayvancılığıyla uğraşanlar tarafından hayvanlarını sulamak amacıyla kullanılmaktadır. Özellikle Evciler köyünde bulunan gölet, doğal güzellikleri sayesinde olta balıkçılığı, piknik ve kamp gibi eğlence faaliyetlerinin yapıldığı ve sadece Pınarhisarlıların değil, çevre illerde yaşayanların da rağbet gösterdiği önemli bir cazibe alanı haline gelmiştir.

Fotoğraf 2: Evciler Göletinden Bir Görünüm

Kaynak: http://img02.imgfotokritik.com/fk_new/big/6/5/0/650507/3180770-evciler-goleti.jpg, 17.02.2017.

Pınarhisar’da yapımı devam etmekte olan veya proje aşamasında olan göletler de mevcuttur. Pınarhisar-Kurudere’de ve Pınarhisar-Çayırdere’de yapımı devam eden barajlar tamamlandığında oluşacak göletlerden sulama amacıyla faydalanılacaktır. Bunların yanında Pınarhisar-Akören’de sulama amacıyla bir gölet yapılması planlanmaktadır (T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2017).

Pınarhisar’ın su varlığı ile ilgili değinilmesi gereken önemli bir nokta da sıcak su kaynaklarıdır. Pınarhisar’ın güneybatısı, Kaynarca’nın ise güneyinde kalan ve Hamamsuyu olarak adlandırılan bölgede yakın zamana kadar sıcak su kaynaklarının kendi doğal basıncıyla yüzeye çıktığı bilinmektedir. Günümüzde kendiliğinden yüzeye çıkamayan bu sıcak su kaynaklarının tekrar yüzeye çıkarılması için 2016 yılında Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü tarafından sondaj çalışmaları başlamış ve halen devam etmektedir. Sondaj çalışmaları sonucunda sıcak suların yüzeye çıkarılması sağlınırsa, bu sıcak su kaynaklarının seracılıkta, evlerde ve termal tesislerde kullanılması mümkün olacaktır (<http://www.gazetetrakya.com>, 05.09.2016).

B. KURULUŞ VE TARİHSEL GELİŞİMİ

Pınarhisar su kaynaklarının bolluğu, tarım yapılabilecek alanları ve iyi savunulabilir bir alanda bulunması gibi nedenlerden dolayı tarihi devirler boyunca yerleşme için tercih edilen bir bölge olmuştur.

Pınarhisar ve çevresinde yapılan arkeolojik çalışmalara göre bölgedeki ilk insan izleri günümüzden 10.000 yıl öncesine kadar gitmektedir (Beksaç, 2007: 3). Tarih öncesi zamanlardan itibaren dalgalar halinde, Trakya'ya gelmeye başlayan ve buraya yerleşen ilk kavimler olan Traklar, günümüzde Trakya'daki pek çok yerleşmede olduğu gibi Pınarhisar'da da yerleşmeyi ilk başlatanlar olmuşlardır. Traklar tarafından Ut Surgas olarak isimlendirilen Pınarhisar, Traklar döneminde ve sonrasında pek çok farklı devlet tarafından ele geçirilmiştir (Mansel, 1938; Dursunkaya, 1948: 14).

Milattan Önce yedinci yüzyılda İskitler, tüm Trakya'yı, dolayısıyla Pınarhisar'ı hâkimiyeti altına almış ve bölgeyi kültürel ve ırksal olarak etkilemiş önemli kavimlerdenidir (Mansel, 1938: 24; Dursunkaya, 1948: 21).

Pınarhisar, İskitlerden sonra M.Ö. 513'te Persler tarafından ele geçirilmiştir. Pers Hükümdarı Dara, İskit seferine giderken ordusu ile İstanbul Boğazından Trakya'ya geçmiş ve yaklaşık olarak bugünkü Sinekli'ye (İstanbul) kadar ilerledikten sonra buradan kuzeye doğru dönerek Pınarhisar-Koyva (Koyva'nın Günümüzdeki adı Kuzulu-Kırklareli) yolunu takip etmiş ve Doğu Trakya'yı hâkimiyetine almıştır. Bu sefer sırasında Pınarhisar civarında ordusuyla kamp kuran Dara, buradaki kaynak sularından hoşlanmış ve Kaynarca'da bulunan kaynağın başına bir kitabe diktirmiştir (Mansel, 1938: 25; Dursunkaya, 1948: 22,23).

Milattan önce yaşamış olan ünlü tarihçi Herodot da, “Herodot Tarihi” adlı eserinde Dara'nın İskit seferinden bahsetmiş, Pınarhisar ve çevresi ile ilgili şu ifadelerle yer vermiştir: Tareos (Pınarhisar ve Kaynarca'daki su kaynakları) kıyılarında yaşayanlar derler ki; bu ırmak birçok hastalığa iyi geldikten başka, insanlarda ve atlarda görülen uyuzu da geçirir. Aynı kaya üzerinde otuz sekiz kaynaktan fışkırır; soğuk olanı da vardır, sıcak olanı da. Bu kaynaklar Perinthos

(Marmara Ereğlisi) yakınlarındaki Heraion kentiyle (Marmara Denizinin kuzey kıyılarında bir kent, şimdiki Marmara Ereğlisi) PontosEuxeinos (Karadeniz) üzerindeki Apollonia (Karadeniz'in batı kıyısında bir kent) arasında tam orta yerdedir ve ikisine de iki günlük yoldadır. Tearos Kontadesdos'a (Ergene Nehrinin kollarından); Kontadentos Agrianes'e (Ergene); Agrianes Hebros'a (Meriç Nehri); Hebros'da, Anios kenti (Enez) yakınında denize dökülür (Arapoğlu ve Beksaç, 2007: 12; Ökmen, 2006: 331,332).

Perslerin Trakya'da bulunduğu dönemde, Trak kabileleri arasında bir birlik meydana gelmiş ve milattan önce 5. yüzyılın ortalarında Odris kabilesinin kralı Teres, Trak kabilelerini kendi hegemonyası altında toplayarak Odris Devletini kurmuştur. Kurulan bu devlet Doğu Trakya'daki Pers egemenliğine son vermiş ve böylece Trakya'da tekrar Trakların egemenliği başlamıştır. Ancak Trak kabilelerinin bir araya gelmesiyle kurulan Odris Devletinin ömrü çok uzun olmamış, M.Ö. 359'dan itibaren parçalanmaya başlamış ve bu durum Makedonya kralı II. Filip'in Trakya'yı ele geçirmesine sebep olmuştur (Mansel, 1938: 26-29; Dursunkaya, 1948: 23).

Trakya dolayısıyla Pınarhisar, M.Ö. 3. yüzyılın ilk yarısında ise Keltler (Galatlar) tarafından istilaya uğramıştır. M.Ö. 279-280 senelerinde Tuna Nehri civarında ve Romanya'da yaşayan Keltler, güneye doğru inmeye başlamış ve geçtikleri yerleri yakıp yıkarak Makedonya ve Trakya'yı işgal etmişlerdir. Bu işgaller sonucu kurmuş oldukları krallık M.Ö. 214'te Trakların çıkardığı bir ayaklanma ile tarihe karışmıştır (Mansel, 1938: 31; Dursunkaya, 1948: 30).

Trakya'nın M.Ö. 44-46 senelerinde Romalılar tarafından ele geçirilerek bir Roma eyaleti haline gelmesi ile Pınarhisar da Roma İmparatorluğunun bir parçası haline gelmiştir (Mansel, 1938: 37). Roma İmparatorluğu döneminde M.S. 3. yüzyıla kadar sakin bir dönem geçiren Trakya ve Pınarhisar bölgesi, 3. yüzyılın ortalarından itibaren Gotlar, Ostrogotlar ve Hunlar gibi farklı kavimler tarafından istila edilmiş, yakıp yıkılmıştır. Özellikle Gotların düzenlediği çok sayıda istila (Örneğin; 254, 323, 364, 378, 395, 400, 440 yıllarında) ve isyan bölgenin güvenliğini önemli ölçüde sarsmıştır (Mansel, 1938: 39-45). Yaşanan güvenlik problemleri sebebiyle hem

bölgeyi hem de Doğu Roma İmparatorluğunun başkenti olan Konstantinopolis'i (İstanbul) korumak için bir ileri karakol görevi sürdürmesi amacıyla Pınarhisar'da kale ve surlar inşa edilmiştir. İmparator II. Teodosius zamanında M.S. 425'te inşa edilen bu kale ve surlar Pınarhisar'da yerleşmenin başlangıcını oluşturmaktadır. Bugünkü Pınarhisar bu kalenin çevresinde gelişmiştir (Karaçam, 1995: 596; Beksaç, 2007: 5).

Fotoğraf 3:Pınarhisar Kalesinden Bir Görünüm

Şehir kurulduktan sonra da pek çok kez farklı kavimler tarafından ele geçirilmiştir. 448 yılında Hunların eline geçen şehir, 473 yılından 488 yılına kadar Ostrogotların işgalini yaşamıştır. Bu işgali Avarların saldırıları izlemiştir. 587'den 626 yılına kadar 39 yıl içinde beş büyük akın yapan Avarlar bölgede ciddi karışıklıklara neden olmuşlardır (Dursunkaya, 1948: 35; Karaçam, 1995: 597).

Avar saldırılarından sonra Bulgar saldırıları etkisinde kalan bölge, 1190'da ise Haçlılar tarafından işgal edilmiştir (Dursunkaya, 1948: 36-37). Pınarhisar Haçlı işgallerinden büyük zarar görmüş ve bölgede güvenlik problemleri yaşanmıştır. Bu sebeple Trakya'daki çiftlik sahipleri 1206'da Bulgar Çarını Trakya'ya kurtarıcı olarak çağırmışlarsa da sonuç bekledikleri gibi olmamış ve Pınarhisar bu durumdan

da zararlı çıkmıştır. Bulgarlardan sonra 1264'te Tatarlar tarafından saldırıya uğrayan Pınarhisar'da büyük tahribat meydana gelmiştir (Karaçam, 1995: 597).

Trakya'ya farklı kavimler tarafından gerçekleştirilen çok sayıda istila, Bizans'ın bölgedeki otoritesini zayıflatmış bu durumdan yararlanan Osmanlılar bölgeye hâkim olmuştur.

Pınarhisar, I. Murad döneminde Gazi Mihal tarafından 1369 yılında fethedilmiştir. Bazı kaynaklarda fethin 1368 yılında gerçekleştiği yazsa da Halil İnalçık'a göre 1369 kışını Edirne Sarayında geçiren Sultan I. Murad aynı yılın baharında Bizans üzerine sefer düzenleyerek Kırklareli, Pınarhisar ve Vize kalelerini ele geçirmiştir (İnalçık, 2006: 49; Pınarhisar Belediyesi Dergisi, 2012: 2).

Pınarhisar'ın Osmanlılara geçmesi ile birlikte bölgede güvenlik sağlanmış, artık Bizans Döneminde olduğu gibi arka arkaya gerçekleşen istilalar, yakıp yıkmalar son bulmuş ve Osmanlı'nın son zamanlarına kadar sürecek olan huzurlu ve güvenli bir dönem başlamıştır.

Osmanlı Döneminin önemli gezgini olan Evliya Çelebi, seyahatleri sırasında Pınarhisar'a uğramış ve Pınarhisar'ın Osmanlı dönemindeki yerleşme özelliklerini inceleyerek detaylı bir şekilde anlatmıştır. Buna göre; Pınarhisar Kalesi İstanbul tekfuru yapısıdır. Fetihten sonra bu kale yer yer yıkılmıştır. Kale tepe üzerinde büyük ve sağlam şekilde kesme taştan inşa edilmiş bir savaş kalesidir. Fakat iç el (fetihten sonra sınırların içinde kalması durumu) olmakla gözden düşmüş, önemini kaybetmiştir. Yenehisar'dan (Günümüzdeki Kaynarca Beldesi) daha gelişmiştir. Bunun sebebi sancak beyinin bulunduğu yer olmasındandır. 150 akçe kadırlıktır. Burada veziriazam'a ait yer de bulunmaktadır. Aynı zamanda sipahi ketüde yeri ve yeniçeri serdarı (atlı askerleri ve bunların komutanı) vardır. Tamamı 400 adet, kiremit örtülü bağlı bahçeli evler bulunmaktadır. İki camisi vardır, çarşı içindeki cami (Hindu Hatun Camii) küçük olandır ancak cemaati çoktur. 3 adet han bulunmaktadır. Yüz- yüz ellişer at ve katır alacak kadar olan küçük hanlardır. Küçük basıkça bir hamamı vardır. Halkı hamama muhtaç değildir, zira herkesin ev hamamı vardır. Gayrimüslim çok olduğundan hamamı çok işlemez. 20 adet de küçük dükkânı vardır. Kasabanın tam ortasındaki bir kayadan büyük bir gürültüyle çıkan pınar

büyük bir havuzu doldurur. Saf ve berrak bir sudur. Temmuz ayında bile soğuktur. Un değirmeni çevirebilecek güçte gür bir sudur. Büyük havuzdan taşan bu pınar şehrin aşağısından akarak Yene Nehri (Kaynarca Deresi) ile bir olup Ergeneye ulaşır (Kahraman, 2010: 154; Karaçam, 1995: 599; Kaya, 1989).

Pınarhisar, fethinden itibaren uzun bir süre kesintisiz olarak Osmanlı hâkimiyetinde kalmış ancak Osmanlının son dönemlerinde yabancı devletlerin işgaline uğramıştır. Yerleşme, 1877-78 Osmanlı Rus savaşında (93 Harbi) Rusların eline geçmiştir. 1912-13 yıllarında yaşanan Birinci Balkan Savaşı'nda Bulgarlar tarafından işgal edilmiş ve İkinci Balkan Savaşı ile geri alınmıştır. I. Dünya Savaşı sonrasında ise Yunanlılar tarafından işgal edilen Pınarhisar, 8 Kasım 1922 günü kurtarılmıştır.

Pınarhisar Cumhuriyet Döneminin başlarında bir kaza merkezi iken 1926'da bucak konumuna getirilmiş ve 1953 yılına kadar bucak olarak kalmış 1953 yılında ilçe statüsüne kavuşmuştur (Resmi Gazete, 1926; Resmi Gazete, 1953). Cumhuriyetin ilanından itibaren şehrin nüfusu yurtdışından gelen göçmenler sayesinde artmış, ancak II. Dünya Savaşının getirdiği olumsuzluklar nedeniyle nüfus kaybı yaşamış ve sonraki yıllarda ise şehrin nüfusu artmaya devam etmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

PINARHİSAR'DA NÜFUS VE YERLEŞME

A. NÜFUS

1. Nüfusun Geçmişteki Yapısı ve Özellikleri

Yapılan araştırmalar Pınarhisar ve çevresinde M.Ö. 10.000 ve daha öncelerine kadar insanların yaşadığını göstermesine ve bölgenin Traklar döneminde yerleşim alanı olarak kullanılmış olmasına rağmen Pınarhisar'da yeri ve sınırları belli bir alanda nüfuslanmanın ilk olarak Doğu Roma İmparatorluğu döneminde Pınarhisar Kalesinin inşa edilmesiyle (M.S. 425) başladığı belirtilmektedir (Beksaç, 2007; Karaçam 1995). Her ne kadar şehrin kurulması ve nüfuslanması Roma Döneminde başlamışsa da o döneme ait nüfus verilerine ulaşamamıştır.

Pınarhisar'ın geçmişteki nüfus yapısı ile ilgili kayıtlı verilere ilk olarak Osmanlı Devleti döneminde tutulan tahrir defterlerinde rastlanmaktadır. Bu tahrirler bize kesin nüfus miktarını vermeseler de nüfusu yaklaşık olarak tahmin etmemize ve bölgenin demografik özelliklerini anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Osmanlı Döneminde Pınarhisar'ın nüfus bilgilerini içeren ilk kayıtlar 1530 yılına aittir. Bu tarihte kaza merkezi olan Pınarhisar'a bağlı toplam 36 köy, 4 müstakil çiftlik ve 9 mezra olduğu belirtilmektedir. 1530 yılına ait kayıtlara göre Pınarhisar'ın merkezinde 77 hane sahibi ile 12 mücerred meskûn (tek kişinin yaşadığı ev) bulunmaktadır. Kaza merkezinin toplam tahmini nüfusu 397'dir. Aynı tarihte Pınarhisar'ın kırsal yerleşim bölgelerinde 1.822 hane sahibi ile 109 mücerred (bekâr erkek), altmış üç dul kadın, yedi imam, iki sipahi-zâde ve iki çeltikçi meskûn(ev) bulunmaktadır. Toplam tahmini nüfus 9.293'dür (Özdeğer, 2014: 42). Bu tarihte Pınarhisar'ın kırsal alanları ile birlikte toplam nüfusu 9.690'dır. Kaza merkezinin toplam nüfusa oranı yüzde 4 civarındadır.

1568 yılına gelindiğinde Pınarhisar'a bağlı, vakıflara ve tımar teşkilatına ait toplam 35 köy, 11 mezra ve 3 çiftlik bulunmakta ve kaza merkezi tahmini toplam nüfusu 433 kişiden oluşmaktadır. Kırsal alanlarda vakıflara ait köylerinin toplam nüfusu 18.610, tımar sistemine dâhil köylerin toplam nüfusu 916 ve tüm kırsal alanın toplam nüfusu da 19.526'dır. Pınarhisar'ın kırsal alanlarla birlikte toplam nüfusu da 19.959 kişi ile 20 bin sınırına dayanmıştır (Özdeğer, 2014: 42-44). Bu tarihte kaza merkezinin toplam nüfusa oranı yüzde 2 civarındadır. 1530 yılına kıyasla 1568'de kaza merkezinin nüfusu artmış ancak merkez nüfusunun toplam nüfus içerisindeki payı düşmüştür. Bunun sebebi çok hızlı bir şekilde artmış olan kırsal nüfustur.

1530 ve 1568 tarihlerdeki nüfus miktarları göz önüne alındığında nüfusun iki katını geçtiği görülmektedir. Bu artışın en önemli sebebi fetihden sonra bölgenin iskân faaliyetlerine tabi tutulmasıdır (Doğan, 2014: 210). Bölgede bulunan zengin tarım ve orman alanları iskân faaliyetlerin en önemli zeminini oluşturmuş ve nüfusun 20 binlere kadar ulaşmasını sağlamıştır.

Pınarhisar'da 1568 yılına kadar gerçekleşen nüfus artışı bu tarihten itibaren yerini azalmaya bırakmıştır. Yaşanan salgın hastalıklara bağlı ölümler (1568'de Küçük Gerede ve Safa Şeyh köylerinde yaşanan veba salgını gibi), Pınarhisar'a bağlı köylerin idari olarak başka yerleşmelere bağlanması, göçler ve Pınarhisar'ın güneyinde yer alan Lüleburgaz'ın önem kazanmaya başlaması sonucu Pınarhisar, önemli miktarda nüfus kaybetmiştir. 1569-1570 yıllarında Lüleburgaz'da Sokullu Mehmet Paşa tarafından Mimar Sinan'a inşa ettirilen "Sokullu Mehmet Paşa Külliyesi" cami, medrese, çarşı, hamam, köprü gibi yapılardan meydana gelmekteydi. Ancak bu bölgede nüfus azdı. Buraya canlılık katmak ve daha gelişmiş bir hale getirmek için Pınarhisar halkından gönüllü olanların, bazı vergilerden muaf tutulmak kaydıyla Lüleburgaz'a yerleştirilmeleri ile Pınarhisar'dan Lüleburgaz'a sayısı tam olarak bilinmemekle birlikte önemli miktarda nüfusun göç ettiği, böylece Pınarhisar nüfusunda azalma olduğu belirtilmektedir (Özdeğer, 2014: 41-43).

Ayrıca Lüleburgaz'daki külliyenin inşa edildiği 1569 yılında Pınarhisar'a bağlı olan Büyük Gerede (91 kişi), Bedirci (145 kişi) ve Kışlak (325 kişi) köylerinin

de Lüleburgaz'a (o zamanki adı ile Bergoz) bağlanması Pınarhisar'daki nüfus azalmasının nedenleri arasındadır (Özdeğer, 2014: 43).

17. yüzyılda Pınarhisar'ın nüfusu ile ilgili bilgiler avarız³ defterlerinde kayıt altına alınmıştır. Bunlara göre, 1642 yılında Pınarhisar'a bağlı toplam 21 köy bulunmaktadır. Kaza merkezinde 82 hane yer almakta ve toplamda 410 kişi yaşamaktadır. Kırsal alanlardaki toplam hane sayısı 1.538 olup toplam nüfus 7.690 kişidir. Pınarhisar'ın kırsal alanları ile birlikte toplam nüfusu 8.100 kişidir. Pınarhisar şehir merkezinin toplam nüfusa oranı yüzde 5 civarındadır. 1568 yılı ile kıyaslandığında ise şehir merkezinde nüfus açısından önemli bir değişim olmamış ancak kırsal alanda nüfus kaybı yaşanmıştır (Ertürk, 2013: 220-224,225).

19. yüzyıla gelindiğinde Osmanlı Devleti önemli yeniliklere ve gelişmelere sahne olmuştur. Bu yeniliklerden biri de gerçekleşen ilk nüfus sayımıdır. 1831 yılında gerçekleşen ilk nüfus sayımında hem Anadolu hem de Rumeli'deki nüfus sayılmıştır (Kara, 1943). Ancak bu sayımda Pınarhisar nüfusu, sayımı gerçekleştirecek memur gönderilmediğinden dolayı maalesef sayılamamıştır (Yar, 2007: 24).

1844-45 yılı nüfus defterlerine göre ise Pınarhisar'ın şehir merkezinin nüfusu, 279 Müslüman ve 761 Gayrimüslim olmak üzere toplamda 1.040, kırsal nüfusunun da 407 Müslüman ve 4.280 Gayrimüslim olmak üzere toplam 4.687 kişiden olduğu belirtilmektedir. Buna göre, şehir merkezi ve kırsal nüfus toplamı 5.727 kişiden oluşmaktadır (Doğan, 2014: 213). Pınarhisar nüfusu kadın ve erkek oranını eşit varsayılarak hesaplandığında şehir merkezi nüfusunun 2.080, kırsal nüfusun 9.374 ve toplam nüfusun da 11.454 kişi olduğu tahmin edilmektedir

19. yüzyılda Pınarhisar'ın nüfusuna ait bilgilere ulaşabildiğimiz önemli diğer kaynaklar ise salnamelerdir⁴. 1872 yılı Edirne Sancağına ait salnamede Pınarhisar'ın erkek nüfusu 7.816'dır. Erkek ve kadın miktarı eşit kabul edildiğinde bu rakam

³ Avarız, başlangıçta savaş gibi olağanüstü durumlarda, sonraları ise sürekli olarak halktan toplanan vergidir (Türk Dil Kurumu, 2016).

⁴ Salname, Osmanlı Devletinin hazırlamış olduğu yıllıklardır. Vilayetlere ait salnameler, vilayetin idari teşkilatı, memurları, mahallin tarihi, eski eserleri, coğrafyası, idari taksimatı, kazaları, nahiyeleri, kasaba ve köyleri, üretim faaliyetleri, ticaret ve nüfusu hakkında bilgiler verir (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Salname>, 15.09.2016).

15.632'ye çıkmaktadır. Toplam 18 köyün bağlı olduğu bu tarihte Pınarhisar genelindeki toplam hane sayısı 2.292'dir. 1874'te ise Pınarhisar kaza merkezinin erkek nüfusu 1.584, hane sayısı da 544'tür. Kadın ve erkek nüfusu eşit kabul edildiğinde kaza merkezi nüfusu 3.168 kişi olarak tahmin edilmektedir. 1872 yılına ait toplam nüfustan 1874 yılına ait şehir merkezi nüfusu çıkarıldığında Pınarhisar'ın kırsal nüfusu bu tarihlerde tahmini olarak 12.464 kişi civarındadır⁵ (Kayıcı, 2013: 116-117).

19. yüzyıla ait bir başka kaynağa (Ethnographie des vilayets d'Andrinople, de Monastir et de Salonique, 1878: 12,13) göre ise Pınarhisar'da şehrin nüfusu 230 Müslüman, 1.945 Bulgar ve 210 Yunan olmak üzere toplam 2.385 kişiden oluşmaktadır. Kazaya bağlı 19 köy mevcut olup buralarda yaşayan kırsal alan nüfusu ise 1.129 Müslüman, 8.257 Bulgar ve 3.206 Yunan olmak üzere toplam 12.592 kişiden meydana gelmektedir. Kazananın kırsal ve şehrsel alan nüfusu toplamda 14.977 kişidir

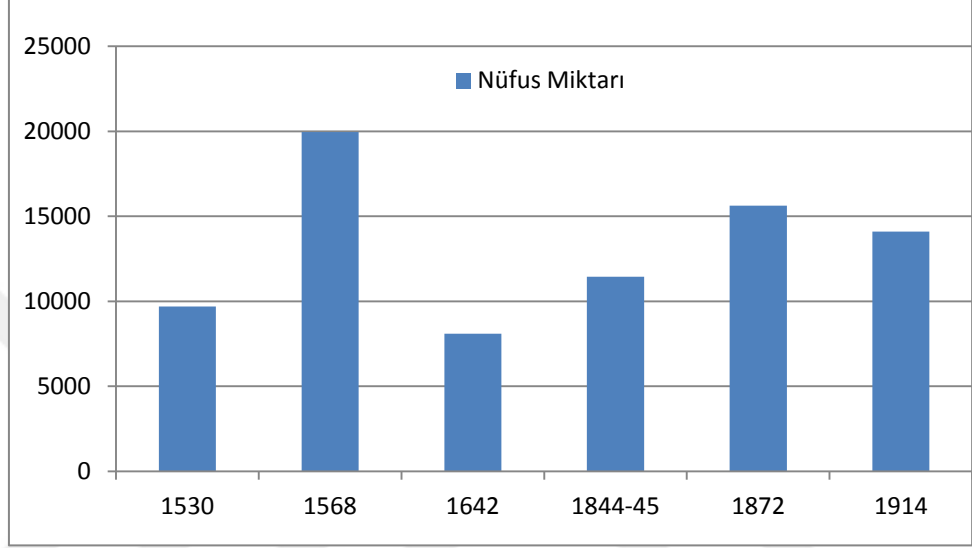
Osmanlı Devletinin son zamanlarında ardı ardına yaşanan savaşlar ve bu savaşların sonuçlarına bağlı olarak gerçekleşen toprak kayıpları Trakya ve Balkanlarda önemli nüfus hareketlerine yol açmıştır. Özellikle 1877-78 Osmanlı – Rus Savaşı (93 Harbi) ve 1912-13 Balkan Savaşları sebebiyle istikrarsız bir yer haline gelen Balkanlarda ve Trakya'da, sınırların değişmesi ile birlikte göç hareketleri başlamıştır. Kaybedilen topraklardan gelen göçmenlerin bir kısmının Pınarhisar'a geldiği ve yeni yerleşmeler kurduğu görülmektedir. Örnek olarak Osmancık ve Poyralı 93 Harbi'nden sonra kurulmuş olan köylerdir (Karaçam, 1970: 192) Balkan Savaşları da Pınarhisar'da nüfus hareketlerine yol açmış, bu savaşlar sırasında belirli bir süre düşman eline geçen Pınarhisar ve çevresinde yaşayanlar buradan göç etmeye başlamış, bu dönemde göç edenlerden bazıları İstanbul'a gitmiştir (Yarcı, 2007: 30).

Osmanlı döneminde Pınarhisar'ın nüfusu ile ilgili en sağlıklı veriler 20. yüzyıl kayıtlarından elde edilmiştir. Osmanlı nüfusunun son kez sayıldığı 1905-6 bu

⁵ 1873 ve 1874 tarihlerine ait Salnamelerde verilen nüfus miktarı ile 1872 yılına ait Salnamede verilen nüfus miktarları aynıdır (Kayıcı, 2013: 117).

sayımının ardından nüfus takip işlemleri devam etmiş ve düzenli olarak nüfustaki değişimler kayıt altına alınarak istatistikler oluşturulmuştur. Bu istatistiklere göre 1914 yılında Pınarhisar'ın nüfusu 10.796 Müslüman ve 3.126 Rum ile toplam 14.102 kişiden oluşmaktadır (Karpas, 2010: 356,357, 399; Sakin, 2010: 195,231).

Grafik 1: Pınarhisar'ın Osmanlı Dönemindeki Tahmini Nüfusu

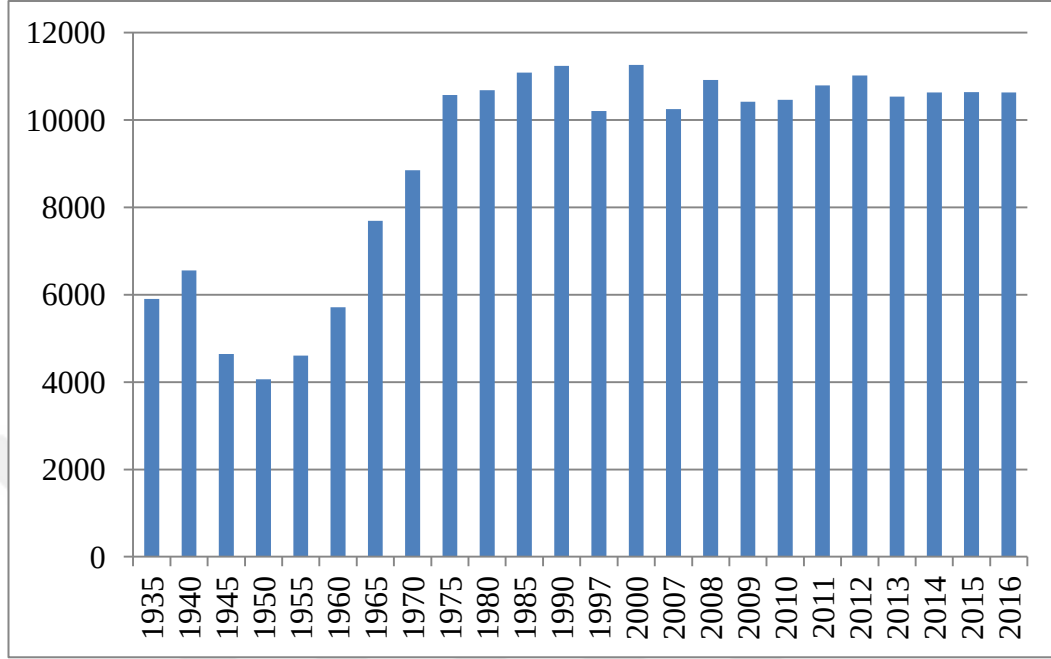

Kaynak: Doğan, 2014; Ertürk, 2014; Karpas, 2010; Kayıcı, 2013; Özdeğer, 2014

Cumhuriyet Döneminde 1927 yılında yapılan ilk nüfus sayımı sonuçlarında il ve ilçe merkezlerinin nüfusları ayrı ayrı, il ve ilçelere bağlı olan köy ve nahiyelerin (bucak) nüfusu ise kırsal nüfus olarak toplu şekilde verildiğinden o tarihte bucak merkezi olan Pınarhisar'ın nüfusuna ait bilgi edinilememektedir (Hürata, 2011).

Ancak 1927 nüfus sayımı öncesinde Cumhuriyetin ilk yıllarında Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanmış ve 1925 yılında yayımlanmış olan *Türkiye'nin Sıhhi İktimai Coğrafyası Kırkkilise (Kırklareli) Vilayeti* adlı eserde, Pınarhisar'ın nüfus ve idari yapısına ait bazı bilgiler yer almaktadır. Buna göre 1923 yılında ilçe merkezi statüsü olan Pınarhisar'ın 19 köyü bulunmakta ve köylerle birlikte toplam nüfusu 10.642 kişiden meydana gelmektedir. Bu nüfusun 4.872'sini erkekler, 5.770'ini de kadınlar oluşturmaktadır. (Ahmed Hamdi, 1925: 19,33). Pınarhisar nüfusunu inceleyen bir başka çalışmada ise 1926 yılında Pınarhisar'ın toplam nüfusu 12.032 kişiden meydana gelmekte ve bunun 2.137'sini şehirde yaşayanlardan oluşturmaktadır (Arı, 1944: 19).

Grafik 2: Sayım Yıllarına Göre Pınarhisar Şehir Nüfusu (1935-2016)

Kaynak: TÜİK 2017, T.C Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü 1935-60

Cumhuriyet döneminde ikinci nüfus sayımı 1935 yılında yapılmıştır. Buna göre, bucak merkezi olan Pınarhisar'ın toplam nüfus miktarı 18.193 kişi olup bunun %32,5'i (5.904 kişi) Pınarhisar merkezde, %67,5'i (12.289 kişi) de köylerde yaşamaktadır. Merkezdeki nüfusun %70'ini erkekler(4.113), %30'unu(1.791) kadınlar oluşturmaktadır (Devlet İstatistik Enstitüsü, 1935). 1935 sayımında Pınarhisar merkezde, erkek nüfusun kadın nüfusunun iki katından fazla olmasının sebebi, Pınarhisar'da bulunan askeri birliklerin varlığı ile ilgilidir.

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte 1935 yılına kadar olan süreçte Pınarhisar'ın nüfusunda artış yaşanmıştır. Bu artışın sebepleri arasında, doğal nüfus artışının yanı sıra Balkan ülkelerinden gelen göçmenlerin de payı vardır. Yaşanan savaşlar sonrasında Türkiye'ye yönelik göçlerinin bir kısmının Pınarhisar'a olmasının nedenleri arasında Pınarhisar'ın Trakya sınırında yer alması, sosyo-kültürel açıdan göçmenlerin geldikleri yerlerle benzer özellikler taşıması etkili olmuştur (Akova Balcı, 2004: 32). Devlet İstatistik Enstitüsü verilerine göre, Kırklareli'nde 1921-1929 tarihleri arasında toplam 33,119 göçmen (Devlet İstatistik Enstitüsü, 1929: 65), 1934-1938 tarihleri arasında ise toplam 24,145 göçmen (Devlet İstatistik Enstitüsü,

1939: 190) iskân edilmiştir. Bu Göçmenlerin bir kısmının Pınarhisar ve köylerinde iskân edilmesi, Pınarhisar’da nüfusun artmasına neden olmuştur (Foto 4).

Fotoğraf 4: 1935 Yılında Pınarhisar-Kaynarca’da İnşa Edilmiş Olan Göçmen Evleri

Kaynak: Kırklareli Valiliği, 1938: 52

Pınarhisar’da nüfusun tarihsel gelişimini incelediğimizde (Grafik 2) II. Dünya Savaşı etkilerini görmek mümkündür. 1935-40 yılları arası artış gösteren nüfus 1940 sonrası yani II. Dünya Savaşının başladığı 1939’dan hemen sonra bir düşüş kaydetmiştir. II. Dünya savaşının ortaya çıkışıyla Türkiye savaşa fiilen katılmamakla birlikte askeri, ekonomik ve sosyal açıdan savaştan etkilenmiş, erkek nüfusun önemli bir kısmı askere alınmış ve asker nüfusun büyük bir kısmı Trakya bölgesinde toplanmıştır. Ayrıca II. Dünya Savaşı nedeniyle Bulgaristan ve Yunanistan sınırına yakın bölgelerde yaşayan vatandaşların bir kısmının Anadolu’ya göç etmeleri de hem Trakya hem de Pınarhisar da nüfus kaybına neden olmuştur (Akova Balcı, 2004: 33). Savaşın, neredeyse tüm Avrupa’ya yayılması ve sınır komşularımız olan Bulgaristan ve Yunanistan’ı içine alarak Türkiye sınırına kadar dayanması, Türkiye’yi çeşitli önlemler almaya itmiştir. Öncelikle 20 Kasım 1940’da İstanbul, Kırklareli, Edirne, Tekirdağ, Çanakkale ve Kocaeli illerinde sıkıyönetim uygulanması kararı alınmış (Resmi Gazete, 1940), 1941 yılına gelindiğinde ise sıkıyönetim ilan edilmiş olan İstanbul, Kırklareli, Tekirdağ ve Çanakkale illerinde yaşayanların daha güvenli

yerlere göç etmeleri konusunda kolaylıklar sağlanmıştır (Vatan Gazetesi, 1941). Sıkıyönetim kararlarının etkisi ile Pınarhisar'da da nüfus hızla azalmaya başlamıştır. Öyle ki 1940'ta 6.552 kişi olan şehir merkezi nüfusu 1945 yılına gelindiğinde 4.643 kişiye düşerek %29 oranında bir azalma göstermiştir. Yine 1940'ta 23.994 olan Pınarhisar'ın toplam nüfusu 1945 yılına gelindiğinde %25'lik bir azalma göstererek 17.989 kişiye düşmüştür. II. Dünya Savaşı'nın 1945 yılında sonlanmasına rağmen savaşın Pınarhisar'daki olumsuz etkileri 1950'lere kadar devam etmiştir. 1945 yılında 4.643 olan şehir merkezi nüfusu 1950 yılında %12,45'lik bir düşüş göstererek 4.065'e gerilemiştir. Kırsal kesim nüfusu ise 1945 yılında 13.346 kişi iken 1950 yılına geldiğinde sadece %4,43'lük bir artışla 13.397 kişi olmuştur (Tablo 2).

Pınarhisar'da II. Dünya Savaşı'ndan sonra toparlanma hemen gerçekleşmemiş ve şehrin savaş öncesi durumuna ulaşması epey zaman almıştır. II. Dünya Savaşı başlarında, 1940 yılında, 6.552 kişi olan şehrsel nüfusunu bundan ancak 25 yıl sonra 1965 yılında 7.672 kişi ile yakalayıp geçmiştir. Yine 1940 yılında 17.442 kişi olan kırsal alan nüfusuna ise 1965 yılında 16.790 kişi ile yaklaşmış olsa bile hiçbir zaman 1940 yılındaki kırsal nüfus miktarına erişememiştir (Tablo 2). Günümüzde de normal seyir içerisinde azalan kırsal nüfusun olağanüstü bir durum olmadığı sürece 1940 yılındaki miktara erişmesi mümkün görünmemektedir.

Pınarhisar'ın nüfus grafiğinde 1955-1975 yılları arasında düzenli ve önemli miktarda artış göze çarpmaktadır. 1955 yılında 5 binin altında olan şehir merkezi nüfusu, hızlı bir artış sürecine girerek 1975 yılına gelindiğinde 10 binin üzerine çıkmıştır. Bunun nedeni yerleşmenin 1953'de ilçe olması, ticari faaliyetlerin artması ve 1958 yılında Pınarhisar'da açılan çimento fabrikasının yarattığı iş olanaklarıdır. 1975 yılında şehir merkezi nüfusunun 10 bini yakaladığı ve bu tarihten itibaren günümüze kadar sürekli 10 bin civarında seyrettiği grafikten anlaşılmaktadır. Belli dönemlerde 11 bin'e kadar çıkan nüfusun zaman zaman azalma ve artma eğilimi göstererek 10 bin ile 11 bin arasında değişmiştir (Grafik 2).

1974 yılında Türkiye tarafından Kıbrıs'a yapılan "Kıbrıs Barış Harekâtı" da dolaylı olarak bölge nüfusunu etkilemiştir. Kıbrıs'a uzak ancak savaşa dolaylı olarak taraf olan Yunanistan'la komşu olan Trakya bölgesinde, Kıbrıs'a yapılan Harekât

sonrası, Yunanistan'la çıkabilecek olası bir savaşa karşı alarm durumuna geçilmiştir. Bu çerçevede savaş başlamasından hemen sonra bölgede sıkıyönetim ilan edilmiştir (Resmi Gazete, 1974). Savaş ihtimali sebebiyle Trakya bölgesinde bulunan askeri birlikler desteklenmiş ve Pınarhisar'da bulunan askeri birliğe de asker sayısı artmıştır. Bu durum 1975 yılında Pınarhisar'ın merkezindeki nüfusun cinsiyet dağılımında erkeklerin kadınların iki katı nüfusa sahip olmalarına neden olmuştur. Bu dönemde 10.523 kişilik nüfusun 7.016'sını erkekler 3.507'sini kadınlar oluşturmaktadır (Devlet İstatistik Enstitüsü, 1975).

Tablo 2: Pınarhisar'ın 1935-2016 Kır-Kent Nüfus Değişimi

Yıllar	Toplam Nüfus	Değişim(%)	Şehir Nüfusu	Değişim(%)	Kır Nüfusu	Değişim(%)
1935	18.193	-	5.904	-	12.289	-
1940	23.994	31,89	6.552	10,98	17.442	41,93
1945	17.989	-25,03	4.643	-29,14	13.346	23,48
1950	18.002	0,07	4.065	-12,45	13.937	4,43
1955	20.111	11,72	4.609	13,38	15.502	11,23
1960	22.179	10,28	5.714	23,97	16.465	6,21
1965	24.462	10,29	7.672	34,37	16.790	1,97
1970	24.650	0,77	8.848	15,33	15.802	-5,88
1975	25.688	4,21	10.523	18,93	15.165	-4,03
1980	25.752	0,25	10.679	1,48	15.073	-0,61
1985	26.028	1,07	11.088	3,83	14.940	-0,88
1990	24.763	-4,86	11.236	1,33	13.527	-9,46
1997	22.973	-7,23	10.202	-9,2	12.591	-6,92
2000	22.729	-1,06	11.263	10,04	11.466	-11,47
2007	20.338	-10,52	10.253	-8,97	10.085	-12,04
2008	20.456	0,58	10.913	6,41	9.543	-5,37

2009	19.813	-3,14	10.421	-4,51	9.392	-1,58
2010	19.582	-1,17	10.463	0,4	9.119	-2,91
2011	19.699	0,6	10.789	3,12	8.910	-2,29
2012	19.686	-0,07	11.021	2,15	8.665	-2,75
2013	19.035	-3,31	10.533	-4,43	8.502	-1,88
2014	18.914	-0,64	10.634	0,96	8.280	-2,61
2015	18.704	-1,11	10.636	0,02	8.068	-2,56
2016	18.580	-0,66	10.628	-0,08	7.952	-1,44

Kaynak: TÜİK, 2017, Devlet İstatistik Enstitüsü, 1935-75 Nüfus Sayım Sonuçları

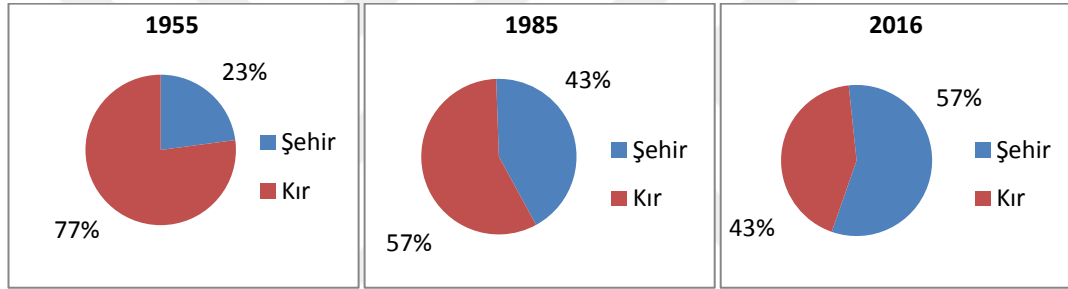
Pınarhisar’da 1950-2016 yılları arasındaki döneme baktığımızda genel anlamda nüfus durumunu ikiye ayırmak mümkündür. Bunlar 1950-1985 arası artış dönemi, 1985’ten sonrası ise azalma dönemidir. 1950 yılından itibaren 1985 yılına kadar sürekli artış gösteren nüfus 1985-2016 yılları arasında 2011 yılındaki küçük artış hariç azalma eğilimi göstermiştir. Pınarhisar nüfusunu kırsal ve şehirselle nüfus olarak incelediğimizde; kırsal nüfusta artışın 1950-65 yılları arasında gerçekleştiği, 1965 yılından itibaren ise devamlı bir düşüş olduğu görülmektedir (Tablo 2).

Kırsal nüfusun azalmasında Türkiye genelinde 1950’li yıllardan itibaren başlayan tarımda makineleşmenin kırsal alanda ortaya çıkardığı işsizliğin sonucu olarak kırsal alanlardan büyük şehirlere iş bulmak amacıyla göçler olmuştur. Bu durum Pınarhisar kırsal nüfusunu da etkilemiş buradan da büyük şehirlere göçler başlayarak kırsal nüfusta düşüş meydana gelmiştir.

Pınarhisar’da şehirselle nüfus ise 1950-90 yılları arasında devamlı artmış, 1990’dan günümüze kadar zaman zaman azalma ve artma eğilimi göstermiştir (Tablo 2). 1950-1990 yılları arasında şehir nüfusunun devamlı artış göstermesinin sebebi, II. Dünya Savaşı’ndan sonra toparlanma sürecine giren Pınarhisar’ın 1953 yılında ilçe merkezi olmasıdır. 1958’de açılan Pınarhisar Çimento Fabrikası da yarattığı iş olanaklarıyla şehir nüfusunun artmasına katkı sağlamıştır.

Günümüzde Pınarhisar’da şehirsel nüfus kırsal nüfustan fazladır. Ancak şehirsel nüfusun kırsal nüfusu geçmesi, şehir nüfusunun artmasına bağlı olarak değil, kırsal nüfusun şehirsel nüfus karşısında hızla erimesinden kaynaklanmaktadır. Nüfus verilerine bakıldığında (Tablo 2) 1985 yılından itibaren günümüze kadar 10-11 bin arasında seyreden şehirsel nüfus durağan bir görünüm sunmaktadır. Buna karşılık 1985 yılında 14.940 kişi olan kırsal nüfus 2016 yılına gelindiğinde neredeyse yarı yarıya azalarak 7.952 kişiye kadar gerilemiştir. Pınarhisar şehir merkezi nüfusun önemli ölçüde artmamasına rağmen kırsal nüfusun gerilemesi sonucu, nüfusun çoğunluğu şehirsel nüfus olarak gözükmemektedir.

Grafik 3: Pınarhisar’da Kırsal ve Şehirsel Nüfus Oranı

Pınarhisar’ın ilçe merkezi olmasından sonra 1955 yılı nüfus sayımında, şehirsel nüfusu toplam nüfusun %23’ünü oluştururken, 1985 yılında %43’ünü, 2016 yılında ise %57’sini oluşturmaktadır (Grafik 3).

2. Nüfusun Günümüzdeki Yapısı ve Özellikleri

Pınarhisar’ın 2016’da toplam nüfusu 18.580’dir. Şehir merkezi nüfusu 10.628 ve kırsal alan nüfusu 7.952 kişidir. Buna göre Pınarhisar nüfusunun %57’si şehir merkezinde % 43’ü de kırsal alanlarda yaşamaktadır. Pınarhisar’da şehirsel nüfus ilk kez 2007 yılında kırsal nüfusun önüne geçmiştir. Bu tarihte az bir farkla öne geçen şehirsel nüfus günümüze kadar her zaman kırsal nüfustan fazla olmuştur (Tablo 2, Grafik 3).

Pınarhisar’da aritmetik nüfus yoğunluğu, yani km^2 ’ye düşen kişi sayısı 35’dir. Bu oran Türkiye’nin aritmetik nüfus yoğunluğu 104 kişi ve Kırklareli’nin aritmetik nüfus yoğunluğu olan 56’dan düşüktür (Tablo 3).

Tablo 3: Pınarhisar, Kırklareli ve Türkiye Nüfus Yoğunlukları (2016)

	Nüfus	Yüzölçümü(km ²)	Nüfus Yoğunluğu(Aritmetik)
Pınarhisar	18.580	518	35
Kırklareli	351.684	6.304	56
Türkiye	79.814.871	783.562	104

Kaynak: TÜİK 2017.

Pınarhisar’da nüfusun yoğunlaştığı mahalleler Beylik, Dere ve Orta mahalleleridir.

Tablo 4: Pınarhisar’ın Mahallelere Göre Nüfusu (2016)

	Nüfus	Yüzde
Dere Mahallesi	2.894	27,22
Camiikebir Mahallesi	1.897	17,84
Orta Mahalle	2.351	22,12
Beylik Mahallesi	3.486	32,80
Toplam	10.628	100

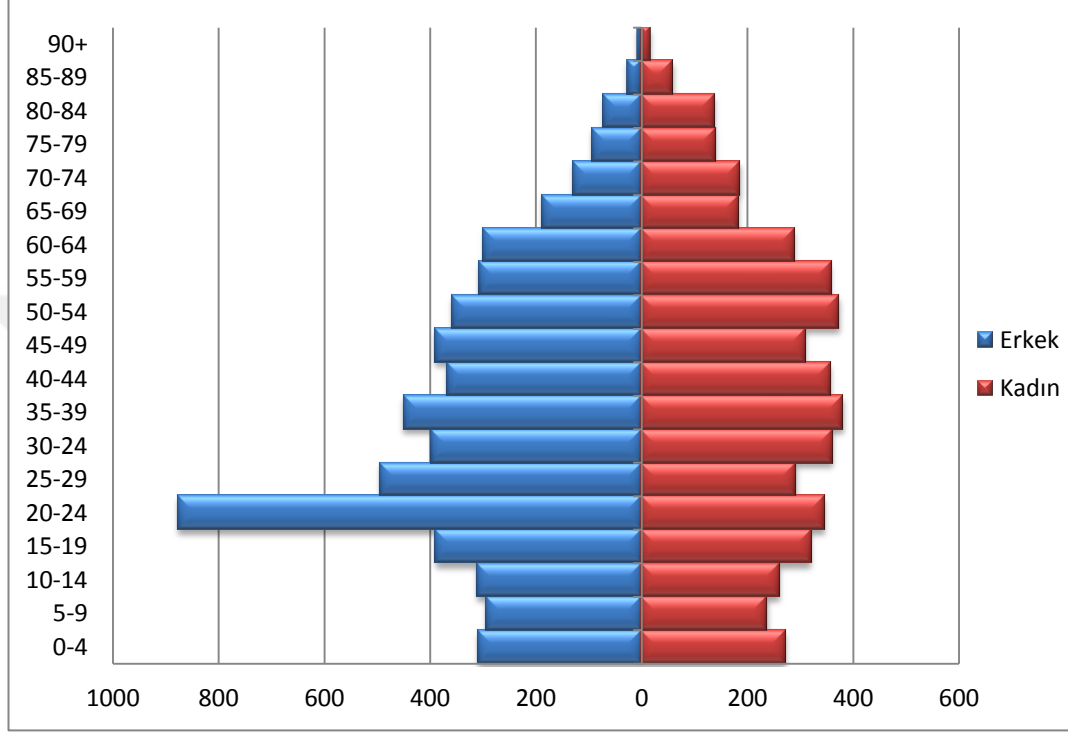
Kaynak: TÜİK 2017.

Pınarhisar’ın mahallelerinden en az nüfusu olan Camiikebir Mahallesi aynı zamanda Pınarhisar Kalesinin bulunduğu yani Romalılar döneminde yerleşmenin ilk başladığı yerdir. Çimento Fabrikası, Askeri Alanlar ve Pınarhisar Kalesi gibi geniş alan kaplayan yerlerin Camiikebir Mahallesinde bulunmasından ve bu alanların da konutların gelişimini engellemesinden dolayı bu mahallenin nüfusu diğer mahallelere göre daha azdır. Nüfusu en fazla olan mahalle Beylik Mahallesidir. Bunun sebebi ise Pınarhisar Belediyesinin zamanında bu bölgedeki verimsiz arazileri ucuz fiyata vermesinden kaynaklanmaktadır (Kırklareli Valiliği, 1968: 170). 1935 yılında Pınarhisar’a getirilen göçmenler de Beylik Mahallesinde inşa edilen konutlarda iskân edilmişlerdir. Sonuç olarak Beylik Mahallesi konutların hızla arttığı ve nüfusun yoğunlaştığı bir bölge halini almıştır.

Pınarhisar’da 2016 yılı “Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi” sonuçlarına göre, nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde, 0-14 yaş arası grubun, nüfusun %16’sını oluşturduğunu görürüz. Çalışabilecek aktif nüfus olarak ifade

edilen 15-65 yaş arası grubun nüfusun %72'sini ve son olarak, yaşlı nüfus olan 65 yaş ve üzeri grubun ise nüfusun %12'sini oluşturduğu görülmektedir.

Grafik 4: Pınarhisar'da Nüfusun Yaş Grupları ve Cinsiyete Göre Dağılımı (2016)

Kaynak TÜİK,2017

Pınarhisar'ın yaş gruplarına ve cinsiyete göre nüfus dağılımını incelediğimizde (Grafik 4) çalışabilecek durumda olan aktif nüfusun (15-65 yaş arası) fazla olduğu görülmektedir. Dikkat çeken diğer önemli bir nokta ise 20-24 yaş arası erkek nüfus miktarının kadın nüfusuna göre oldukça fazla olmasıdır.

Pınarhisar şehir merkezinde 20-24 yaş arası 780 kişi olan erkek nüfusa karşılık kadın nüfusu 329 kişidir. Normal koşullar altında toplam nüfus içerisinde kadın ve erkek nüfusun miktarı birbirine yakındır. Ancak bazı yerleşim yerlerindeki kurumlar bulundukları yerleşim biriminin nüfusunu etkilemektedir. Pınarhisar'da ki "Pınarhisar 5. Kolordu İstihkâm Alay Komutanlığı" kurumsal nüfusu ⁶ ile

⁶“Yerleşim yeri nüfusları, İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü (NVİGM) tarafından güncellenen Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS)’nden alınan nüfusla birlikte,

Pınarhisar'daki 20-24 yaş erkek nüfusunun fazla olmasına neden olmaktadır. Aynı şekilde Pınarhisar merkezde bulunan "Pınarhisar Kapalı Ceza İnfaz Kurumu"ndaki nüfus ta Pınarhisar nüfusu içinde gösterildiğinden erkek nüfusu arttırmaktadır.

3. Nüfusun Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Özellikleri

Pınarhisar'da 2015 yılı itibariyle okuma yazma bilenlerin oranı %96,61'dir. Erkek nüfusta bu oran %99,02'ye kadar çıkmaktadır, kadınlarda ise erkeklere göre daha düşük olup %93,95 seviyesinde kalmıştır (Bilinmeyen nüfus dâhil edilmemiştir). Okuma yazma oranı daha ziyade yaşlılarda düşüktür. Erkeklerde okuma yazma bilmeyen 91 kişinin 46'sı 65 yaş üstü 5'i 60-64 yaş arasındadır. Kadınlarda ise 507 kişinin 427'si 65 yaş üstü 23'ü ise 60-64 yaş arasındadır (TÜİK 2017). Eğitim durumuna baktığımızda kadın ve erkek nüfusta en fazla ilkokul mezunu olduğu görülmektedir (Tablo 5).

Tablo 5: Pınarhisar İlçe Geneli Nüfusun Eğitim ve Okuma Yazma Durumu (+6 yaş)

Eğitim Düzeyi	Erkek	Kadın	Toplam
Okuma yazma bilmeyen	91	507	598
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	526	635	1161
İlkokul mezunu	3024	3557	6581
İlköğretim mezunu	1226	937	2163
Ortaokul veya dengi okul mezunu	1071	684	1755
Lise veya dengi okul mezunu	2253	1391	3644
Yüksekokul veya Fakülte mezunu	1027	650	1677
Yüksek lisans mezunu	35	14	49
Doktora mezunu	3	2	5
Bilinmeyen	59	43	102
	9315	8420	17.735

Kaynak: TÜİK 2017

kurumsal yerlerde kalan nüfus dikkate alınarak hesaplanmıştır. Kurumsal yerlerde (kışla, cezaevi, huzurevi, üniversite öğrenci yurtları vb.) kalanlar uluslararası tanım gereği ikamet adreslerinin bulunduğu yerleşim yeri nüfusuna değil, kurumsal yerlerin bulunduğu yerleşim yeri nüfusuna dâhil edilmiştir" (TÜİK, 2016).

Pınarhisar’da Eğitim faaliyetleri Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 15 okul ve Yükseköğrenim Kuruluna bağlı 1 yüksekokul tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu eğitim kurumlarının bir kısmı Pınarhisar merkezinde bir kısmı da Pınarhisar’ın kırsal alanlarındaki yerleşmelerinde bulunmaktadır.

Tablo 6: Pınarhisar’daki Eğitim Kurumları ve Öğrenci Sayıları

	Derslik	Öğretmen	Öğrenci
Koloğlu İlkokulu	8	10	182
Pınarhisar Atatürk Ortaokulu	15	25	372
19 Evler İlkokulu	5	7	91
Cevizköy Ortaokulu	6	5	75
Cumhuriyet İlkokulu	10	7	120
Kaynarca İlkokulu	8	6	111
Kaynarca Ortaokulu	8	17	143
Mehmet Afif Ersoy İlkokulu	9	11	172
Pınarhisar Anadolu Lisesi	20	26	311
Pınarhisar İmam Hatip Ortaokulu	5	10	115
Pınarhisar Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi	10	21	124
Tozaklı İlkokulu	4	4	76
Pınarhisar Halk Eğitim Merkezi	6	8	145
Pınarhisar Yıldız Anaokulu	4	6	102
Pınarhisar Anadolu İmam Hatip Lisesi	2	14	32
Toplam	15	120	2171

Kaynak:<http://pinarhisar.meb.gov.tr/>, 16.04.2017.

Pınarhisar’da bulunan toplam 15 eğitim kurumundan 11’i Pınarhisar merkezde 4’ü Pınarhisar şehir merkezi dışında kalmaktadır. Cevizköy Ortaokulu, Kaynarca İlkokulu, Kaynarca Ortaokulu ve Tozaklı İlkokulu şehir merkezi dışında bulunan okullardır. Pınarhisar merkezindeki eğitim kurumlarından 10’u örgün

eğitim, 1'i de halk eğitim merkezidir. Pınarhisar ilçe genelinde toplam öğrenci sayısı 2.171, merkezdeki öğrenci sayısı, halk eğitim merkezi hariç tutulduğunda, 1.621 kişidir (Tablo 6). Bunlara ek olarak Pınarhisar şehir merkezinde bulunan, Kırklareli Üniversitesi'ne bağlı Pınarhisar Meslek Yüksekokulunda da 2016-2017 itibarıyla kayıtlı 1320 ön lisans öğrencisi bulunmaktadır (<http://oidb.klu.edu.tr>, 18.05.2017).

Pınarhisar'da nüfusa kayıtlı olunan illere göre nüfusa bakıldığında Türkiye'nin tüm illerinden nüfus barındırmaktadır (Tablo 7). Pınarhisar nüfusunun böyle bir çeşitlilik sunmasının sebeplerinden bazılarını şu şekilde sıralayabiliriz; devlet kurumlarına atama yolu ile gelen memurlar, şehirdeki askeri tesislerde görevli askerler ve 2003 yılında açılan Pınarhisar Meslek Yüksek Okulu'nda öğrenim gören öğrencilerdir.

Tablo 7: Nüfus Kayıtlarına Göre Pınarhisar'da Yaşayanlar (2016)

Adana	56	Edirne	156	Manisa	21
Adıyaman	78	Elazığ	24	Mardin	21
AfyonKarahisar	44	Ercincan	25	Mersin	34
Ağrı	40	Erzurum	69	Muğla	10
Aksaray	48	Eskişehir	38	Muş	67
Amasya	23	Gaziantep	36	Nevşehir	23
Ankara	33	Giresun	39	Niğde	21
Antalya	22	Gümüşhane	49	Ordu	106
Ardahan	17	Hakkari	4	Osmaniye	22
Artvin	20	Hatay	46	Rize	25
Aydın	31	Iğdır	17	Sakarya	27
Balıkesir	69	Isparta	9	Samsun	157
Bartın	9	İstanbul	331	Şanlıurfa	64
Batman	14	İzmir	36	Siirt	31
Bayburt	51	Kahramanmaraş	39	Sinop	79
Bilecik	9	Karabük	22	Şırnak	79
Bingöl	11	Karaman	0	Sivas	118
Bitlis	25	Kars	209	Tekirdağ	179

Bolu	24	Kastamonu	89	Tokat	62
Burdur	17	Kayseri	36	Trabzon	67
Bursa	54	Kilis	6	Tunceli	16
Çanakkale	26	Kırıkkale	27	Uşak	16
Çankırı	26	Kırklareli	14772	Van	51
Çorum	112	Kocaeli	24	Yalova	17
Denizli	28	Konya	45	Yozgat	41
Diyarbakır	47	Kütahya	21	Zonguldak	47
Düzce	8	Malatya	85	Toplam	18549

Kaynak: TÜİK 2017

Pınarhisar’da nüfus kayıtlarının illere göre dağılımında (Tablo 7), en fazla İstanbul nüfusuna kayıtlı kişilerin bulunduğu, İstanbul’u sırasıyla Kars, Tekirdağ, Samsun ve Edirne illerinin izlediği görülmektedir.

Yerleşim yerlerinin nüfus yapısı incelenirken, değinilmesi gereken önemli bir nokta da nüfusun medeni durumudur.

Tablo 8: Pınarhisar’ın Medeni Duruma Göre Nüfusu (+15 yaş)

	Köy	Şehir	Toplam	Yüzde
Erkek ve Boşandı	139	147	286	1,8%
Erkek ve Evli	2320	2700	5020	30,9%
Erkek Eşi Öldü	220	96	316	1,9%
Erkek Hiç Evlenmedi	978	1895	2873	17,7%
Kadın ve Boşandı	78	129	207	1,3%
Kadın ve Evli	2234	2628	4862	29,9%
Kadın ve Eşi Öldü	884	630	1514	9,3%
Kadın Hiç Evlenmedi	451	719	1170	7,2%
			16248	

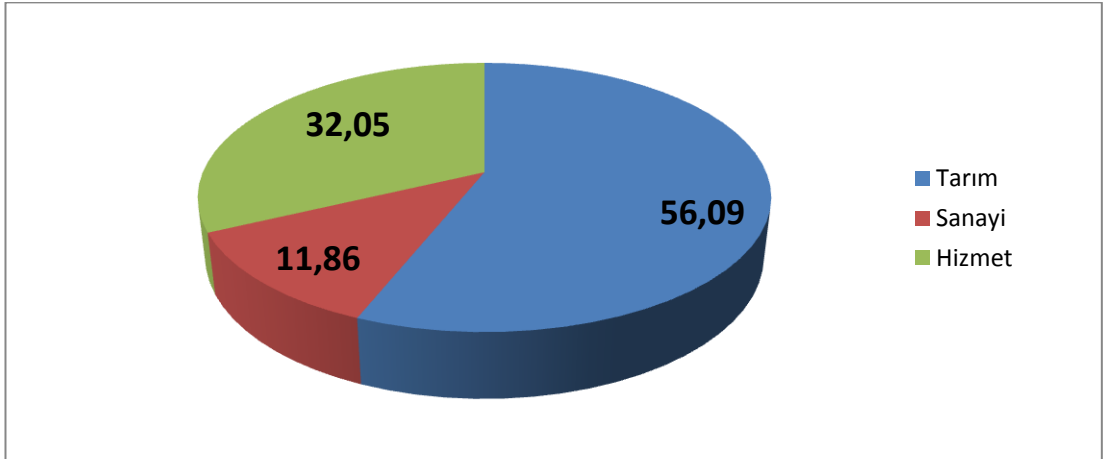
Kaynak: TÜİK, 2016

Pınarhisar’ın medeni nüfus yapısında, evli olanlar en yüksek orana sahiptir. Toplamda %60’ın üzerinde olan evli nüfusun %29,9’unu kadınlar, %30,9’unu

erkekler oluşturmaktadır. Medeni duruma göre nüfusta hiç evlenmeyen erkekler %17,7'lik paya sahipken hiç evlenmeyen kadınlar ise %7,2'lik paya sahiptir. Boşanma oranlarında ise kadınlar %1,3'lük dilimi oluştururken erkeklerde bu oran daha yüksek olup %1,8'dir. Kadın ve erkek karşılaştırmasında en dikkat çeken ise eşi ölen kadın ve erkek nüfus oranıdır. Eşi ölen kadın nüfus oranı %9,3 iken eşi ölen erkek nüfus oranı %1,9'dur (Tablo 8). Birkaç ülke hariç Dünya'nın hemen hemen her yerinde kadınların erkeklere göre daha uzun yaşadıkları kuralı Pınarhisar için de geçerlidir (Tümerterkin ve Özgüç, 2015: 239). Pınarhisar'da da eşi ölmüş olan kadın nüfus erkek nüfusa göre daha fazladır (Tablo 8).

Pınarhisar'da çalışan nüfusun sektörlere göre dağılımına baktığımızda, tarım sektöründe çalışanlar nüfusun %56,09'unu, sanayi sektöründe çalışanlar nüfusun %11,86'sını ve son olarak hizmet sektöründe çalışanlar nüfusun 32,05'ini oluşturmaktadırlar (Grafik 5). Çalışan nüfusun önemli bir kısmının tarım sektöründe yer alması Pınarhisar'ın bir ziraat şehri olduğunu göstermektedir.

Grafik 5: Pınarhisar'da Çalışan Nüfusun Sektörlere Göre Dağılımı (%)

Kaynak: Trakya Kalkınma Ajansı - Pınarhisar Vizyonu Raporu, 2012

Türkiye'de 2017 Ocak verilerine göre istihdam edilenlerin %18,3'ü tarım, inşaat sektöründe çalışanların (%6,5) sanayi sektörüne dâhil edilmesi ile %26,3'ü sanayi ve 55,4'ü hizmet sektöründe yer almaktadır (TÜİK,2017). Pınarhisar ile Türkiye verileri karşılaştırıldığında, Pınarhisar'ın tarım sektöründe Türkiye ortalamasının çok üzerinde olduğu, sanayi ve hizmet sektöründe ise Türkiye ortalamasının altında olduğu görülmektedir.

B. YERLEŞME

1. Yerleşmenin Tarihsel Gelişimi

Trakya'da ilk varlık göstermiş olan halk, bölgeye de adını veren Traklardır. Prehistorik zamanlardan itibaren çeşitli dalgalar halinde Anadolu'dan, Rusya'nın güneyinden ve Beserabya'dan (Bugünkü Moldova) kökleri Orta Asya'ya dayanan birtakım kavimler gelmiş ve bu kavimler Trakya'ya yerleşerek Trak adını almışlardır. Istranca Dağlarının güney eteklerinde, en önemli merkezleri Vize olmak üzere Pınarhisar ve çevresini de içine alan alanda Trak kabilelerinden Astlar yaşamıştır. Hatta Istranca Dağları, Astların varlığından dolayı Romalılar tarafından Mons Astikus (Astdağı) olarak adlandırılmıştır (Mansel, 1938).

Trakların yerleşim alanları çeşitlilik göstermiş, ilk zamanlarda mağaraları mesken olarak kullanmışlardır (Mansel, 1938: 5). Pınarhisar'ın çevresinde, karstik alanlarda bulunan mağaralardaki izler de buraların Traklar döneminde kullanıldığını göstermektedir. Örneğin, Pınarhisar şehir merkezinin 1,4 km kuzeybatısında kalan Pekmezdere Mağarası'ndaki (yaklaşık 7 m derinliğe sahip) insanlar tarafından şekillendirilmiş kısımlar ve mağara çevresinde rastlanan bir dizi keramik parçalardan buranın Traklar döneminde mesken olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır (Beksaç, 2009: 9; <http://www.kirklarelienvanteri.gov.tr/>, 07.10.2016).

Pınarhisar'da yerleşme izleri taşıyan önemli bir başka mağara ise şehir merkezinin 5 km kadar batısındaki Kaynarca Kaya Manastırı'dır (Foto 5). Bu mağara ilk olarak Traklar tarafından kullanılmış, Romalılar döneminde ise Manastıra dönüştürülerek kullanılmaya devam edilmiştir (Beksaç, 2009: 8; <http://gorunumgazetesi.com.tr>, 16.09.2016).

Fotoğraf 5: Kaynarca Kaya Manastırı

Eski Trak köy ve şehirleri hakkında çok fazla bilgiye sahip olmamakla birlikte bugün Trakya'daki köy ve şehirlerin çoğunun geçmişte Trak yerleşimleri olduğunu söyleyebiliriz. Trakya'daki çoğu yerleşmenin yakınında bulunan höyükler (Tümülüs, Anıt Mezar) bu durumu açık bir şekilde göstermektedir (Mansel, 1938). Pınarhisar'ın çevresinde de çok sayıda bulunan ve Traklara ait olan höyükler, bölgenin eski bir Trak yerleşmesi olduğunu kanıtlamaktadır. Pınarhisar şehir merkezinin 5,8 km kuzeyinde, Çayırdere Köyünün 2,8 km güneydoğusundaki mera alanında 50 m ara ile 2-3 m yüksekliğinde 15-20 m çapında iki adet Tümülüs ve yaklaşık 1 m yüksekliğinde 15 kadar küçük mezar tepesi bulunmaktadır. “Pınarhisar Höyükler Tepesi Tümülüsü ve Nekropol Alanı” olarak adlandırılan bu alan, dönem olarak erken demir çağı - M.S 3. yüzyıla aittir. Aynı döneme ait bir başka alan da ilçe merkezinin 3,2 km güneyinde bulunan “Pınarhisar Bağlar Tümülüsü” dür. Pınarhisar'a bağlı Hacıfaklı, Kurudere, Kaynarca, Akören, İslambeyli, Evciler, Yenice gibi köylerin çevrelerinde de bulunan höyüklerden, Trakların Pınarhisar ve çevresindeki geniş bir alanı yerleşme yeri olarak kullandıkları anlaşılmaktadır (<http://www.kirklarelienvanteri.gov.tr/>, 07.10 2016).

Trakya M.S. 1. Yüzyılda Romalılar tarafından ilhak edilerek, doğrudan Roma'ya bağlı bir eyalet durumuna getirilmiştir. Bu tarihten itibaren Roma kültürü bölgede ağırlık kazanmış ve burada yaşayan Traklar zamanla asimile olarak yok

olmuşlardır. Romalılar döneminde bölgede kurulan yerleşmelerin çoğu eski Trak iskân alanları üzerinde olmuştur (Mansel, 1938). Roma yerleşmeleri bir bakıma Trak yerleşmelerinin devamıdır. Pınarhisar'da Trak kültürünün egemen olduğu bölgede Romalılar tarafından kurulmuş olan bir yerleşmedir. Pınarhisar, Doğu Roma İmparatorluğu zamanında kurulmuş ancak Osmanlı hâkimiyeti ile birlikte hem mekânsal hem de karakteristik değişime uğramıştır.

Pınarhisar, Romalılar döneminde “kalekent”⁷ olarak inşa edilmiştir. Kale kentlerdeki surlar aynı zamanda yerleşmenin sınırlarını belirlemektedir. Pınarhisar'ın Doğu Roma İmparatorluğu döneminde ilk kurulduğu zamanki yerleşmenin sınırları günümüzdeki sur kalıntıları izlenerek anlaşılabilmektedir. Buna göre kuzeyden 109. Sokak, batıdan Hisarlar sokak ve Kamılağa Sokak, güneyden Katipoğlu sokak doğudan ise Ali Özer Parkı ve belediye itfaiyesinin bulunduğu alan ile 92. Sokak kalekent sınırlarını oluşturmaktadır (Harita 4). Kale, Pınarhisar'daki önemli su kaynağı olan Park İçi su kaynağının hemen yanına inşa edilmişti. Bunun nedeni su ihtiyacının kolay karşılanmasıydı. Kale ve surlar Doğu Roma İmparatorluğu döneminden günümüze kadar ulaşmış en önemli yapılardır.

Harita 4: Doğu Roma İmparatorluğu Döneminde Yerleşmenin Başladığı Alan

Kaynak: Google Earth, 2017'den hazırlanmıştır

⁷Kalekent: Dış saldırılara karşı korunmak için kale duvarlarıyla çepçevre sarılmış, savunmayı kolaylaştırmak amacıyla yüksek yerlerde kurulmuş eski kentlere denir (Türk Dil Kurumu, 2016)

Pınarhisar, 1369'da Osmanlıların eline geçmiştir (İnalcık, 2006: 49). Doğu Roma İmparatorluğu döneminde burada yaşayan gayrimüslim nüfus, Osmanlı yönetimi altında yaşamaya devam etmiş bir yandan da iskân politikaları ile birlikte bölgeye yerleşen Türk-Müslüman nüfus şehirde yeni yerleşim alanları olumuş ve yerleşmenin alansal olarak gelişmesini sağlamışlardır (Harita 5). Pınarhisar'ın Osmanlılara geçmesinden sonra şehirde İslamiyet'in etkisi görülmeye başlamış, diğer İslam şehirlerinde olduğu gibi Pınarhisar'ın da özellikle yeni kurulan mahallelerinde cami, pazar yeri ve hamam gibi İslam şehirlerine özgü ana unsurlar yer almaya başlamıştır (Tümerterkin ve Özgüç, 2015: 492; Yarcı, 2007: 25).

Osmanlıların Pınarhisar'ı almasıyla birlikte ilk inşa edilen yapılar arasında camiler yer almıştır. Pınarhisar'da, Osmanlı Döneminde inşa edilen iki cami bulunmaktadır. Bunlardan Sadıkağa Camii'nin yapımı, fetihten hemen sonra 14. yüzyılın sonlarına doğru tamamlanmıştır. Daha geç bir tarihte inşa edilen Camii Kebir ise 15. Yüzyılın sonlarına doğru tamamlanmış ve bulunduğu mahalleye ismini vermiştir (www.kirklarelienvanteri.gov.tr, 18.10.2016). Camiler, Osmanlı'da mahallelerin en önemli unsurlarından olup, yerleşmenin başlaması ile birlikte öncelikli olarak inşa edilen yapılardandır. Buna bağlı olarak, ilk inşa edilen caminin Sadıkağa Camii olduğu göre Osmanlı döneminde Pınarhisar'a gelenlerin ilk olarak bu caminin çevresinde yerleşmeye başladığı söylenebilir.

Harita 5: Pınarhisar'ın Osmanlı Dönemindeki Tahmini Yerleşim Alanı

Kaynak: Google Earth, 2017'den Hazırlanmıştır

Pınarhisar'ın Osmanlı Döneminde, 1530 yılında, üç mahallesi bulunmaktadır. Bunlar Camii Şerif, Silahdar Ali ve Bahşi Bey'dir. Bu üç mahalle 1568 yılında varlığını aynen korumuştur. 1642 yılına gelindiğinde ise Cami-i Şerif Mahallesi varlığını korurken, Silahdar Ali Mahallesi'nin adı Orta Mahalle, Bahşi Bey Mahallesi'nin adı da Beylik Mahallesi olarak değiştirilmiştir. 1840 yılına gelindiğinde ise Cami-i Şerif Mahallesi'nin adı Cami-i Kebir olarak değiştirilmiştir. Orta ve Beylik Mahallelerinin adlarında bir değişim olmamıştır (Tablo 9)

Tablo 9: Pınarhisar'ın Osmanlı Dönemindeki Mahalleleri

1530	Cami-i Şerif Silahdar Ali Bahşi Bey
1568	Cami-i Şerif Silahdar Ali Bahşi Bey
1642	Cami-i Şerif Orta Beylik
1840	Cami-i Kebir Orta Beylik

Kaynak: Doğan, 2014: 211; Ertürk, 2013: 220; Özdeğer, 2014: 41-42

Osmanlı hâkimiyeti zamanında Pınarhisar'ın idari statüsü pek çok defa değiştirilmiştir. Pınarhisar başlangıçta Rumeli eyaleti dâhilinde bir nahiyedir(bucak). Daha sonra Vize sancağına bağlı bir kaza(ilçe) konumuna gelmiştir. 1667 yılında Silistre'ye bağlı 11 sancaktan biri Vize ve bu sancağa bağlı 3 kazadan biri ise Pınarhisar olmuştur. 1719-1752 yılları arasında, Vize sancağının 8 kazası arasında Pınarhisar da bulunmaktadır. 1792-1793'de tekrar nahiye olan Pınarhisar, 1853-1854'te Kırım Savaşı esnasında Edirne'ye bağlı bir kaza, 1865'te yine Edirne vilayeti dâhilinde Kırklareli'ne bağlı bir kaza durumundadır. 1868 yılında nahiyeye dönüşmüş (Yarcı, 2007: 16), 1869 yılında Edirne Sancağına bağlı bir kaza olmuştur. (Kayıcı, 2014: 46). 1890-1911 yılları arasında Kırklareli Sancağına bağlı nahiye iken 1911'de kaza statüsüne yükseltilmiştir (Kanal, 2016: 148-150). 1909'da belediye teşkilatının kurulduğu Pınarhisar, 1920 Yunan işgali döneminde Kırklareli Sancağına bağlı 6 kazadan biridir (Karaçam,1995: 583; Yurt Ansiklopedisi, 1981: 4817).

Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında ilçe merkezi olan Pınarhisar 1926 yılında bucak merkezi haline dönüştürülmüş ve 1953 yılına kadar bucak merkezi olarak kalmıştır. Pınarhisar'ın tekrar ilçe statüsünü alması ancak 01.03.1953'te mümkün olmuştur (Resmi Gazete, 1926; Resmi Gazete, 1953). Pınarhisar'ın Cumhuriyet dönemindeki mahallelerine baktığımızda 1950'li yıllara kadar beş mahallesi olduğu görülmektedir. Bunlar; Camikebir, Dere, Beylik, Orta ve Tekke Mahalleleridir (Arı, 1944: 18). Tekke Mahallesi şehrin 4-4,5 km kadar doğusunda kalan bugünkü Erenler köyüdür. Pınarhisar'ın 1953 yılında ilçe olmasından sonra Tekke Mahallesi köy statüsüne alınıp ismi Erenler olarak değiştirilmiştir (Karaçam, 1970: 195).

2. Yerleşmenin Günümüzdeki Yapısı ve Özellikleri

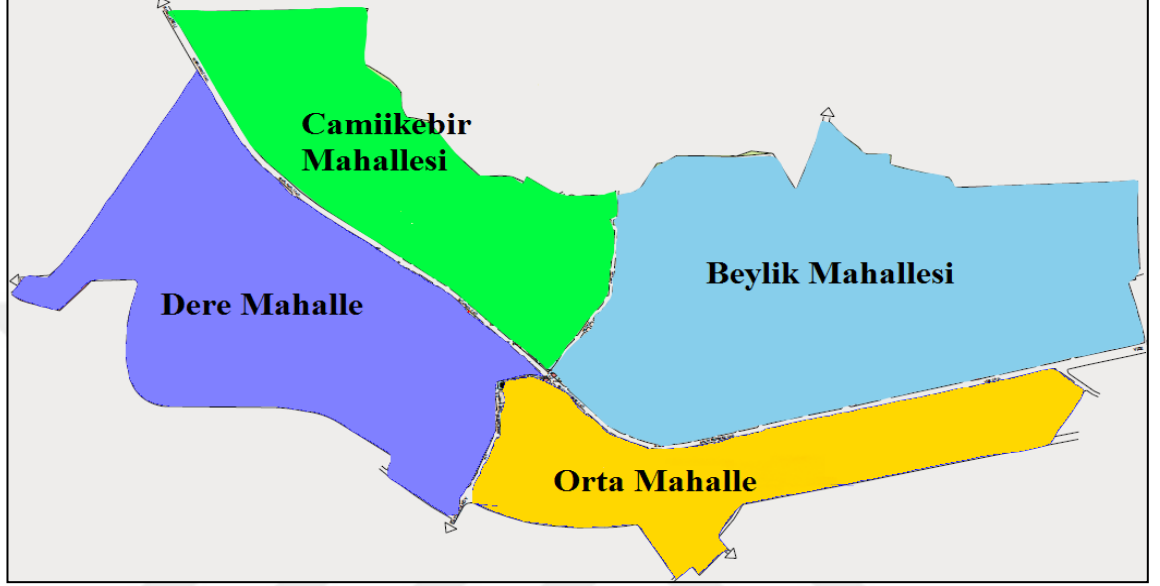
Pınarhisar, kurulduğu zamandan günümüze kadar olan süreçte, fiziki ve beşeri faktörlerin etkisinde gelişerek bugünkü görünümüne ulaşmıştır. Fiziki koşullar itibariyle yerleşme, su kaynaklarının mevcut olduğu engebeli ve düz alanların bulunduğu bir kesişim noktasında yer almaktadır. Şehrin kuzeyinde engebeli alanlar bulunurken güneyinde ise ovalık alanlar uzanmaktadır. Kuzeydeki engebeli alanlar eğimin artmasına bağlı olarak yerleşmeyi bir noktadan sonra sınırlandırmakta ve bu yönde gelişmesini engellemektedir. Bu sebeple günümüzde yerleşmenin genişlemesi, düzlük güney kesimlerde, engebeli kuzey kesimlere göre daha hızlı gerçekleşmektedir.

Pınarhisar'da yerleşmenin yayılışında tepelik ve ovalık alanların kesiştiği yerden geçen Eski Kırklareli-İstanbul karayolu (D020 karayolu) etkili olmuştur. Şehrin ortasından geçen ve şehri güney ve kuzey olmak üzere kabaca iki parçaya bölen bu yol üzerinde önemli ticaret alanları sıralanmıştır. Şehir, batıda çimento fabrikasına, doğuda da kireç fabrikasına kadar bu yol etrafında gelişme göstermiştir.

Günümüzde şehir, Camiikebir, Beylik, Dere ve Orta olarak adlandırılan dört mahalleden oluşmaktadır (Harita 6). Bunlardan Camiikebir ve Beylik Mahalleleri şehrin kuzeyini oluştururken, Dere ve Orta Mahalleler ise güneyini oluşturmaktadır. Kuzeydeki Camiikebir ve Beylik Mahalleleri ile Güneydeki Dere ve Orta

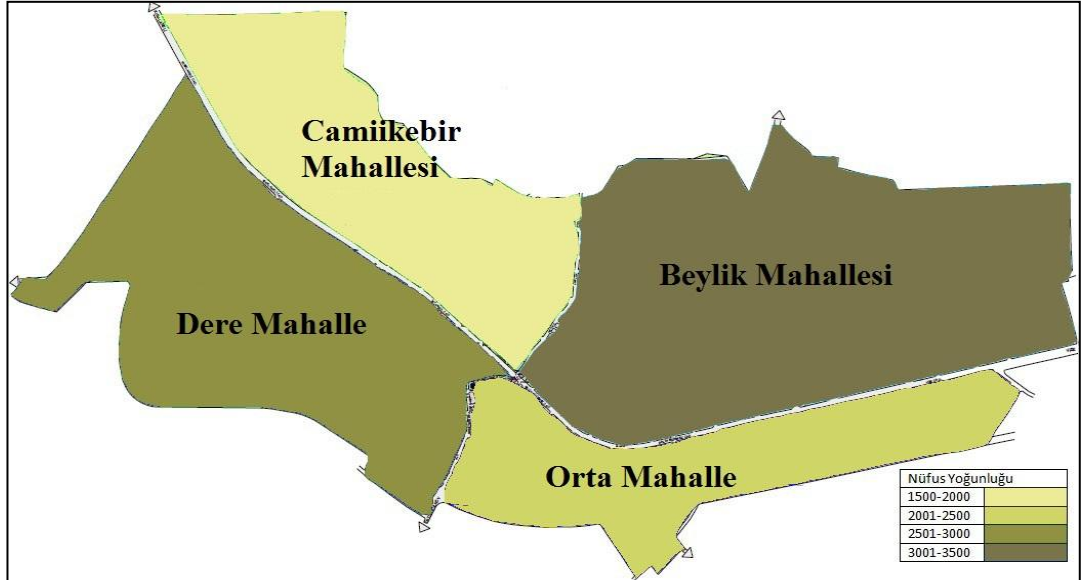
Mahallelerinin ortasından Eski Kırklareli-İstanbul yolu geçmektedir. Bu yol şehri sadece alansal olarak değil nüfus açısından da ikiye bölmektedir.

Harita 6: Pınarhisar'ın Mahalleleri

2016 yılı verilerine göre şehir nüfusunun %50,64'lük kısmı (5.383 kişi) Camiikebir ve Beylik Mahallelerinde, %49,35'lik (5.245 kişi) kısmı ise Dere ve Orta Mahallelerinde yaşamaktadır (Harita 7; TÜİK, 2017).

Harita 7: Pınarhisar'da Mahallelerin Nüfus Yoğunluğu

Pınarhisar'ın bugünkü şehir görünümünü kazanmasında fiziki faktörlerin yanında beşeri faktörler de etkili olmuştur. Bu beşeri faktörlerden biri mübadele yolu

ile gerçekleşen göçlerdir. I. Dünya Savaşı'nın ardından değişen sınırlarla birlikte yeni sınırların dışında kalan Türkler, mübadele yoluyla Türkiye'ye göç etmişlerdir. Gelen göçmenlerin bir kısmı Pınarhisar'da iskân edilmiş, iskân edilen bu göçmenlere devlet tarafından sağlam ve kullanışlı göçmen konutları yaptırılmıştır. 1935 yılında inşa edilen ilk göçmen konutları, Pınarhisar'ın kuzeyinde, Beylik Mahallesiinde, bugünkü 1.,2.,3.,4. ve 5. Göçmenler Sokaklarının bulunduğu alanda yapılmıştır. 120 adet inşa edilen bu göçmen evleri Pınarhisar'ın kuzeyinde gerçekleşen ilk önemli alansal genişlemedir. 1935 yılından sonra 1951 göçmenleri için de yine şehrin kuzeyinde, Camiikebir Mahallesiinde göçmen konutları inşa edilmiştir (Arı, 1944: 20; Eres, 2008: 193,198).

Pınarhisar'ın kuzeyinde göçmen konutları ile başlayan mekânsal genişleme, günümüzde yavaş da olsa devam etmektedir. Buradaki yerleşmenin sınırlarını uzun yıllar güneyden Hürriyet Caddesi, batıda 92. Sokak, doğuda Şadırvan Caddesi ve Akören yolu, kuzeyde ise 113. Sokak oluştururken, son yıllarda 109. sokağın kuzeyinde yeni konutların yapılması ile Pınarhisar Belediyesi bölgenin ulaşım sorununu çözmek ve gelecekte inşa edilecek yeni konutlar için 109. Sokağın kuzeyinde 113 ve 115 numaralı iki sokak (Camiikebir ve Beylik Mahallesiinin kuzeyinde) oluşturarak bu kesimdeki alansal gelişmenin gelecekte de sürmesi için altyapı çalışmalarını sürdürmektedir. (Harita 8; www.pinarhisar.bel.tr/tumhaberler.php, 18.06.2015).

Pınarhisar'da yerleşmenin gelişiminde etkili olan faktörlerden biri de 1958 yılında faaliyete giren çimento fabrikasıdır. Fabrika şehrin tarım ağırlıklı olan ekonomik yapısında sanayinin de yer almasını sağlamıştır. Sanayi faaliyetleri ile başlayan nüfuslanma, 1955-75 yılları arasında şehrin nüfusunu iki katına çıkarmış ve artan nüfusun barınma ihtiyacını karşılamak için yeni konutların yapılması kaçınılmaz olmuştur (Kırklareli Valiliği, 1968: 170). 1958 yılında çimento fabrikasının açılmasıyla birlikte nüfusun artmasına bağlı olarak Pınarhisar'ın batısında "19 Evler" (Dere Mahallesiinde) olarak adlandırılan yeni bir yerleşim alanı ortaya çıkmıştır. Çimento fabrikasından önce herhangi bir yerleşmenin bulunmadığı bu kesim, doğuda Dikilitaş Meydanı, kuzeyde Pınarhisar-Kırklareli yolu, güneyde Pınarhisar-Lüleburgaz yolu ve batıda çimento fabrikası yolu ile sınırlıdır.

Pınarhisar'daki yerleşmenin bugünkü görünümü almasında şehirde bulunan garnizonların da etkisi olmuştur. Şehrin batısında, Pınarhisar-Kırklareli yolunun kuzeyi (Camikebir Mahallesi) ve Pınarhisar-Lüleburgaz yolunun güneyinde (Dere Mahallesi) bulunan askeri alanlar, yerleşmenin batı yönünde ilerlemesini yavaşlatmıştır.

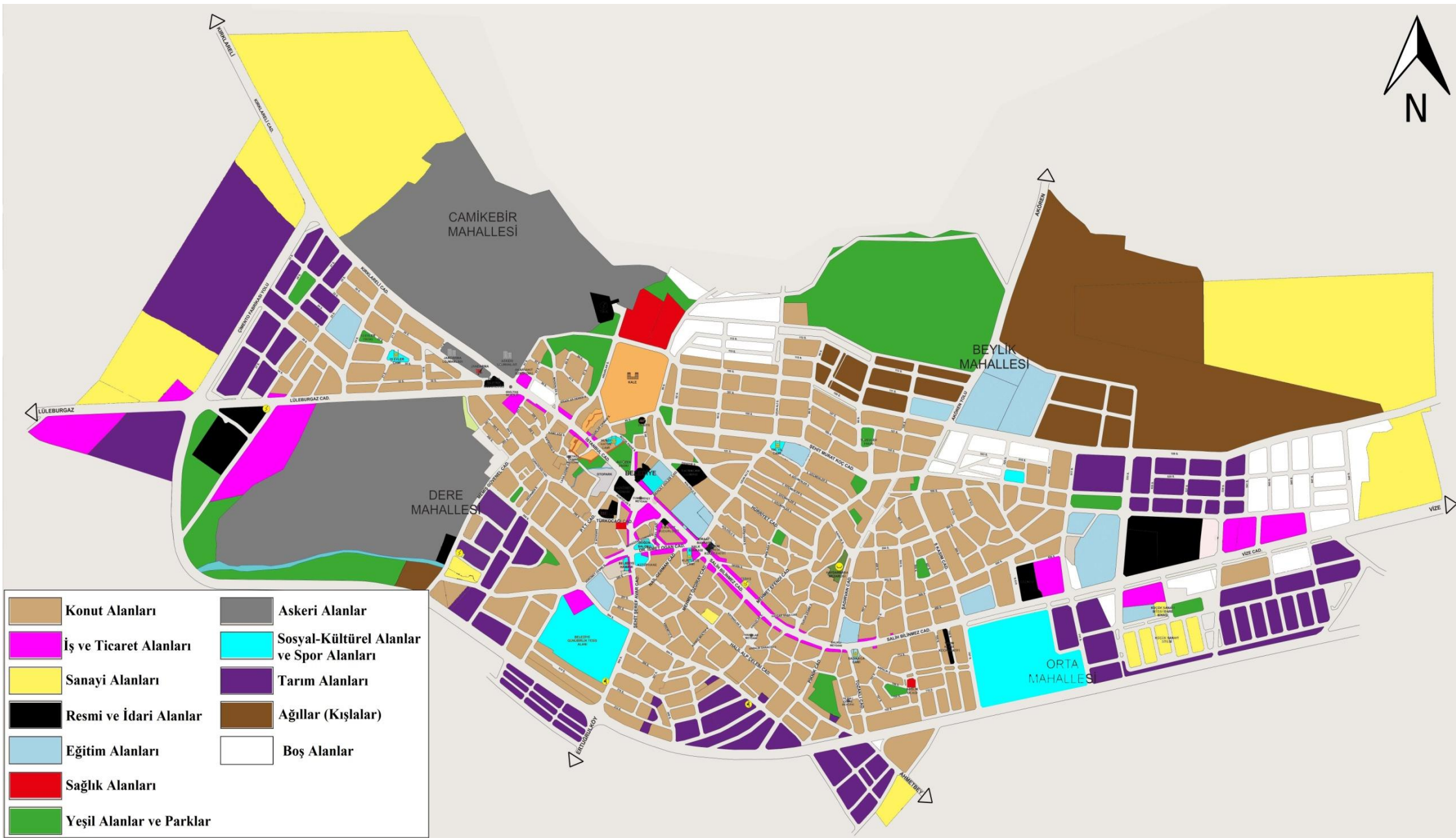
Pınarhisar'ın doğusunda (Vize'ye doğru olan kesimde), Beylik Mahallesi sınırları içinde, 8 Kasım Caddesi-Akören yolunun doğusunda kalan kesim ise Pınarhisar'ın son yıllarda gelişme gösteren önemli bir bölgesidir (Harita 8). 2000'den önce oldukça تنها olan bu alan, 2000 yılında bölgede eğitime açılan Pınarhisar Endüstri Meslek Lisesi, 2008 yılında faaliyete geçen Pınarhisar Meslek Yüksek Okulu ve son olarak 2014 yılında bölgeye taşınan Pınarhisar Anadolu Lisesi ile birlikte canlılık kazanmıştır. Ayrıca bu kesimde yüksekokul öğrencilerinin barınması için inşa edilen yurtlar, büfe ve cafe gibi unsurlarla canlılık daha da artmıştır. Zaman içinde konutların da inşa edilmesiyle bölgede yeni sokaklar oluşturulmuş ve eski toprak yolların bazıları asfaltlanarak stabilize bir hale getirilmiştir. Bu kesim yaşanan gelişmelere rağmen Pınarhisar'da yerleşme yoğunluğunun daha az olduğu kesimdir. Binalar sık bir görünüm oluşturmazken binalar arasında çok sayıda boş parseller mevcuttur. Gelecekte nüfusun artması durumunda bu boş parseller konutlarla dolacaktır. Pınarhisar Cezaevi, Toprak Mahsulleri Ofisi ve Kireç Fabrikası gibi önemli kurumlar da Beylik Mahallesinin doğusunda yer almaktadır. Beylik Mahallesinin kuzey-kuzeydoğu kesimlerinde bulunan ağıllar (kışlalar) da geniş bir alana yayılmış vaziyettedir. Tepelik alanda bulunan bu ağıllar, şehir merkezine uzak, mera alanlarına ise yakın olması sebebiyle burada kurulmuşlardır.

Şehirde, Orta Mahallenin doğu ve güney kesimlerinde de son zamanlarda gelişme görülmektedir. Mahallenin doğusunda futbol sahaları, yakın zamanda inşa edilmiş olan Yeni Sanayi Sitesi ve yapımı devam eden Kapalı Spor Salonu (Gençlik Merkezi) gibi önemli yapılar bulunmaktadır. Orta Mahallenin güney kesimleri ise tarım alanları ile çevrilidir. Bu tarım alanları üzerinde yeni konutların inşa edildiği görülmektedir. Bu durum Halil Alp Çelebi Caddesinin güneyi ve Ahmetbey yolunun çevresinde de kendini göstermektedir.

Dere Mahallesinin güney kesimleri de yerleşmenin gelişme gösterdiği diğer önemli alanlardır. Pınarhisar Belediyesi tarafından yapılan ve geniş alana yayılmış olan Pınarhisar Festival Alanı ve Pınarhisar Kapalı Pazar Yeri önemli sosyal alanları oluşturmaktadır. Bu alanlarda geniş çocuk parkları, yüzme havuzları, yürüyüş yolları ve ağaçlandırılan yeşil alanlar ile geniş bir rekreasyon sahası oluşturulmuştur. Bu alanların çevresinde (305. Sokak ve Hükümet Çeşmesi Sokak) yeni konutlar kendini göstermekte, bu konutların bir kısmı toplu konutlar şeklinde inşa edilmektedir. Bölgede yerleşim alanlarının hemen güneyinde tarım alanları uzanmaktadır. Bu kesimde bazı yerlerde tarım alanları ve konutlar iç içe bir görünüm oluşturmaktadır. Konutlarla iç içe görünüm, gelecekte şehrin bu tarım alanları üzerinde gelişeceğini göstermektedir.

Şehirdeki yerleşmenin durumunu özetleyecek olursak, batıdaki askeri alanlar ve sanayi alanları, bir tampon görevi üstlenerek şehrin batı yönünde (Kaynarca'ya doğru) ilerlemesini engellemektedir. Kuzeyde tepelik alanlar gelişmeyi sınırlandırırken, şehir doğu kesimde yapılaşmış alanlar arasındaki az sayıdaki boş parselleri kullanarak gelişimini sürdürmektedir. Şehrin yeni gelişme alanları olarak genellikle güneydeki tarım topraklarını kullanmaktadır.

Harita 8: Pınarhisar'ın Şehir İçi Arazi Kullanımı

Kaynak: Pınarhisar Belediyesi, 2012'den Düzenlenmiştir

C. ARAZİ KULLANIMI

“Yeryüzünde yerleşilmiş mekânın tümü fonksiyona göre kullanım alanları halinde örgütlenmiştir”(Tümertekin ve Özgüç, 2015: 361). İnsanlar yaşadıkları mekânı ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirmektedirler. Pınarhisar’da mekânsal kullanımında; konut, iş ve ticaret, sanayi, resmi ve idari, eğitim, sağlık, sosyal-kültürel ve spor alanları, yeşil alanlar ve ağiller gibi farklı kullanımların olduğu görölmektedir.

1. Konut Alanları

Pınarhisar, Roma Döneminde inşa edilen kale ve bu kalenin yanındaki su kaynaklarının çevresinde gelişen bir şehir olduğu için ilk konut alanları da kalenin ve su kaynaklarının yakın çevresinde yayılmıştır. Ancak konut alanlarının gelişimi kalenin tüm çevresini saracak şekilde değil, daha çok kalenin doğusunda kendini göstermiştir. Bölgeye düşman saldırıları batıdan geldiği için insanlar doğal olarak kaleyi önlerine almış ve konutlarını bu kalenin arkasında kalan alanlara(kalenin doğusu) inşa etmişlerdir. Osmanlı hâkimiyeti döneminde de yeni konut alanları oluşturulmuş ve bu alanlar Osmanlı Dönemindeki Camiikebir, Orta ve Beylik Mahallesinde yayılmışlardır. Bunu şehirdeki Osmanlı eserlerinden anlamak mümkündür. Osmanlı Döneminde de konut alanları Roma Döneminde olduğu gibi kalenin doğusunda gelişme göstermiştir. Cumhuriyetle birlikte şehrin artan nüfusunu karşılamak için yeni konutlar inşa edilmiş, 1935 yılında gelen göçmenler için şehrin kuzeyinde toplu göçmen konutları inşa edilerek yeni konut alanları kendini göstermeye başlamıştır.

Pınarhisar Çimento Fabrikasının 1958’de açılmasından önce 1951-54 yılları arasında, Ardel ve Tümertekin’in bölgede yapmış olduğu çalışmalardan, Pınarhisar’da bulunan konutların genellikle birer katlı olduğu, bazılarının taştan bazılarının ise kerpiçten olduğu anlaşılmaktadır (Ardel ve Tümertekin, 1956: 10; Fotoğraf 6). 1968 yılına gelindiğinde yapılan, başka bir çalışmada ise Pınarhisar’daki evlerin %80’inin kâgir, %20’sinin ise betonarme olduğu, çimento fabrikası ile

birlikte eski evlerin yıkılıp yerine yenilerinin yapıldığı belirtilmiştir (Gümölcine, 1968: 8). Buna göre çimento fabrikasının açılmasının etkisiyle 1968’de toplam konutların %20’lik bir kısmını betonarme binalar oluşturmuştur.

Fotoğraf 6: Pınarhisar’ın Kurtuluşu Töreninde Çekilen Fotoğrafta Görülen Tek Katlı Evler-1953

Kaynak: Pınarhisar Belediye Arşivi

Pınarhisar’daki konut ihtiyacı, özellikle 1960’lı yıllardan itibaren artmaya başlamıştır. Hızla artan nüfus karşısında yeni konut alanları şehrin hemen her yerinde kendini göstermeye başlamıştır. Örneğin şehrin batısında bulunan “19 Evler Mevkii”nde 1960’lardan önce konut alanı bulunmazken, 1960’lardan itibaren yeni konutlar inşa edilmiş ve gelişerek günümüzdeki halini almıştır.

Şehirde bir yandan yeni konut alanları inşa edilirken bir yandan da eski, konutlar yeni hayat tarzına cevap veremediği için, yıkılarak yerine betonarme binalar yapılmıştır. Önceleri, çevrede fazla sayıda taş ocağı bulunması sebebiyle taştan (kireç taşı) yapılma kâgir binalar yaygınlık göstermekteyken, Çimento Fabrikasının açılması ile birlikte, kâgir binaların yerini betonarme binalar almaya başlamıştır.

Günümüzde şehir merkezindeki konutların %95’inden fazlası betonarme olup geri kalan az bir kısmı ise kâgir, taş ve kerpiç gibi binalardan oluşmaktadır. Şehirdeki konutların imar durumuna baktığımızda Salih Bilinmez Caddesinde bitişik nizamda 5 kat, ticari bölgelerde bitişik nizam 4 kat diğer bölgelerde ayırık nizam 3 kat

şeklindedir (Pınarhisar Fen İşleri Müdürlüğü, 2016). Salih Bilinmez Caddesi, Vize Caddesi, İstanbul Caddesi ve Lüleburgaz Caddelerinde, konutlar cadde boyunca yükseklik (4-5 kat) kazanmıştır. Konutların yükseklik kazandığı diğer alanlar ise bu caddelerin yakın çevreleridir. Şehirde, merkezden kenar kısımlarında doğru gidildikçe, tek veya iki katlı bahçeli müstakil evler artış gösterir.

Pınarhisar'da konutların yoğunlaştığı yerler nüfusla bağlantılı olarak en çok Beylik Mahallesi daha sonra sırasıyla Dere, Orta ve Camiikebir Mahalleleridir. Camiikebir Mahallesi sınırları içinde yer alan Pınarhisar Kalesi ve Surları, çimento fabrikası ve askeri alanlar burada konut yoğunluğunun az olmasına neden olmuştur.

Son yıllarda Türkiye'nin hemen hemen her yerinde kendini gösteren toplu konutlar veya kat karşılığı arsa takası Pınarhisar'da da kendini göstermektedir. Dere mahallesinin güneyi, Beylik Mahallesinin doğusu ve Salih Bilinmez Caddesi üzerindeki eski konutlar yıkılarak yerine yenileri yapılmakta ya da buralardaki boş arsalar üzerinde toplu konutlar inşa edilmektedir.

Fotoğraf 7: Pınarhisar'da Toplu Konutlardan Bir Görünüm (Hükümet Çeşmesi Sok.)

Pınarhisar'da konutlar arasında askeri lojmanlar da bulunmaktadır. Sayıca çok fazla olmayan ve askeri alanlar ile iç içe geçmiş bu binalar betonarme olup 3 katlı inşa edilmişlerdir. Askeri personelin ve ailelerinin kullandığı bu lojmanlar,

Camiikebir Mahallesinde bulunan 81. Sokağın batısında, Kırklareli Caddesinin hemen kuzeyinde yer alır.

2. İş ve Ticaret Alanları

Pınarhisar'da iş ve ticaret alanları Cumhuriyet Meydanı, Eski İstanbul-Kırklareli yolu (İstanbul Cad.-Salih Bilinmez Cad.-Vize Cad.), Dr. İsmet Ogan Caddesi ve Şehit Şeref Avar Caddesinde yoğunluk kazanmıştır. Geniş alana ihtiyaç duyan iş ve ticaret alanları ise (Yeni Sanayi Sitesi, Kapalı Pazar Yeri, İnşaat malzemesi satışı yapılan yerler, zirai ürünleri depolama alanları) şehrin kenar kısımlarında bulunmaktadır.

Cumhuriyet Meydanı, Pınarhisar'ın ilk ticaret alanlarından olup eski tarihlerden beri ticari faaliyetlere sahne olan bir yerdir. 1934 yılından itibaren Parkiçi kaynağının bulunduğu alandan (bugünkü Ali Özer Parkının bulunduğu alan) itibaren güneye doğru Cumhuriyet Meydanını da içine alan yer, haftalık cumartesi pazarı kurulması için tesis edilmiş ve pazar uzun yıllar bu bölgede kurulmuştur (Arı, 1944: 40). Bu meydanın günümüzde böyle bir işlevi yoktur fakat çevresinde işyerleri görmek mümkündür. Özellikle bu meydanla bağlantısı bulunan Salih Bilinmez Caddesi ve Şehit Şeref Avar Caddesinde iş ve ticaret alanları yoğunlaşmaktadır.

Fotoğraf 8: Cumhuriyet Meydanı, Pazar Kurulduğunda-1944

Kaynak: Yöre Dergisi, 2007: 76

Salih Bilinmez Caddesi, Pınarhisar'ın en işlek caddesidir ve işyerlerinin çoğunu kendinde toplamıştır. Bu işyerleri sadece sayı olarak değil çeşit olarak da fazladır. Cadde üzerinde, süpermarket, kahvehane, berber, fırın, pastane, lokanta, kuyumcu, banka, otel, giyim üzerine butik, eczane, kırtasiye, nalbur, banka, mobilya mağazası, beyaz eşya mağazası gibi farklı iş kollarına ait işyerleri bulunmaktadır. Pınarhisar'daki farklı bankalara ait üç şubenin hepsi, üç kuyumcunun hepsi ve mevcut olan beş eczanenin dördü bu cadde üzerinde yer almaktadır, diğer eczane ise bu caddeye 30 m mesafede Cumhuriyet Meydanında yer almaktadır. Caddede ticaret alanlarının bu denli yoğun olmasının sebepleri arasında caddenin şehrin kuzey ve güney kesimlerinin birleştiği alanda yer alması ve Eski İstanbul-Kırklareli yolunun bir parçası olması gösterilebilir.

Pınarhisar'da ticaret alanlarının yoğunlaştığı diğer önemli caddeler Şehit Şeref Avar Caddesi ve Dr. İsmet Ogan Caddesidir. Şehit Şeref Avar Caddesi, Cumhuriyet Meydanından güneye doğru uzanır ve üzerinde çok sayıda işyeri bulunur. Bu cadde üzerinde Kırtasiye, süpermarket, Kahvehane, Şarküteri, Lokanta, İnternet Cafe, Mobilyacı, Etüt Merkezi, Hamam, Bisiklet ve Motosiklet tamircileri, dış polikliniği, hukuk bürosu gibi çeşitli iş kollarına ait iş ve ticaret alanlar mevcuttur. Diğer önemli cadde olan Dr. İsmet Ogan Caddesi, Salih Bilinmez Caddesinden güneybatı yönüne doğru uzanır ve düğün salonunun bulunduğu yerde Şehit Şeref Avar Caddesi ile kesişir. Bu cadde üzerinde de çok sayıda işyeri bulunur. Bunlar; Kahvehane, lokanta, ayakkabıcı, elektrik tesisatçısı, düğün salonu, meyhane, avcılık ve atıcılık malzemeleri dükkânı, televizyon tamircisi gibi çeşitli iş kollarına ait iş ve ticaret alanlarıdır.

Pınarhisar'daki merkezi iş ve ticaret alanlarının günümüzdeki halini almasında en önemli rolü belediye üstlenmiştir. Yerleşmenin ilçe olmasından sonra ticari hayatı canlandırmak için işyerleri inşa edilmiş ve ticaret hayatı bu alanlar ve çevrelerinde gelişmiştir. Belediye tarafından inşa edilmiş olan bu işyerleri halen kullanılmakta olup mülkiyeti belediyeye aittir. Bu işyerlerinin sayısı ve bulunduğu yerler belediyenin faaliyet raporunda şu şekilde belirtilmiştir: “Dr. İsmet Ogan Caddesinde, düğün salonu ve altında 18 adet dükkan, Cumhuriyet Meydanında belediye oteli ve 11 adet dükkan, Koloğlu İlköğretim Okulu önü sıra dükkanlarında

13 adet dükkan, Şehit Şeref Avar Caddesinde 1 adet hamam ve hamamönü sıra dükkanlarında 8 adet dükkan, 7 adet kasap dükkanı, Eski Sanayi Sitesinde 7 adet dükkan, geçici garaj yerinde 1 adet büfe ve 3 adet yazıhane mevcuttur” (Pınarhisar Belediyesi Faaliyet Raporu, 2014: 4).

Fotoğraf 9: Salih Bilinmez Caddesinden Bir Görünüm

Pınarhisar’da önemli ticaret alanlarından biri de haftalık olan kurulan “Cumartesi Pazarı”dır. Pınarhisar’da her cumartesi günü kurulan pazarda, sebze-meyve, giyim eşyası, çeşitli ev gereçleri, ekim için ağaç fidanları veya sebze fideleri ve az miktarda da olsa kanatlı hayvan satışı yapılmaktadır. Sebze-meyve satan pazarcıların bir kısmı hallerden temin ettikleri ürünleri satarken bir kısmı da kendi ürettikleri ürünleri satmaktadır.

Bu pazarda yerli (Pınarhisar ve çevresinde üretilen) sebze-meyve satanların büyük çoğunluğunu tarımın ve sulama imkânlarının gelişmiş olduğu, ova köylerinden gelen üreticiler oluşturmaktadır. Hâlihazırda zengin tarım topraklarına ve su kaynaklarına sahip olan Kaynarca, Ataköy ve Karıncak’ta son zamanlarda seracılık faaliyetleri de gelişmiş buna bağlı olarak yılın tüm zamanında taze sebze üretme olanakları artmıştır. Buna bağlı olarak Pınarhisar pazarında yerli ürünleri satanların çoğunluğunu Kaynarca, Ataköy ve Karıncak’tan gelen pazarcılar oluşturmaktadır.

Pınarhisar pazarı, 2013 yılına kadar cadde ve sokakların üzerinde kurulmaktaydı. Pazarının 2013 yılına kadar kurulmuş olduğu cadde ve sokaklar şu şekildedir: Şehit Şeref Avar Caddesi, Nail German Caddesi, Dr. İsmet Ogan Caddesi, Mehmet Özgiray Caddesi ve Kiremitçi Sokaktır. Pazarın kurulmuş olduğu bu alanlar aynı zamanda işyerlerinin de yoğun olduğu alanlara karşılık gelmektedir.

Cadde ve sokakların üzerinde kurulan pazarlar bazı olumsuz durumlara sebep olmaktadır. Yarattığı gürültüyle çevrede ikamet eden insanları rahatsız edebildiği gibi, olası bir acil durumda da pazarın kurulduğu cadde ve sokaklarda konutları bulunanlara erişimi oldukça güçleştirmektedir.⁸ Aynı zamanda pazar bittikten sonra ortaya çıkan pislik temizlenene kadar cadde ve sokaklar kirli kalmaktadır. Açık alanda kurulan pazarların diğer bir dezavantajı da aşırı soğuk, yağmur ve kar gibi olumsuz hava koşullarından etkilenmesidir. Bu gibi olumsuzluklar göz önüne alınarak 2013 yılında, Pınarhisar'ın en önemli haftalık ticaret alanlarından olan "Cumartesi Pazarı" için Pınarhisar Belediyesi tarafından, Dere Mahallesi'nin güneyinde, şehrin kenarında, 6.000 m²'lik "Çok Amaçlı Kapalı Pazar Yeri" hizmete açılmıştır (www.pınarhisar.bel.tr/, 18.12.2015).

Fotoğraf 10: Pınarhisar Kapalı Pazar Yerinden Bir Görünüm

⁸ Pazar kurulan cadde veya sokaktaki pazarcıların tezgâhları ve alışveriş yapan insanlardan dolayı bir yoğunluk oluşmaktadır. Buralara acil durumda herhangi bir itfaiye, ambulans, polis vb. aracının girmesi oldukça zordur ve çok fazla vakit alır.

Kapalı pazar yeri için, Dere Mahallesi'nin güneyinin seçilmesi, bölgenin düz araziler barındırmasından ve şehrin içinde bu büyüklükte bir yapı için gerekli arazinin olmamasından dolayıdır. İnşa edilen Kapalı Pazar Yeri ile birlikte, cadde ve sokak üzerinde kurulan pazarın olumsuz etkileri kaldırılmış ve şehrsel hayata daha uygun modern bir ticari alan şehre kazandırılmıştır.

3. Sanayi Alanları

Pınarhisar'da, sanayi tesisleri belli bir alanda toplanmamış, şehrin çeşitli yerlerine dağılmışlardır. Geniş alana yayılmış olan ağır sanayi tesisleri (çimento ve kireç fabrikaları) şehrin çıkışlarında ve şehir merkezine biraz uzak bir şekilde, hafif sanayi tesisleri grubuna giren gıda, tekstil sanayi tesisleri ve diğer küçük sanayi tesisleri de şehrin kenar kısımlarında (un fabrikası hariç) yer almaktadır.

Şehrin kuzeybatısında, Pınarhisar-Kırklareli yolu çıkışında bulunan Pınarhisar Çimento Fabrikası, hem alan itibariyle hem de çalışan işçi sayısı ile ilçenin en büyük sanayi tesisi konumundadır. 1958 yılında açılan Pınarhisar Çimento Fabrikası, hem Kırklareli hem Pınarhisar ekonomisi için oldukça önemli olup, sanayi anlamında ilçenin adeta "Amiral Gemisi" konumundadır.

Fotoğraf 11: Çimento Fabrikasından Bir Görünüm

Çimentonun üretiminde kullanılan hammaddenin değerinin düşük, taşıma maliyetinin ise yüksek olması sebebiyle bu fabrikalar genellikle hammaddeye yakın yere kurulurlar (Tümertekin ve Özgüç, 2012: 432). Pınarhisar’da da Çimento Fabrikası kurulurken bu durum gözetilmiş ve fabrika çimento üretimi için gerekli olan kalker depolarının hemen yanına kurulmuştur. Üretimde gerekli olan kil temini için ise yine fabrikaya uzakta olmayan Kaynarca’daki kil depoları (günümüzde kullanılmamaktadır) kullanılmıştır. Böylece hammaddeye kolay erişilebilen bir alanda kurulan Pınarhisar Çimento Fabrikası, ulaşım maliyetlerinin de en aza indirildiği konumuyla oldukça ekonomik bir yatırım olmuştur. Bu fabrikada 200 civarında işçi çalışmaktadır (TOBB Sanayi Veritabanı, 2017). Pınarhisar Çimento Fabrikası, ilkleriyle bilinmektedir. 1970’li yıllarda Lüleburgaz-Hamitabat’ta tespit edilen doğalgaz Türkiye’de ilk defa Pınarhisar Çimento Fabrikasında kullanılmıştır. Ayrıca Pınarhisar Çimento Fabrikası ilk özelleştirme kapsamına alınan fabrika olmuştur (Karaçam, 1995: 553).

Pınarhisar’daki ikinci önemli sanayi kuruluşu Kireç Fabrikası’dır (Karaçam,1995: 553). Pınarhisar’ın kuzeydoğusunda, Pınarhisar-Vize yolunun çıkışında bulunan fabrika kireç depolarının hemen yanında yer almaktadır. Yakındaki depolardan çıkarılan kireç taşı bu fabrikada işlenmektedir. Fabrikada 60 civarında kişi çalışmaktadır (TOBB Sanayi Veritabanı, 2017)

Fotoğraf 12: Kireç Fabrikasından Bir Görünüm

Çimento ve kireç fabrikaları işledikleri hammaddeler sebebiyle çevrelerinde toz kirliliği yaratmaktadırlar. Pınarhisar'da bulunan çimento ve kireç fabrikaları da inşa edilirken bu durum göz önüne alınmış ve oluşacak toz kirliliğinin etkilerini en aza indirmek için kuruluş yeri olarak şehrin çıkış bölgeleri (doğusu ve batısı) tercih edilmiştir. Ayrıca fabrikaların ana yolların üzerinde (D 020 karayolu) yer almaları, ürettikleri malları şehir içine girmeden başka yerlere kolayca gönderebilmelerini sağlayarak, fabrikaların şehir içi trafiğe olumsuz etkileri azaltılmıştır.

Şehirde, hafif sanayi kapsamında iki tekstil fabrikası faaliyet göstermektedir. Bunlardan biri Orta Mahallede Pınarhisar-Ahmetbey yolu üzerinde diğeri ise Dere Mahallede Pınarhisar-Lüleburgaz yolu üzerinde bulunmaktadır. Bu fabrikalarda kazak, süveter, yelek, hırka, eşofman, külotlu çorap, palto, kaban, pantolon, etek gibi çeşitli tekstil ürünleri üretilmektedir. İki fabrikada da 60 civarında işçi çalışmaktadır (TOBB, Sanayi Veritabanı, 2017). Bu fabrikalarda üretilen ürünler daha çok Pınarhisar dışına gönderilmektedir. Yakın zamanda bu fabrikalardan biri tarafından Birleşmiş Markalar Derneği'nin yürüttüğü, "Türkiye'nin Markaları, Türkiye'nin Çocuklarını Giydiriyor Projesi" kapsamında 60 bin bot ve mont üretilerek Türkiye'nin çeşitli yerlerine gönderilmiştir (www.haberler.com/, 29.07.2016).

Pınarhisar'da, gıda üzerine kurulu küçük çaplı fabrikalar da bulunmaktadır. Bunlar; Memiş Güvenel Caddesinde bulunan Süt ürünleri fabrikası ve Halil Çelebi Caddesi üzerinde bulunan un fabrikasıdır. Un fabrikasında 8-10, süt ürünleri fabrikasında ise 20-25 civarında işçi çalışmaktadır (TOBB Sanayi Veritabanı, 2017). Bu tesislerde Pınarhisar'ın çevresinde üretilen tarım ürünleri ve hayvansal ürünler işlenerek yerel halkın ihtiyaçları karşılanmaktadır.

Şehirde, Lüleburgaz yolu üzerinde şehir içi yolların kaplamasında kullanılmak üzere kilit taş üretimi yapan bir fabrika da bulunmaktadır. Bu fabrika yakın zamanda kurulmuş olup 10-15 civarında işçisi bulunmaktadır (TOBB Sanayi Veritabanı, 2017).

Ayrıca şehirde iki sanayi sitesi bulunmaktadır. Bunlardan biri şehrin içinde, Beylik Mahallesi'nde Şadırvan Caddesi üzerinde yer alan Eski Sanayi Sitesi'dir. Diğeri ise, Pınarhisar - Vize yolu çıkışında Vize Caddesinin güneyinde yer alan

Yeni Sanayi Sitesi'dir. Eski Sanayi Sitesi, Şadırvan Caddesi üzerinde karşılıklı olarak sıralanan işyerlerinden oluşmaktaydı. Burada alanın kısıtlı olması büyümeyi engellediğinden dolayı Yeni Sanayi Sitesinin kurulmasına ihtiyaç doğmuştur. Bu nedenle şehrin kenarında, Vize yolunun güneyinde Orta Mahallede, dört blok ve idari binadan meydana gelen Yeni Sanayi Sitesi oluşturulmuştur. Yeni Sanayi Sitesi kurulduktan kısa bir süre sonra sitenin hemen yanında benzin istasyonu ve bir motel inşa edilmiştir. Günümüzde Eski Sanayi Sitesinde birkaç adet işyeri hala faaliyetini sürdürürken, çoğu yeni sanayi sitesinde toplanmıştır.

Yeni Sanayi Sitesinde; oto tamirciler, oto bakım ve onarım yapılan işletmeler, demirciler, tarımsal araç gereç satan ve onaran işletmeler, hurdacılar (geri dönüşüm), tornacılar ve halı yıkama fabrikası gibi işyerleri bulunmaktadır.

Fotoğraf 13: Pınarhisar Yeni Sanayi Sitesi

4. Resmi ve İdari Alanlar

Pınarhisar'ın en önemli resmi ve idari yapıları olan Belediye Binası ve Hükümet Konağı İstanbul Caddesi üzerinde karşılıklı olarak yer almaktadır. Hükümet Konağı Dere Mahallesi sınırları içinde yer alırken, Belediye Binası Camiikebir Mahallesinde yer almaktadır.

Fotoğraf 14: Pınarhisar Belediye Binası

Şehirdeki resmi kurumların çoğu Hükümet Konağı binasında yer almaktadır. Bunlar; Pınarhisar İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, Pınarhisar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Pınarhisar Nüfus Müdürlüğü, Pınarhisar Mal Müdürlüğü, Pınarhisar Adliyesi, Pınarhisar Kaymakamlığı, Pınarhisar Tüketici Sorunları İlçe Hakem Heyeti ve Pınarhisar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneğidir. Tüm bu kurumların tek binada bir arada bulunması, vatandaşların işlerini kolaylıkla yapmalarını sağlamaktadır.

Fotoğraf 15: Pınarhisar Hükümet Konağı

Resmi kurumlardan olan Pınarhisar Müftülüğü ise hükümet konağının dışında Beylik Mahallesinde, Uzun Ali Sokak ile Hürriyet Caddesinin kesiştiği kesimde yer almaktadır.

Pınarhisar'da şehrsel alanın güvenliğini sağlayan Pınarhisar İlçe Emniyet Müdürlüğü, Dere Mahallesinde, Salih Bilinmez Caddesinin üzerinde yer alırken, kırsal alanların güvenliğinden sorumlu İlçe Jandarma Komutanlığı ise Dere Mahallesinde, Kırklareli Caddesi üzerinde bulunmaktadır.

Pınarhisar'daki diğer resmi kurumlardan Esnaf ve Sanatkârlar Odası ile ÇİMSE-İŞ Sendikası⁹, Salih Bilinmez Caddesi üzerinde yer almaktadır. Yine S.S. 11. No'lu Pınarhisar Taşıyıcılar Kooperatifi, şehrin batısında Dere Mahallesinde ve Pınarhisar Şoförler ve Otomobilciler Odası ise Dere Mahallesinde Hükümet Çeşme Sokak üzerinde bulunmaktadır.

5. Eğitim Alanları

Pınarhisar şehir merkezinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir anaokul, dört ilkokul, iki ortaokul, üç lise ve bir Halk Eğitim Merkezi ve Yüksek Öğrenim Kurumu'na bağlı bir Yüksekokul bulunmaktadır. Eğitim kurumları şehrin geneline dağılmamış çoğunlukla eski Kırklareli-İstanbul karayolunun kuzey kesimlerinde yoğunlaşmıştır.

Şehirdeki 11 eğitim kurumundan 6'sı Beylik Mahallesinde, 3'ü Camiikebir Mahallesinde, 2'si ise Dere Mahallesindedir. Orta Mahallede herhangi bir eğitim kurumu bulunmamaktadır. Pınarhisar'ın güneyinde sadece iki okul bulunmaktadır. Bunlar; 19 Evler Mevkiinde bulunan 19 Evler İlkokulu ile Dere Mahallesinin güneyinde 304. Sokakta bulunan Cumhuriyet İlkokuludur, diğer tüm eğitim alanları şehrin kuzeyinde yer almaktadır.

⁹ Çimse-İŞ Sendikası çimento ve diğer taş toprağa dayalı fabrikalarda çalışanların üye olduğu bir sendikadır.

Tablo 10: Pınarhisar'daki Eğitim Alanlarının Mahallelere Göre Dağılımı

Pınarhisar Yıldız Anaokulu	Beylik Mahallesi
Mehmet Akif Ersoy İlkokulu	Beylik Mahallesi
19 Evler İlkokulu	Dere Mahallesi
Cumhuriyet İlkokulu	Dere Mahallesi
Koloğlu İlkokulu	Camiikebir Mahallesi
Pınarhisar Atatürk Ortaokulu	Camiikebir Mahallesi
Pınarhisar İmam Hatip Ortaokulu ve Anadolu İmam Hatip Lisesi ¹⁰	Beylik Mahallesi
Pınarhisar Anadolu Lisesi	Beylik Mahallesi
Pınarhisar Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi-Lisesi	Beylik Mahallesi
Pınarhisar Halk Eğitim Merkezi	Camiikebir Mahallesi
Pınarhisar Meslek Yüksek Okulu	Beylik Mahallesi

Kaynak: Pınarhisar Milli Eğitim Müdürlüğü, 2016

Pınarhisar'da hala faal olan en eski eğitim alanı Camiikebir Mahallesinde, Uzun Ali Sokak ve Salih Bilinmez Caddesinin kesiştiği yerde bulunan Koloğlu İlkokuludur.

“Eğimli bir arazi üzerinde, geniş bir avlu içerisinde yer alan ve mülkiyeti İl Özel İdaresi'ne ait olan bina, II. Meşrutiyet ile başlayan ve 1910'lu yıllarda Osmanlı Devleti'nin pek çok kentinde inşa edilen eğitim ve kamu yapılarında etkisini hissettiren I. Ulusal Mimarlık Akımı'nın bir temsilcisidir. Büyük bir kapı ile bahçesine girilen okulun, 1914 yılında başlayan ve imece usulü, halkın katılımıyla gerçekleştirilen inşası kısa sürede bitirilememiştir. Pınarhisar ve çevresinin bu

¹⁰ 2015 yılında açılan Pınarhisar Anadolu İmam Hatip Lisesi, Pınarhisar İmam Hatip Ortaokulu ile aynı binada yer almaktadır.

dönemde uğramış olduğu saldırılar ve işgaller dolayısıyla uzun süren inşaat ancak, 1920’li yılların başında sonuçlandırılabilmiştir” (Özer, 2009: 9).

Fotoğraf 16: Pınarhisar Koloğlu İlkokulu

Pınarhisar ile ilgili araştırmalarda adı geçen bir başka tarihi eğitim alanı da “Kırmızı Mektep”tir. Orta Mahallede, bir sokağa da adı verilen Kırmızı Mektep’in günümüzde herhangi bir kalıntısı yoktur ve geçmişi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır.

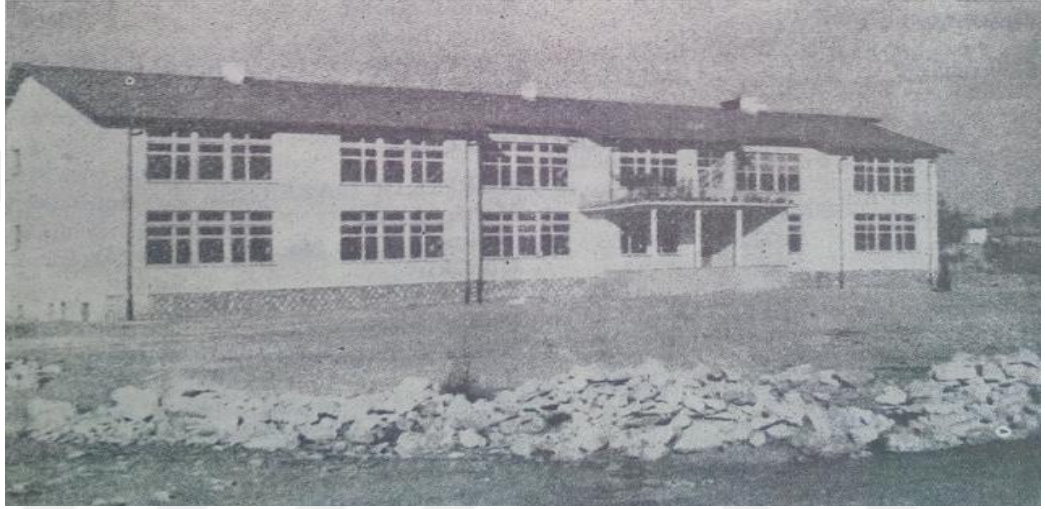
Fotoğraf 17: Kırmızı Mektep

Kaynak: Yöre Dergisi, 2007: 56

1967 yılına gelindiğinde Pınarhisar'daki eğitim kurumları, Pınarhisar Koloğlu İlkokulu, Pınarhisar Atatürk İlkokulu ve Pınarhisar Ortaokulu oluşturmaktadır. Şehirde bu tarihte henüz bir lise yoktur. Pınarhisar'da lise düzeyinde öğretimin başlaması ilk olarak 1970 yılında Pınarhisar Ortaokulu binasında mümkün olmuştur (Kırklareli Valiliği, 1968; Pınarhisar Postası, 1970)

Fotoğraf 18: Pınarhisar Atatürk İlkokulu - 1967

Kaynak: Kırklareli Valiliği, 1968.

Pınarhisar'ın doğu ve kuzeydoğusunda son yıllarda eğitim kurumlarının sayısı artmıştır. Bu artış özellikle Beylik Mahallesi'nde, 8 Kasım Caddesi-Akören yolunun doğusunda kalan alanda 2000'li yıllardan sonra kendini göstermiştir. Bu bölgede ilk olarak 2000 yılında Pınarhisar Endüstri Meslek Lisesi açılmış 2003 yılında Pınarhisar Kız Meslek Lisesi ile birleşerek Pınarhisar Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi-Lisesi adını almıştır. Pınarhisar Meslek Yüksek Okulu ise ilk olarak 2003 yılında Pınarhisar Belediye binasının arka tarafında bulunan Pratik Kız Sanat Okulu, bilinen diğer adı ile Eski Kız Meslek Lisesi binasında eğitime başlamış, 2006 yılında Kırklareli-Kavaklı'ya taşınmış ve 2009 yılına gelindiğinde tekrar Pınarhisar'a, 8 Kasım Caddesi-Akören Yolunun doğusunda bulunan bugünkü binasına taşınmıştır. 2013 yılına gelindiğinde Akören yolunun üzerinde, Pınarhisar Mesleki ve Teknik Merkezi-Lisesi'nin karşısına Pınarhisar Yıldız Anaokulu inşa edilmiş ve eğitime başlamıştır. Son olarak 2014 yılında Pınarhisar Anadolu Lisesi, bugünkü Atatürk Ortaokulunun bulunduğu binadan 8 Kasım Caddesi ile Vize

yolunun kesiştiği yerde bulunan yeni binasına taşınmıştır. Pınarhisar'ın doğusunda birbirine yakın inşa edilmiş olan bu eğitim kurumları bölgeyi önemli bir eğitim alanı haline getirmiştir.

Fotoğraf 19: Pınarhisar Meslek Yüksek Okulu

6. Sağlık Alanları

Pınarhisar'daki sağlık kurumları bir Devlet Hastanesi ve iki Aile Sağlığı merkezinden oluşmaktadır. Pınarhisar Devlet Hastanesi, Camiikebir Mahallesi'nin kuzeyinde, Pınarhisar Kalesinin hemen arkasında yerleşim alanlarının dışında yer almaktadır. 1 NOLU Aile Sağlığı Merkezi Orta Mahallede Arpalık Sokakta, 2 NOLU Aile Sağlığı Merkezi ise Dere Mahallesi Türkocağı Caddesi'nde yer alır.

Pınarhisar, Kırklareli'nde hastane bulunan 4 ilçeden biridir. Pınarhisar Devlet Hastanesi 1987 yılında Sağlık Merkezi olarak hizmet vermeye başlamış, 1988'de Devlet Hastanesi statüsüne geçmiştir. Hastane 8228 m²'si açık, 1326 m²'si kapalı 9554 m²'lik alanda yataklı servisler, poliklinikler binası ve İdari bina olmak üzere 2 binada hizmet vermektedir. Diş poliklinikleri idari binanın alt katında yer almaktadır.

Yatak kapasitesi 25’dir. Hastanede iki uzman doktor, beş pratisyen hekim ve iki diş doktoru görev yapmaktadır (www.pınarhisardh.gov.tr, 15.01.2016).

Fotoğraf 20: Pınarhisar Devlet Hastanesinden Bir Görünüm

Pınarhisar’da mevcut Devlet Hastanesi binasının eski ve ihtiyaçlara cevap verebilecek düzeyde olmaması sebebiyle, Pınarhisar’a yeni bir hastane binası yapılmaktadır. şimdiki Hastane alanının hemen yanında ki araziye yapılan yeni bina, 10.775 metrekarelik arsa üzerinde 30 yatak kapasiteli olacak şekilde inşa edilmekte ve yapımı 2017 itibariyle devam etmektedir (yts.saglikyatirimlari.gov.tr, 15.10.2016).

şehirde devlete ait sağlık kurumları dışında özel polikliniklerde de sağlık hizmeti verilmektedir. Bu polikliniklerin sayısı üç olup, hepsi ağız ve diş sağlığı hizmeti vermektedirler. Bu poliklinikler, Dr. İsmet Ogan Caddesi, şehit şeref Avar Caddesi ve Büyük Pınar Sokakta yer almaktadır.

7. Yeşil Alanlar

Pınarhisar’da yeşil alanlar şehrin geneline yayılmış durumdadır. şehirde, evlerin hemen hemen hepsinin bahçesinin bulunması kamusal yeşil alanlar hesaba katılmadan bile şehrin önemli miktarda yeşil alana sahip olduğunu göstermektedir.

Pınarhisar'ın en önemli parkı Belediye binasının hemen yanında bulunan Ali Özer Parkı'dır. Bu parkın düzenlenmesi 1942 yılında bitmiş, 1943 yılında çiçek ve çim ekimi yapılmış ve 1944 yılında da ağaçlandırılmıştır (Pınarhisar Postası, 1972). Günümüzde parkta büyük çam ve çınar ağaçları bulunmaktadır. Bu ağaçların 1992 yılında Anıtlar Kurulu tarafından doğal varlık olarak tescillenerek birer tabiat harikası olarak korunmaya alınmışlardır (Pınarhisar Belediyesi, 2012: 50). Parkın duvarları, küçük surlar şeklinde, kapıları da kale kapısına benzer şekilde inşa edilerek Pınarhisar'ın tarihi kimliği ile uyum sağlanmıştır. Parkın içinde çay ve çeşitli meşrubat satan Pınarhisar Belediyesinin işletmiş olduğu çay bahçesi ve çocuk oyun alanı bulunmaktadır.

Fotoğraf 21: Ali Özer Parkı

Pınarhisar'daki diğer önemli yeşil alanları, Pınarhisar Kalesi ve çevresi, 100 Evler Parkı, 19 Evler Parkı, Dere Mahallesindeki Festival Alanı ve çevresi oluşturmaktadır. Ayrıca şehirdeki askeri alanların çevreleriyle Pınarhisar Çimento Fabrikası arazisi içinde de ağaçlık alanlar bulunmaktadır. Pınarhisar Çimento

Fabrikasının arazisinde bulunan geniş ağaçlık alanlar fabrikanın inşasından sonra ağaçlandırma faaliyetleri ile oluşturulmuştur.

8. Askeri Alanlar

Pınarhisar'da bulunan “5. Kolordu İstihkâm Alayı”, Pınarhisar'daki askeri alanları oluşturmaktadır. Bu alanlar iki yerleşke halinde olup biri Camiikebir Mahallesinde Kırklareli Caddesinin kuzeyinde, diğeri Dere Mahallesinde Lüleburgaz Caddesinin güneyinde yer almaktadır.

Camiikebir Mahallesinde bulunan askeri alanların batısında çimento fabrikası, doğusunda konut alanları bulunmaktadır. Kuzey kesimleri tepelik ve yerleşim olmayan yerlerdir. Dere Mahallesindeki askeri alanlar ise Memiş Güvenel Caddesi ile Lüleburgaz Caddesi arasındadır. Buradaki askeri alanların etrafı büyük oranda tarım arazileri ile çevrili olup, kuzeyinde ve doğusunda konut alanları bulunmaktadır. Dere Mahallesindeki askeri alanlar, konut alanlarını kesintiye uğratarak, şehrin batısındaki 19 Evler Mevkii ile şehir merkezi arasındaki bağlantıyı zayıflatmaktadır.

9. Sosyal-Kültürel Alanlar ve Spor Alanları

Sosyal-Kültürel alanları ve spor alanlarını birlikte incelememizin sebebi bu faaliyetlerin genellikle insanların işten arta kalan boş zamanlarında, hem fiziksel hem de zihinsel uğraş gösterdikleri faaliyetler olmalarıdır. Pınarhisar'ın kültürel ve spor alanları gelişme sürecindedir. Özellikle son yıllarda yapılan yatırımlarla bu alanların çeşitliliği ve sayısı artırılmaya çalışılmıştır. Pınarhisar'ın en büyük sosyal-kültürel alanını Pınarhisar Festival Alanı ya da diğeri adı ile Pınarhisar Millet Bahçesi oluşturmaktadır. Pek çok fonksiyonu bünyesinde barındıran bu alanda; yeşil alanların yanı sıra kapalı pazar yeri, yaklaşık bir dönümlük çocuk oyun alanı, yüzme havuzları, koşu alanları, futbol sahası (halı saha) ve festival alanı bulunmaktadır.

Şehirdeki diğeri sosyal alanlar arasında şehrin çıkışında Pınarhisar-Vize yolunun güneyindeki iki futbol sahası da bulunmaktadır. Burada hem okullar arası hem de spor kulüpleri arası spor karşılaşmaları yapılmaktadır. Bu iki futbol sahası yan yana olup, biri doğal çim saha diğeri sentetik çim sahadır. Doğal çim sahanın

yanında küçük bir tribün vardır. Bu iki sahanın hemen yanına inşaatı devam eden kapalı spor salonu (Gençlik Merkezi) yapılmaktadır.

Fotoğraf 22: Pınarhisar Futbol Sahası

Pınarhisar'ın önemli kültürel alanlarından biri Şehit Şeref Avar Caddesi üzerinde yer alan Pınarhisar İlçe Halk Kütüphanesidir. Kütüphane iki katlı olup geniş bir bahçeye sahiptir. 2016 yılı verilerine göre 11.869 kitap, 16.312 okuyucu ve 272 üye sayısına ulaşmıştır (www.kirklarelikulturturizm.gov.tr/, 04.04.2017).

Fotoğraf 23: Pınarhisar İlçe Halk Kütüphanesi

Pınarhisar’da sosyal-kültürel alanlarının geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Bunlardan biri Pınarhisar Belediyesi tarafından yürütülen “Pınarhisar Kültür Merkezine Kavuşuyor” aldı projedir. Trakya Kalkınma Ajansının da desteklediği ve 2015’te uygulamaya konan proje ile kültür-sanat faaliyetlerinin yapılmasına olanak sağlayacak bir kültür merkezi oluşturularak şehrin sosyo-kültürel hayatında canlanma hedeflenmektedir. Pınarhisar Kültür Merkezine Kavuşuyor projesinin uygulama alanı, Osmanlının son dönem yapılarından olan, geçmişte Pratik Kız Sanat Lisesi ve son olarak 2003-2005 yılları arası Pınarhisar Meslek Yüksek Okulu olarak kullanılmış binadır. Proje ile birlikte hem önemli bir sosyo-kültürel alan kazanılmış hem de 2005 yılından beri kullanılmayan ve harap duruma düşmüş mimari yapı tekrar değerlendirilmiştir. Projenin maliyeti yaklaşık 1 Milyon Lira olup %65’i Trakya Kalkınma Ajansı, kalanı da Pınarhisar Belediyesi tarafından karşılanmıştır. Proje çalışmaları 2017 itibariyle tamamlanmış ve Pınarhisar Kültür Merkezi 7 Nisan 2017 tarihinde hizmete girmiştir. (www.kirklareli.net/, 21.06.2016; www.pınarhisar.bel.tr, 21.06.2016).

Fotoğraf 24: Kültür Merkezi Olarak Değerlendirilen Bina

Yerleşme tarihi oldukça eskilere giden ve pek çok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Pınarhisar’da müze olmaması kültürel olarak büyük bir eksiklikler. Bunun nedeni Osmanlının son dönemlerinde bölgede hâkim olan savaşlarla tarihi

eserlerin ve kültür varlıklarının büyük ölçüde kaybolmasıdır. Örneğin I. Balkan Savaşı'nda bölgeyi ele geçiren Bulgarlar, ilçede var olan bazı tarihi eserleri kendi ülkelerine götürmüşlerdir (Batı Yolu, 1935: 7).

10. Tarım Alanları

Pınarhisar'da tarım alanları, şehrsel alan kullanımı içinde önemli bir yere sahiptir. Şehir merkezinden kenar kısımlara doğru gidildikçe artmaya başlayan tarım alanları şehrin güney kesimlerinde yoğunluk kazanmıştır.

Şehrin güney çevrelerinin (Eski İstanbul-Kırklareli yolu güneyi) tarım alanları ile çevrelenmiş olması sebebiyle özellikle şehrin güneyindeki kenar kısımlarında konut alanları ile tarım alanları iç içe geçmiş vaziyettedir. Buralarda tarımsal faaliyetler devam etmekte olup, bu alanların fiyatları şehrsel alana yakın olduğu için oldukça yüksektir.

Tarım alanlarının Dere Mahallesinde 19 Evler mevkiinin batısı, Dere Mahallesinin güney kesimleri, Orta Mahallenin güney kesimleri ile Beylik Mahallesinin Kuzeydoğu kesimlerinde konut alanları ile iç içe geçtiği görülmektedir.

Fotoğraf 25: Şehir merkezinde Konut alanları ile iç içe geçmiş tarım alanları (Orta Mahalle, 309. Sokak)

11. Ağıllar

Pınarhisar'daki arazi kullanım türlerinden biri de ağıllardır. Pınarhisar'da küçükbaş ve büyükbaş hayvanların barındığı ağıllar şehrin özellikle kenar bölgelerinde yayılış göstermektedir. Büyük çoğunluğu Beylik Mahallesi'nin kuzey ve kuzeydoğusunda, Akören yolunun çevresinde, 109. Sokağın kuzeyinde toplanan bu ağıllara yerel halk tarafından “kışla” adı verilmektedir. Ağılların Beylik Mahallesi'nin bu kesimlerinde kurulmasıyla bölgedeki engebeli ve verimsiz arazilerin değerlendirilmesi sağlanmıştır. Ağılları şehrin kuzey kesimlerinde yaygınlaşmasının önemli bir sebebi de bu kesimin meralık alanlara yakınlığı ve hayvanların buradan meralık alanlara götürüp getirilmesinin kolaylığıdır.

Fotoğraf 26: Pınarhisar'ın Kuzeyindeki Bir Ağıl (Kışla) (Beylik Mahallesi, 109. Sokağın Kuzeyi)

Şehrin güneyinde Dere Mahallesi ve Orta Mahallenin güney kesimlerinde de ağıllar bulunmakta, buralardaki ağıllarda daha çok büyükbaş hayvan yetiştiriciliği yapılmaktadır.

Şehirdeki ağılların çoğu briket veya tuğladan inşa edilerek üzerleri kiremitle örtülmüştür. Bu ağıllar genellikle “U” veya “L” şeklinde planlara sahiptirler. Binaların ön yüzleri güneye dönük olarak inşa edilmiştir. Ağıllar birkaç bölmeden

oluşmakta bu bölmeler hayvanların tasnifi için kullanılmaktadır. Ağılların avlularında hayvanların yemlik ve yalakları (hayvanların su içtiği kaplar) bulunmaktadır. Bazı ağılların avlularının çevresi duvar veya çitlerle çevriliyken bazılarının çevrili değildir. Hayvanların sağımları ve bakımları bu ağıllarda gerçekleşmekte ve toplanan sütler uygun araçlarla mandıralara taşınmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EKONOMİK FAALİYETLER

“Bir bölgede ekonomik faaliyetlerin meydana getirdiği bütünlüğün karışımı (bileşimi) bölgenin ekonomik gelişme ve değişme bakımından halen mevcut ve gelecekteki potansiyelini ortaya koyar. Bir bölgesel ekonomiyi daha derinlemesine anlayabilmek için **ekonomik sektörler**e göre faaliyetlerin durumu ortaya konulmalıdır” (Tümerterkin ve Özgüç, 2012: 115).

Pınarhisar şehirselle fonksiyonlar açısından değerlendirildiğinde 10.000’in üzerindeki nüfusuyla şehir statüsünde kabul edilmektedir. Pınarhisar’da ekonominin temeli tarım ve hayvancılığa dayanırken ticaret ve sanayi diğer önemli şehirselle fonksiyonları oluşturmaktadırlar. 2000 yılında hazırlanan Kırklareli İl Yıllığı’nda, şehirler fonksiyonlarına göre sınıflandırılırken Pınarhisar, Vize ve Babaeski tarım ve ticaret şehirleri olarak nitelendirilmiştir (Kırklareli Valiliği, 2000).

Pınarhisar 2004 yılında Devlet Planlama Teşkilatı tarafından yapılan ve istihdam, eğitim, sağlık, imalat, inşaat, tarım gibi farklı alanlardan seçilen 32 değişkenin kullanıldığı “İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması”na göre, değerlendirilen 872 ilçe arasında pek çok ilçeyi geride bırakarak 214. sırada yerini almıştır (Devlet Planlama Teşkilatı, 2004).

A. TARIM VE HAYVANCILIK

1. Tarım

Tarımsal faaliyetler Pınarhisar ekonomisi içinde önemli yer tutmaktadır. Pınarhisar’ın yüzölçümünün büyük bir bölümünü tarım alanları oluşturmaktadır. Tarım alanları, arazinin daha düz bir hal aldığı güney kesimlerinde yoğunlaşmıştır. Kuzey kesimlerinde de tarım alanları mevcut olup bu alanların büyük çoğunluğu orman alanlarından kazanılmış ve güneydeki tarım alanlarına göre daha verimsiz olan yerlerdir.

Pınarhisar’da ekilen en önemli tarım ürünleri buğday ve ayçiçeğidir. Buğday ve ayçiçeği yanında yulaf, arpa, çavdar ve çeşitli sebze-meyve ekimi yapılmaktadır. Geçmiş yıllarda su kaynaklarının bol olduğu Kaynarca, Ataköy ve Osmancık yerleşmelerinin çevrelerinde çeltik ekimi yapılmıştır ancak günümüzde bu ürünün ekimi yapılmamaktadır (Dursunkaya, 1948: 113). Geçmişte, üretilen çeltiğin bir kısmı yerel fabrikalarda işlenmiştir. 1967-68 yılında Kırklareli’nde bulunan üç çeltik fabrikasından ikisi Pınarhisar’a bağlı Kaynarca Beldesinde yer almaktaydı (Kırklareli Valiliği, 1968: 408). Çeltiğin ekilmesinden vazgeçilmesiyle birlikte bu fabrikalar da ortadan kalkmıştır.

Bölgede, geçmişte ziraatı yapılmış olan diğer önemli bir tarım ürünü ise tütündür. Pınarhisar merkezi ve Pınarhisar’a bağlı olan Cevizköy, İslambey, Kaynarca, Kurudere, Osmancık ve Ataköy geçmişte tütün tarımı yapılmış olan yerlerdir. Bu yerleşmeler içinde tütün ekiminin en çok yapıldığı yer 10 hektarlık bir alanla Kaynarca, en az ekimin yapıldığı yer 2 hektar ile Pınarhisar merkezi olmuştur. 1938 yılında Kırklareli’nde Vize ile birlikte Pınarhisar’da tütün ekimi yasaklamış fakat daha sonraki yıllarda çeşitli dönemlerde yeniden tütün ekim için izni çıkmıştır. Ancak günümüzde tütün ekimi yapılmamaktadır (Türk Tütünü Dergisi, 1938: 13; Türk Tütünü 1941: 8; Dursunkaya, 1948: 114)

Tablo 11: Pınarhisar’da Arazi Dağılımı

	Hektar	Yüzde
Tarım Alanı	24.267	41.77
Orman ve Fundalık	15.476	26.64
Mera	1.774	3.05
Tarım Dışı Arazi	16.584	28.54
Toplam	58.100	100

Kaynak: Pınarhisar İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2015

Günümüzde Pınarhisar’da arazi kullanımında tarım alanları en fazla paya sahiptir. Tarım alanlarını, tarım dışı araziler, orman ve fundalık alanlar ve meralar izlemektedir (Tablo 11).

Tablo 12: Tarım Alanlarının Kullanımı

	Hektar	Yüzde
Toplam Tarım Alanı	24.267	100
Tarla Alanı	23.895	98.36
Nadas Alanı	26	0.11
Sebzelikler	217	0.89
Meyvelikler	84	0.35
Bağcılık	71	0.29

Kaynak: Pınarhisar İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2015

Pınarhisar’da tarım alanları arasında tarla alanları 98,36’lık payla önemli bir orana sahiptir. Bu alanlarda daha çok buğday, ayçiçeği ekimi yapılırken arpa, çavdar, yulaf, tritikale¹¹ ve mısır diğer üretilen türlerdir. Tarla alanlarını sebzelikler ve meyvelikler izler. En az paya sahip tarım alanları ise %0,11’lik payla nadas alanlarıdır. Nadas alanlarının az olmasının nedeni Pınarhisar’da uygulanan gübreleme, sulama ve makine kullanımı gibi ileri ziraat teknikleri sayesinde (Tablo 12).

Tablo 13: Ekim Alanlarına Göre Tahıllar

	Alan/Dekar	Üretim/Ton	Verim(Dekar/kg)
Buğday	130.300	65.20	500
Arpa	9.550	4.314	452
Tritikale	2.930	1.319	450
Yulaf	1.130	452	400
Çavdar	460	147	320
Mısır (Dane)	100	110	1.110

Kaynak: Pınarhisar İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2015

Pınarhisar’da tarım alanlarının kullanımını incelediğimizde en büyük payın 144.470 dekar ile tahıllara ait olduğu görülmektedir. Tahılların içinde de 130.300 dekar ile buğday ilk sırada yer almaktadır. Kırklareli genelinde buğday verimi 481

¹¹Tritikale bitkisi; buğday ve çavdar melezinden elde edilen, fakir tarım alanlarından alınan verimi arttırmak üzere geliştirilmiştir. (Süzer, 2014).

kg/dekar iken, Pınarhisar'da 500 kg/dekar olarak il ortalamasının üzerindedir. Tahıllar içinde ekim alanına göre buğdayı sırasıyla arpa, tritikale, yulaf, çavdar ve dane mısır izlemektedir (Pınarhisar İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2015Tablo 13).

Fotoğraf 27: Şehrin Güneyinde Yer Alan Buğday Tarlaları

Tahıllardan sonra yetiştirilen en önemli tarım ürünü ayçiçeğidir. 87.594 dekar alanda ekilen ayçiçeğinden alınan ürün miktarı 21.909 tondur. Verim 250 kg/dekar'dır. Pınarhisar'da ayçiçeği kuru tarım şeklinde yapılmakta olup, sulama imkânlarının uygun olduğu yerlerde ise iki katı verim alınabilmektedir. Yetiştirilen ayçiçeği yağ üretiminde kullanılmaktadır. (Pınarhisar İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2015).

Pınarhisar'da hayvan yemi olarak kullanılmak üzere en çok mısır(silajlık) (7.440 dekar) üretilirken, mısır dışında Macar fiğ, hayvan pancarı ve yonca da yetiştirilmektedir.

Ziraat şehirlerinin etrafındaki küçük zirai işletmelerde, genellikle ileri metotlar kullanılarak sebze ve meyve üretimi yapılmaktadır (Göney, 1995: 166). Bir tarım şehri olan Pınarhisar'da da sebze meyve üretimi, kaliteli tohum kullanılarak, zararlılarla mücadele edilerek ve gübreleme gibi ileri tarım teknikleri kullanılarak gerçekleştirilmekte buna bağlı olarak da yüksek verim elde edilmektedir. Kırklareli

genelinde toplam 61.530 ton civarında gerçekleştirilen sebze üretiminin 5.042 tonunu Pınarhisar üretmektedir (Pınarhisar İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2015; Tablo 14).

Tablo 14: Pınarhisar’da Sebze Üretimi

Sebzeler	Ton	Sebzeler	Ton
Karpuz-Kavun	1.412,5	Lahana	180
Domates(Sofralık)	595	Biber(Sivri)	125
Balkabağı	525	Ispanak	120
Taze Soğan	480	Sarımsak(Taze)	100
Pırasa	360	Patlıcan	80

Kaynak: Pınarhisar İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2015

Pınarhisar’daki sebze üretimine baktığımızda (Tablo 14) ilk on ürün arasında karpuz-kavun üretimi ilk sırada yer almaktadır. Karpuz-kavun üretimini domates ve balkabağı takip eder. Üretilen sebzeler mevsimlidir. Örneğin yazları karpuz-kavun, domates ekilen tarlada bu ürünlerin hasadı bittikten sonra ıspanak, lahana, pırasa gibi kışlık sebzeler ekilir. Üretilen sebzelerin çoğu yakın çevrede ve işlenmemiş halde tüketilmektedir. Sanayiye konu olacak büyük çaplı bir sebze üretimi yoktur.

Pınarhisar’da, şekerpancarı ekimi de yapılmaktadır. 765 dekar alanda ekilen şekerpancarından 3.060 ton ürün elde edilmiştir (Tablo 15). Şekerpancarı, üretiminden hasadına kadar çok fazla işçilik gerektirmekte, sadece makine değil insan güne de ihtiyaç duyulmaktadır. Ekiminden sonra birkaç defa sulanması, çapalanması ve zararlı otlarla mücadelesinin yapılması gerekmektedir. Tüm bu sebeplerden dolayı şekerpancarı ekimi azalma eğilimindedir.

Tablo 15: Pınarhisar’da Yıllara Göre Şeker Pancarı Ekimi

Yıllar	Ekilen Alan/Dekar	Üretim/Ton	Verim-kg/dekar
1991	2.720	11.417	4.197
1995	1.680	6.107	3.635
2000	1.070	5.053	4.722
2005	1.050	4.420	4.210
2010	1.083	3.561	3.288
2015	765	3.060	4.000

Kaynak: TÜİK, 2016; Pınarhisar İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müd., 2015

Şekerpancarı ekim alanları 1991'den günümüze yaklaşık %71 oranında azalmış, buna paralel olarak üretimde yaklaşık %73 oranında bir azalma meydana gelmiştir (Tablo 15). Tarımsal üretimin arttırılabilmesi için başlıca iki seçenek vardır, bunlar: Yeni tarım alanları geliştirmek veya mevcut tarım yapılan alanlardan alınan verimi arttırmaktır (Tümerketin, 1994: 130). Pınarhisar'da da şekerpancarı üretiminin arttırılması için sulanabilen tarım alanlarının genişletilmesi gerekmektedir. Aynı zamanda üretimde insan gücünün yerini alacak daha özel tarım makinelerinin kullanılmaya başlanması da pancar üretimini önemli ölçüde arttıracaktır.

Pınarhisar'da tahıl ve sebzelerin yanında meyve üretimi de önemlidir. Pınarhisar'da Meyve (bağ alanları dâhil) ekilen alanların toplamı 1.550 dekadır. Toplam meyve üretimi ise 2.047 tondur. Bu miktar Kırklareli genelinde üretilen 13.512 ton meyvenin %15'ine karşılık gelmektedir (Pınarhisar İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2015). Üretilen başlıca meyveler; üzüm, elma, erik, armut, kiraz, şeftali, dut ve muşmuladır. Üretilen meyvelerin büyük bölümü de Pınarhisar'ın yakın çevresinde tüketilmektedir (Tablo 16).

Tablo 16: Pınarhisar'da Başlıca Meyvelerin Üretim Miktarları

Meyve	Üretim/Ton	Meyve	Üretim/Ton
Üzüm	1.025	Kiraz	42
Elma	126,75	Kayısı	19,2
Erik	154,12	Ayva	12
Armut	80	Dut	11,2
Şeftali (tümü)	51	Muşmula	4,016

Kaynak: Pınarhisar İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2015

Pınarhisar'da meyve üretiminde önemli yer tutan bağcılığın tarihi Traklara kadar uzanmaktadır (Mansel, 1938: 8). Traklardan Bizans'a ve Bizans'tan da Osmanlılara geçen bu faaliyet günümüze kadar varlığını korumuştur. 1960'lı yıllara kadar da şehir merkezinin kuzey kesimlerindeki tepelik alanlarda bağcılık faaliyetleri yapılmıştır.

Günümüzde şehir merkezinin yakın çevresinde ve kırsal alanlarda bağcılık faaliyetleri devam etmektedir. Pınarhisar'da üretilen üzümler sofralık ve şaraplık

olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Şaraplık üzüm üretimi 800 ton sofralık üzüm üretimi ise 225 tondur. Kırklareli genelinde toplam 3.362 ton üzüm üretiminin 1.025 tonluk kısmı Pınarhisar’da gerçekleşmektedir (Pınarhisar İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2015).

Tablo 17: Pınarhisar’da Yıllara Göre Şaraplık Üzüm Üretimi

Yıllar	Üretim/Ton	Yıllar	Üretim/Ton
2006	-	2011	25
2007	13	2012	800
2008	14	2013	769
2009	13	2014	840
2010	13	2015	800

Kaynak: TÜİK, 2016; Pınarhisar İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2015

Pınarhisar’da yetiştirilen şaraplık üzümler sanayi üretimine konu olmaktadır. Özellikle 2007 yılından itibaren artış gösteren şaraplık üzüm üretiminde, Kırklareli Organize Sanayi Bölgesinde 2007 yılında açılan şarap ve 2010 yılında açılan hardaliye¹² fabrikalarının etkisi olmuştur.

Fotoğraf 28: Şehrin güneyinde bağcılık yapılan bir alan

¹² Hardaliye, Kırklareli’nde üzümden üretilen alkolsüz bir içecektir.

Pınarhisar’da sulanabilen tarım alanları oldukça azdır. 24.267 hektarlık tarım alanının sadece 1.297 hektarı sulanabilmektedir (Pınarhisar İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2015). Sulanabilen tarım alanları genellikle akarsuların yakın çevresinde yer alan Kaynarca, Osmancık, Ataköy, Cevizköy gibi yerleşmelerde yaygındır. Sulu tarım yapılan alanların arttırılması için çeşitli projeler uygulamaya konmuştur. 2012 yılında yapımına başlanan “Çayırdere Barajı ve Sulaması” projesi bunlardan biridir. Projeye göre; Barajın sulama alanı yaklaşık 29.830 dekar olacak ve baraj bittiği zaman Çayırdere, Kaynarca, Karıncak, Hacıfaklı ve Ataköy arazilerinin önemli bir kısmı sulama imkânına kavuşacaktır. Proje ile birlikte Pınarhisar’da sulanabilir tarım alanları genişleyecek, suyun ulaştığı tarım alanlarından elde edilen verim artacak ve sonuç olarak Pınarhisar ekonomisine önemli katkı sağlayacaktır. Projenin bitimi için 2014 yılı hedeflenmiş ancak çeşitli aksaklıklar sebebiyle 2016-17 yıllarında tamamlanması planlanmaktadır (www.dsi.gov.tr, 02.05.2017).

Pınarhisar’da tarımsal faaliyetleri tehdit eden unsurların başında Türkiye’nin pek çok şehrinde (Adapazarı, Samsun, Eskişehir, Burhaniye, Lüleburgaz vb.) olduğu gibi şehirselleşmenin tarım alanları üzerinde gerçekleşmesidir (Timor, 1999; Akengin, 1993; Ertin, 1994; Doldur, 2003; Doldur, 2014). Şehrin güneyindeki tarım alanlarının yeni şehirselleşme alanları olarak kullanılması, hem Pınarhisar hem de tüm Türkiye için geri dönüşü mümkün olmayan doğal kaynak kaybıdır. Bunu önlemek için şehirselleşme planları hazırlanırken tarımsal değeri olmayan araziler kullanılmalıdır.

2. Hayvancılık

“Tarımsal faaliyetin önemli bir kolu olan hayvancılık, çoğu kez, tarımla birlikte sürdürülür, hatta aynı çiftlikte birlikte bulunurlar; örneğin Türkiye’de tarımsal işletmelerin 72,4’ünde hayvancılık ve bitkisel üretim birlikte yapılmaktadır” (Tümertekin ve Özgüç, 2012: 150). Pınarhisar’daki hayvancılık faaliyetleri de genellikle tarımsal faaliyetlerle birlikte yürütülmektedir. Büyükbaş ve küçükbaş yetiştiriciliği yanında bölgede arıcılık da yaygındır.

Pınarhisar'daki çiftçilerin büyük çoğunluğu, hayvancılığı, ikinci bir iş olarak ek gelir amacıyla, bir kısmı ise temel geçim kaynağı olarak yapmaktadır. Temel geçim kaynağı olarak hayvancılık, Pınarhisar'ın kuzeyinde kalan kesimlerinde yaygındır. Kuzeydeki tarım alanlarının azlığı ve verimsizliği, arazinin engebeli oluşu ve burada geniş meraların bulunması hayvancılığın bu kesimde temel geçim kaynağı olarak benimsemesine neden olmuştur.

a) Büyükbaş Hayvancılık

Pınarhisar'daki büyükbaş hayvan yetiştiriciliğinin büyük bölümü küçük aile işletmeleri tarafından yapılmaktadır. Küçük aile işletmelerinde, çiftçiler tarım faaliyetlerinden arta kalan zamanlarında hayvan besiciliği ile uğraşarak ek gelir elde etmektedirler. Aile işletmelerinin yanında son zamanlarda büyük sermayeli çiftliklerin sayısı da artmıştır.

Küçük aile tipi işletmelerde, büyükbaş hayvanlar, genellikle evlerin hemen yanına veya yakın çevresine genellikle briket veya tuğladan inşa edilen ahırlarda ve az sayıda (en fazla 10-15) yetiştirilmektedir. Süt sağımı makinelerle yapılmakta, böylece sağılan süt dış ortamla daha az temas ederek sağlıklı üretim gerçekleştirilmekte ve zamandan da tasarruf sağlamaktadır. Üretilen sütün bir kısmı ailenin ihtiyaçları için ayrıldıktan sonra kalanı süt toplama merkezlerine ve buradan da mandıralara ulaştırılmaktadır.

Tablo 18: Pınarhisar ve Yakın Çevresinde Büyükbaş Hayvan Sayısı

Yerleşme	Büyükbaş Sayısı	Yerleşme	Büyükbaş Sayısı
Akören	162	Kaynarca	235
Ataköy	720	Kurudere	435
Cevizköy	940	Osmancık	1.974
Çayırdere	546	Poyralı	197
Erenler	125	Sütlüce	370
Evciler	585	Tozaklı	719
Hacıfaklı	219	Yenice	328
İslambeyli	566	Pınarhisar Merkez	1.097
		Toplam	9.218

Kaynak: Pınarhisar İlçe Gıda Tarım Hayvancılık Müdürlüğü, 2015

Pınarhisar'da büyükbaş hayvanların doğum ve ölümleri kulak numaraları ile kayıt altına alınmaktadır. Buna göre 2015 yılında toplam 9.218 büyükbaş hayvan bulunmaktadır (Tablo 18) Bu rakama boğa, dişi buzağı, dişi dana, düve, erkek buzağı, erkek dana, inek ve tosun dâhildir. Büyükbaş hayvanların dağılımına baktığımızda en fazla miktar Osmancık köyünde bulunmaktadır. Küçük bir yerleşme olan Osmancık'ta bulunan büyük çiftlikler, büyükbaş hayvan sayısını arttıran en önemli etkidir. Hayvan sayısı olarak Osmancık'tan sonra Pınarhisar merkezi gelmektedir. Şehir merkezi olmasına rağmen çevresinde bulunan mera alanları ve küçük çiftlikler Pınarhisar merkezinde hayvan sayısının artmasını sağlamaktadır. Şehir merkezinde hayvan varlığının en fazla olduğu mahalle ise kuzey kesimlerinde ağılların yoğunlaştığı Beylik Mahallesi'dir. 2000'in üzerinde nüfusu olan Kaynarca Beldesinde ise büyükbaş hayvan miktarı diğer köylerle kıyaslandığında düşüktür. Bunun sebebi Kaynarca'da tarımsal faaliyetlerin daha yoğun olmasıdır.

Pınarhisar'da hayvan hastalıkları, yaygın değildir. Şap Hastalığından Ari Bölge ilan edilen Trakya'da yapılan çalışmalarla sadece şap hastalığı ile değil, diğer hayvan hastalıklarıyla da mücadele edilerek bölgenin tüm hayvan hastalıklarından temizlenmesi amaçlanmaktadır. Böylece hem Trakya'da hem de Pınarhisar'da hastaliksız hayvanlarla üretim yapılarak, verim ve kalite artışı sağlanacak, bölgenin süt ve süt ürünleri konusunda diğer bölgelerle olan rekabet gücü arttırılacaktır. (www.tarimtv.gov.tr, 14.02.2016; www.kirklareli.net/, 14.02.2016; www.gorunumgazetesi.com.tr, 14.02.2016). 2015 yılında Pınarhisar'da toplam 14.743,593 ton büyükbaş hayvan süt üretimi gerçekleştirilmiştir (Pınarhisar İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2015).

b) Küçükbaş Hayvancılık

Pınarhisar'da küçükbaş hayvancılık genellikle mera hayvancılığı şeklinde yapılmaktadır. Sabah meraya çıkartılan hayvanlar akşama kadar otlatıldıktan sonra kışlalara getirilir. Mera hayvancılığı, yaz kış devam eder. Kışları yerde kar örtüsü olduğu zaman ki bu çok azdır, hayvanlar kışlalarda tutulur. Yazları ise çok sıcak havalarda hayvanlar gündüz vakti otlamadığı için belli bir dönem gece meraya çıkartılır ve sabah kışlaya dönülür. Bu yöntem tüm hayvan yetiştiricileri tarafından

uygulanmasa da yine de yaygındır. Ana geçim kaynağı olarak küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapanlar tarımsal faaliyetleri genellikle ikinci planda tutmaktadır. Bunun sebebi, küçükbaş hayvanların büyükbaş hayvanlara göre daha kalabalık olması ve bakımlarının(sağma, besleme gibi) daha zor olmasından dolayıdır.

Pınarhisar'da, İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğüne kayıtlı olup destekleme alan toplam 174 küçükbaş hayvancılık yapan işletme bulunmaktadır. 174 işletmenin içerisinde iki tane çiftlik bulunmaktadır. Bunların biri Osmancık'ta diğeri ise Yenice'dedir. Yetiştirilen küçükbaşlar koyun ve keçidir. Koyun yerli cins, keçi ise kıl keçisidir.

Tablo 19: Pınarhisar'daki Küçükbaş Hayvan Sayısı¹³

Yerleşme	Küçükbaş Hayvan Sayısı	Yüzdesi
Akören	528	1,75
Ataköy	678	2,25
Cevizköy	1.784	5,92
Çayırdere	2.579	8,55
Evciler	1.739	5,77
Hacıfaklı	1.370	4,54
İslambeyli	1.334	4,42
Kaynarca	2.939	9,75
Kurudere	2.671	8,86
Pınarhisar Merkez	6.866	22,77
Osmancık	2.827	9,38
Poyralı	1.945	6,45
Sütlüce	664	2,20
Tozaklı	1.070	3,55
Yenice	1.157	3,84
Toplam	30.151	100

Kaynak: Pınarhisar İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2015

¹³ Tablodaki küçükbaş hayvan sayıları, verilen desteklemelere göre hesaplanmış ve sadece anaç olan keçi ve koyunlara aittir. Erenler köyü Pınarhisar'a dahil edilmiştir.

Pınarhisar'daki küçükbaş hayvan varlığında şehir merkezi en önemli yeri tutar. Pınarhisar merkezinde küçükbaş hayvanların en çok bulunduğu mahalle Beylik Mahallesidir. Mahallenin kuzeyinde ağıllar bulunur. Ağılların yerleşmenin kuzeyine yapılmasını sebebi, buralardan mera alanlarına geçişin daha kolay olmasıdır. Pınarhisar'daki küçükbaş hayvanların yarısından fazlası büyük sürüler halinde ve birkaç aile tarafından bakılmaktadır. Küçükbaş hayvan varlığı bakımından Pınarhisar merkezini sırasıyla Kaynarca, Osmancık ve Çayırdere izlemektedir. Osmancık'ın büyükbaşta olduğu gibi küçükbaş hayvancılıkta da üst sıralarda yer almasının sebebi yerleşmede bulunan çiftliklerdir. Osmancıkta ki küçükbaş hayvan çiftliğinde yaklaşık 1600 küçükbaş hayvan beslenmektedir. Pınarhisar, Kaynarca ve Çayırdere'de küçükbaş hayvancılığın diğer yerlerden daha fazla yapılmasının nedeni buraların geniş mera alanlarına yakın olmalarıdır. Pınarhisar'da 2015 yılında toplam 723,709 ton koyun, 637,789 ton da keçi sütü üretilmiştir (Pınarhisar İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2015).

Fotoğraf 29: Şehirde Küçükbaş Hayvanların Otlatıldığı Alanlar (Beylik Mahallesi, Akören Yolunun Doğusu)

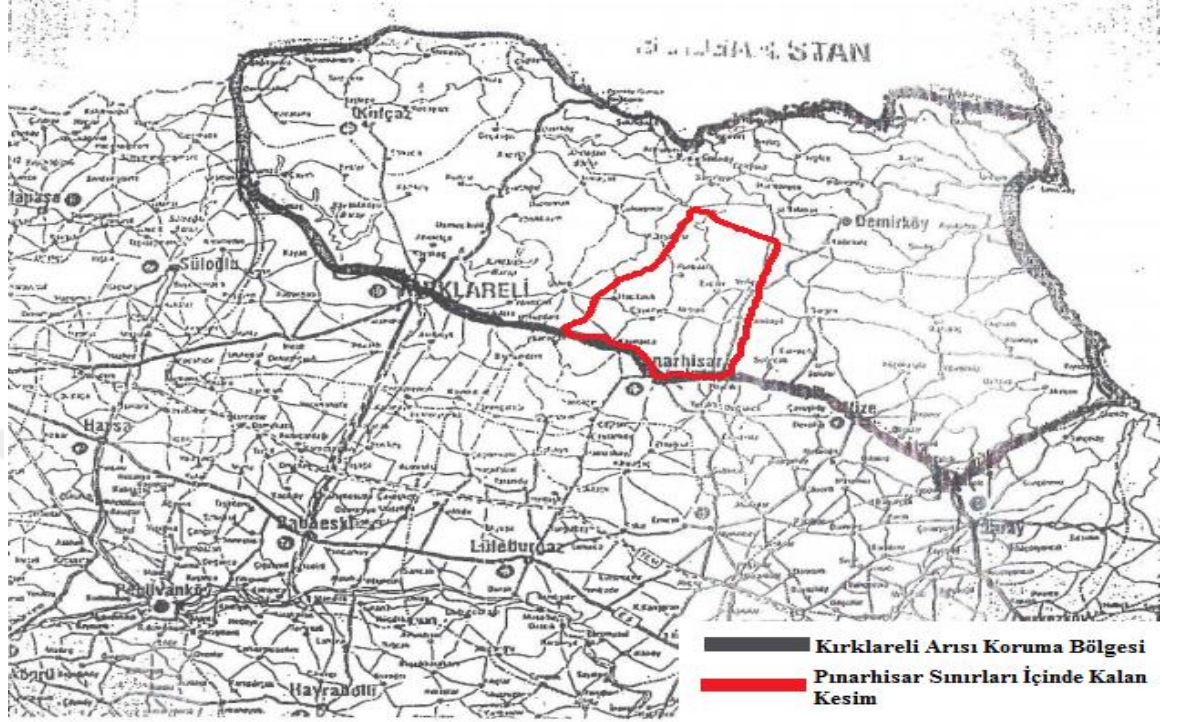
c) Arıcılık

Pınarhisar'da arıcılık özellikle son zamanlarda artış gösteren bir ekonomik faaliyettir. Devlet tarafından desteklenen arıcılık faaliyetlerinin gelişmesi ile bölge üreticileri bir araya gelerek kendi birliklerini kurarak ürettikleri balların tanıtım ve pazarlamasını yapmaktadırlar.

Pınarhisar'ın kuzey kesimleri, Trakya Arısı ya da başka adı ile Kırklareli Arısı, olarak bilinen türün doğal yaşam alanıdır. Dünyadaki en iyi gen özelliklerine sahip olan Kırklareli Arısı 2010 yılında Gıda Tarım ve Hayvancılık bakanlığı tarafından genetik özellikleri bozulmadan koruma altına alınmıştır. Kırklareli Arısı diğer arılar karşısında üstün özellikleri ile bilinmektedir. Bu arı cinsi uzun ömürlü, kendini temizleyebilen, ani ve yüksek sıcaklık değişimlerine uyum sağlayabilen, hastalıklara karşı dayanıklı ve saldırgan olmayan ender türlerdendir. Kırklareli Arısı yapılan sakinlik testinden de 5 üzerinden 4,9 ile neredeyse tam puan almıştır (www.kirklareli.net, 16.03.2016; www.haberler.com, 16.03.2016).

Kırklareli Arısının ırk özelliklerinin korunabilmesi amacıyla izole bölge oluşturulmuş ve bu bölgeye gezici arıcıların girişi yasaklanmıştır. Bölge sınırları; kuzeyde Türkiye-Bulgaristan sınırı (Istranca Dağları), batıda; Develiğaç (Kofçaz), Çeşmeköy, Yoğuntaş ve Kayalı Köyleri, güneyde; Eriklice Köyü, Kırklareli Merkez ve eski İstanbul Kırklareli yolu üzerinde veya yakınında yer alan Kızılcıkdere, Üsküpdere, Kaynarca, Pınarhisar Merkez, Poyralı, Pazarlı, Vize Merkez, Okçular, Evrenli ve Çakıllı yerleşmeleri, doğuda ise Karadeniz kıyıları ile Tekirdağ'a bağlı olan Ayvacık ve Bahçeköy yerleşmeleri Kırklareli Arı koruma bölgesinin sınırlarını oluşturmaktadır. Korunan bölgenin önemli bir kısmı da Pınarhisar sınırları içerisinde yer almaktadır (Kırklareli İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2013).

Harita 9: Pınarhisar'daki Arı Koruma Bölgesi

Kaynak: Kırklareli İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2013

Arıcılık, çok fazla sermayeye ihtiyaç duyulmadan gerçekleştirilebilecek bir faaliyettir. Bu sebeple insanlar arıcılığa kolaylıkla başlayabilmekte veya arıcılık yapmaktan vazgeçebilmektedir. Kolay başlanıp vazgeçilebilmesi sebebiyle arıcılık ile uğraşanların sayısı da yıldan yıla azalıp artabilmektedir. Buna göre Pınarhisar'da 2013 yılında 274, 2014 yılında 250 işletme arıcılık ile uğraşmıştır. 2015 yılında ise önemli bir düşüş yaşanmış ve toplam 190 işletme arıcılık faaliyetlerini sürdürmüştür. 2015 yılında arıcılık faaliyetleri sonucunda 93,130 ton bal üretilmiştir (TÜİK, 2016; Pınarhisar İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2015).

Tablo 20: Pınarhisar'da Yerleşmelere Göre Kovan Sayısı

Yerleşme	Kovan	Yerleşme	Kovan
Akören	378	Kurudere	209
Ataköy	209	Pınarhisar Merkez	3174
Cevizköy	219	Osmancık	210
Çayırdere	131	Poyralı	37

Erenler	155	Sütlüce	140
Evciler	240	Tozaklı	44
Hacıfaklı	46	Yenice	227
İslambeyli	83	Toplam	6.210
Kaynarca	708		

Kaynak: Pınarhisar İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2015

Pınarhisar'daki kovanların yarısından fazlası şehrin yakın çevresinde yer alır. Şehir merkezinden sonra en fazla kovan bulunan yerleşme Kaynarca'dır (Tablo 20). Kovanların pek çoğu tarlalıklar, bağlar(özellikle ayçiçeği ekilen yerler), bahçelikler ve mera alanlarında, az bir kısmı da konut alanlarının bahçesinde bulunmaktadır. Konutların bahçesinde bulunan kovalardan üretilen bal, öncelikle ailenin ihtiyaçları için kullanılır, artar ise yakın çevreye satışı yapılır.

Fotoğraf 30: Şehir Merkezinin Güneyinde, Tarla Alanlarında Buluna Kovanlar

d) Kümes Hayvancılığı

Pınarhisar'da kümes hayvancılığı, ağırlıklı olarak tavuk üzerine ve büyük bölümü ailelerin kendi yumurta veya et ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik yapılmaktadır. Özellikle kırsal kesimde aile ihtiyaçlarına yönelik yapılan yetiştiricilikte hayvanların sayısı 5-20 arasında değişmektedir.

Pınarhisar'da geleneksel kümes hayvancılığının yanında ticari anlamda tavuk yetiştiriciliği yapan küçük işletmeler de bulunmaktadır. Buralardaki tavuk sayısı genellikle 100-500 arasında değişmektedir. Pınarhisar'da en fazla tavuk yetiştirilen yer Kaynarca Beldesi'dir. Burada 2002 yılında kurulan Organik Tavuk  iftliği en önemli tesistir. Çiftlik 2006 yılında 3000 tavuk kapasitesi ile Türkiye'nin ilk organik yumurta üretimini gerçekleştiren tesistir. İlerleyen yıllarda kademeli olarak kapasitesini arttıran çiftlik 2009 yılında 6000, 2012 yılında ise 9000 tavuk kapasitesine erişmiştir (www.dimetta.com, 25.06.2016).

Pınarhisar'da 2015 yılı itibariyle toplam 22.648 tavuk, 590 hindi, 361 kaz ve 471 ördek bulunmaktadır (T  İK, 2016). Toplam tavuk miktarının önemli bir kısmı Kaynarca Beldesi'ndeki Organik Tavuk  iftliğindedir.  rdek yetiştiriciliği ise akarsu yanında bulunan, Kaynarca, Ataköy, Poyralı, Cevizköy gibi yerleşmelerde yaygındır.

e) Su  r nleri

Pınarhisar'da Kaynarca Beldesinde bulunan Alabalık  iftliğindeki havuzlarda balık  retilimi yapılmaktadır. Akarsuyun kenarına yapılan havuzlarda yetiştirilen balıkların çoğu yine havuzlarla bütünleşik olan Alabalık  iftliğinin restoranında müşterilere sunulmaktadır. Çiftliğin yıllık balık üretme kapasitesi 15 ton kadardır. Pınarhisar'da bu işletme haricinde herhangi bir su ürünleri  retilimi gerçekleştiren tesis bulunmaz.

B. SANAYİ

“İnsanların başlıca ekonomik faaliyetlerinden birisi, kalınma ve küreselleşmenin motoru sanayidir. Bu yolla hammaddelerin şekilleri değiştirilir, daha kullanılabilir hale getirilir ve değerlendirilir” (Tümerterkin ve Özgüç, 2012: 399).

Pınarhisar’da sanayi sektörü, çalışan bakımından diğer ekonomik sektörlerin gerisinde yer almaktadır. Şehirde sanayi tesislerinin sayısı çok fazla olmayıp, toplamda 7 adet önemli fabrika ve bu fabrikalar haricinde şehrin çeşitli yerlerinde bulunan atölyeler mevcuttur. Şehirdeki sanayi tesislerinin az olmasının yanında, bu sanayi tesislerinde çalışanların sayısı da çok fazla değildir. Pınarhisar’daki en büyük sanayi tesisi olan Pınarhisar Çimento Fabrikasının 200 civarında işçisi bulunmaktadır. Pınarhisar Çimento Fabrikasından sonra, kireç fabrikasının 50-60 ve tekstil fabrikalarının 50-100 civarı işçileri bulunmaktadır. Süt fabrikası, un fabrikası, kilit taş fabrikası gibi küçük tesislerin ise işçi sayıları 5-25 kişi arasında değişmektedir (TOBB Sanayi Veritabanı, 2017).

Pınarhisar merkezindeki sanayi tesislerinin yapısına baktığımızda, taşta toprağa dayalı sanayi, tekstil sanayi ve Pınarhisar’ın çevresinden elde ettiği tarım ve hayvancılık ürünlerini işleyen küçük gıda sanayi tesislerinden oluştuğu görülmektedir. Bunların haricinde sanayi sitelerinde çeşitli iş kollarına ait küçük atölyeler bulunmaktadır. Şehrin içinde bulunan Eski Sanayi Sitesinde artık çok az sayıda atölye kalmış, çoğunluğu Orta Mahallede Vize yolu üzerinde bulunan Yeni Sanayi Sitesinde toplanmıştır. Yeni sanayi sitesinde mermer imalatı, araba tamiri, tarım aletleri tamiri, halı yıkama fabrikası, oto elektriği gibi çeşitli iş kolları üzerine faaliyet gösteren atölyeler bulunmaktadır.

Pınarhisar’da bulunan sanayi tesislerinin sayısının yeterli olmaması sebebiyle, çalışanların önemli bir kısmı Pınarhisar dışında bulunan fabrikalarda çalışmaktadır. Lüleburgaz ve çevresi, Kırklareli Organize Sanayi bölgesi ve hatta il dışında, Çorlu’da, bulunan fabrikalara işçi olarak gidilmektedir. Bu bölgelerdeki fabrikalarda çalışanların çoğu Pınarhisar ve Kaynarca ile eski İstanbul-Kırklareli ve Pınarhisar-Lüleburgaz yollarına yakın yerlerde ikamet etmektedirler. Bu bağlamda Pınarhisar ve

Kaynarca, işçilerin fabrikalara taşınması için işçi servislerinin kalktığı önemli başlangıç noktalarıdır.

Tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin beraber yürütülmesi Pınarhisar'da sık görülen bir durumdur. Bunun yanında farklı bir tip olarak, sanayi veya hizmet sektöründe çalışanların bir kısmı aynı zamanda tarımsal faaliyetlerle de uğraşmaktadırlar. Bu kesim bir tarafta fabrikada çalışmaya devam ederken, tatil günlerinde veya mesai saatlerinden arta kalan zamanlarında, tarım faaliyetleri ile uğraşmakta, tarlasını ekip biçerek ek gelir elde etmektedir. Tarımdaki makineleşme ile birlikte tarlaların çok kısa sürelerde işlenebilmesi insanların aynı anda iki işle uğraşabilmesine olanak sağlamaktadır. Kişi ekip biçme işlerini kendisi yaptığı gibi ücret karşılığı başkasına yaptırarak da tarım faaliyetlerini yürütmektedir.

C. TİCARET

Pınarhisar'da ticari faaliyetler tarımsal faaliyetlerden sonra en önemli ikinci sektörü oluşturmaktadır. Ticari faaliyetler, tarımsal faaliyetler ile iç içe geçmiş ve birbirini desteklemekte ve bu destekleme iki yönlü olarak gerçekleşmektedir. Birincisi; üretilen tarımsal ve hayvansal ürünlerinin doğrudan veya işlenerek ticarete konu olması (örneğin üretilen sütün toplama merkezlerine ham olarak satılması doğrudan bir ticari faaliyet oluştururken bu sütün peynire dönüştürülerek piyasaya sürülmesi de işlenerek ticarete konu olmasıdır), ikincisi ise; çiftçinin sattığı tarımsal ve hayvansal ürünlerden elde ettiği gelire çeşitli ihtiyaçlarını karşılayarak şehrin ticaret hayatına katkı sağlaması şeklinde gerçekleşir. Özellikle tarımda ileri tekniklerin uygulanması ve makine kullanımına bağlı olarak geçim tipi tarımdan ticari tarıma geçilmesi, çiftçilerin elde ettiği geliri artmış, bu da daha fazla harcama yapabilmelerine olanak sağlayarak şehirdeki ticari faaliyetlerin gelişmesine neden olmuştur.

Geniş tarım alanları ile çevrili Pınarhisar'da, gerek özel gerek de devlete ait tarımsal ürünleri depolama tesisleri bulunmaktadır. Bu tesislerde genellikle buğday ve ayçiçeği depolanmaktadır. Tüccarlar, hasat dönemlerinde belirlenen fiyat

üzerinden mahsulleri toplayarak merkezde bulunan bu depolama alanlarına getirirler. Depolanan ürünlerin yıl boyunca şehir halkının ihtiyaçları için satışı yapılabildiği gibi şehir dışından gelen alıcılara da satış yapılmaktadır. Tüccarların bir kısmı topladıkları ürünleri işleyerek (buğrayı un haline getirerek, buğday-ayçiçeği-mısırdan civciv yemi yaparak) satmaktadırlar. Bazı durumlarda da yeterli depolama alanı olan çiftçiler ürünlerini kendileri depolayarak hasat döneminden sonra daha yüksek fiyatlara satarak daha fazla gelir elde etmektedirler.

Pınarhisar merkezinde, halkın temel ihtiyaçlarını karşılayan toplam 318 işyeri faaliyet göstermektedir (Tablo 21).

Tablo 21: Pınarhisar’da Esnaf ve Sanatkârlar Odasına Kayıtlı İşyerlerinin Sayısı

İşletme	Sayısı	İşletme	Sayısı
Bakkal	10	Fırıncılık	4
Büfe	13	Fotoğrafçılık	2
Tekel Bayi	3	Fotokopçilik, Ozalitçilik, Teksircilik	2
Kahveci	25	Gübre Bayiliği ve Tabii Gübre İmal ve Satıcılığı	1
Çay Ocağı	11	Hafriyatçılık (Kazı İşleri)	4
Köfteci	7	Halı ve Kilim Yıkama İşletmeciliği	2
Kasap	4	Halı Satıcılığı	2
Kuaför	7	Temizlik Malzemeleri Satıcılığı	2
Berber	17	Hırdavatçı (Nalbur) İmal ve Satıcılığı	10
Aparetaif Yiyecek Mad. İmal ve satıcılığı- Çiğköfteci	3	Hızarcılık ve Bıçkıcılık (Kereste işleri)	3
Lokantacı	2	Hurdacılık ve Geri Dönüşüm	1
Hamam, Sıhhi Banyo	1	İtriyat, Parfümeri ve Bijuteri Satıcılığı	1
Kafeterya Salonu İşletmeciliği	2	Kablolu Yayın, Sayısal TV	1

		vericileri, Uydu Cihazları, Anten Kuruculuğu	
Mahrukatçılık(Odun-Kömür Satan)	6	Kantincilik	1
Maden İşletmesi	11	Karoser ve Kasa İmal, Satış ve Tamirciliği	1
Mandıracılık	1	Kaynakçılık	1
Marangozluk	5	Kırtasiyecilik	3
Matbaacılık	1	Konfeksiyoncu	2
Beyaz Eşya Satıcısı	3	Kreş ve Gündüz Bakımevi İşletmeciliği	1
Mobilyacı ve Satıcılığı	2	Kuru Temizlemecilik	1
Hotel-Pansiyon	3	Kuyumculuk	4
Pastanecilik	2	Oto Boyacılığı	2
Börekçi	2	Oto Elektrikçiliği	3
Pazarcılık	20	Oto Galerici(Oto Alım-Satım)	2
PVC Doğrama imal ve Satıcılığı	6	Oto Lastik ve Oto Lastik Kaynak ve Kaplamacılığı	4
Birahane İşletmeciliği	6	Oto Motor Tamirciliği	10
Akaryakıt ve LPG Satıcılığı	1	Oto Yağlama ve Yıkamacılığı	5
Akü imal, satış ve tamirciliği	1	Oto Yedek Parça İmal ve Satıcılığı	2
Av Malzemeleri Bayii	1	Perde Satıcılığı	1
Ayakkabı İmal ve Satıcılığı	3	Reklamcılık	1
Ayakkabı tamirciliği ve boyamacılığı	1	Saat Tamirciliği	1
Bahçe Düzenleme, Peyzaj İşleri	2	Sıhhi Tesisatçılık	2
Lehimcilik	1	Simit Poğaç İmal ve Satıcılığı	2
Bilardo, Bowling, Atari ve Playstation Salonu İşletmesi	3	Soba- Kazan Tamirciliği	2

Bisiklet ve Motosiklet Tamirciliği	2	Telefon Tesisatçılığı, Telefon-Kablolu TV ve internet Bayiliği	1
Camcılık ve Aynacılık	1	Telefon, Cep Telefonu Aksesuarları Satış ve Tamiri	5
Demircilik(Sıcak ve Soğuk Demircilik)	5	Torna ve Tesviyecilik	2
Eksoz imal ve Tamirciliği	1	Tuhafiyecilik	6
Elektrik Tesisatçılığı	8	Tüpgaz Satıcılığı	2
Emlak Komisyonculuğu ve Danışmanlığı	12	Yufka Satış ve İmalatı	1
		Toplam	318

Kaynak: Pınarhisar Esnaf ve Sanatkarlar Odası, 2016

Bu işyerleri dışında Esnaf ve Sanatkarlar odasına bağlı olmayan, 5 eczane, 3 banka şubesi, ulusal çapta şubeleri olan farklı firmalara ait 9 süpermarket faaliyet göstermektedir.

Şehirdeki önemli bir ticari faaliyet de Cumartesi Pazarıdır. Pazarın kurulduğu gün Pınarhisar'ın tüm kırsal yerleşmelerinden, Pınarhisar'a doğru bir hareketlilik yaşanır. Haftanın diğer günleri daha seyrek olan minibüs seferlerinin sayısı artar. Şehrin cadde ve sokakları daha kalabalık bir hal alır. Pazar alışverişi için gelenler, pazar alışverişi yanında, market alışverişi gibi diğer ihtiyaçlarını da karşılayarak sadece pazar alanında değil şehrin genelinde ticari bir hareketlilik yaşanması sağlarlar.

Pınarhisar'da geçmişte gerçekleşmiş olan önemli bir ticaret olayı da şehrin kuzeyindeki Yüzevler mevkiinde, İlkbahar ve Sonbaharda yapılmış olan “Canlı Hayvan ve Emtia Panayırı” idi. Canlı hayvan ve çeşitli ihtiyaç malzemelerinin satıldığı ve çevre yerleşmelerden gelenlerin de katıldığı bu panayır sayesinde Pınarhisar'da önemli kültürel ve ticari hareket meydana gelmekteydi. 3 gün süren bu panayırlardan İlkbahar Panayırı Mayıs ayında, Sonbahar Panayırı ise Ekim ayında yapılmaktaydı. Günümüzde neredeyse tüm şehir ve kasabalarda bırakılan panayır geleneği, Pınarhisar'da da yapılmaz olmuştur (Pınarhisar Postası, 1969; Pınarhisar Postası, 1971; Karaçam, 1995: 553)

D. ULAŞIM

Pınarhisar, konumu itibariyle çevresindeki şehirlere fazla uzak değildir. Kırklareli'ne 31, Lüleburgaz'a 35, Vize'ye 23 ve Demirköy'e 40 km mesafededir. İstanbul'a olan uzaklığı ise 180 km mesafededir (Tablo 22).

Tablo 22: Pınarhisar'ın Seçilmiş Yerleşmelere Olan Uzaklığı

Pınarhisar-Kırklareli Merkez	31 km	Pınarhisar-İstanbul	180 km
Pınarhisar-Lüleburgaz	35 km	Pınarhisar-Tekirdağ	95 km
Pınarhisar-Vize	23 km	Pınarhisar-Edirne	87 km
Pınarhisar-Demirköy	40 km	Pınarhisar-Bursa	423 km
Pınarhisar-Kofçaz	57 km	Pınarhisar-Çanakkale	277 km
Pınarhisar-Babaeski	59 km	Pınarhisar-İzmir	597 km
Pınarhisar-Pehlivan köyü	82 km	Pınarhisar-Ankara	632 km

Kaynak: Karayolları Genel Müdürlüğü, 2016

Pınarhisar D020 karayolu üzerinde bulunmaktadır. Eski İstanbul-Kırklareli yolu olarak isimlendirilen bu yol Edirne'den başlayarak Sakarya'ya kadar uzanmaktadır. Bu yol aynı zamanda Pınarhisar'ın doğusunda ve batısındaki yerleşmelerle bağlantı sağladığı yoldur. Pınarhisar'daki diğer bir önemli yol ise Pınarhisar-Lüleburgaz (D565) karayoludur. Bu yol Pınarhisar'ı, Lüleburgaz'a ve yol üzerindeki diğer yerleşmelere bağlamaktadır. Pınarhisar-Lüleburgaz yolu aynı zamanda Pınarhisar'ın Avrupa Otoyolu (İstanbul-Edirne arasındaki otoyol) ile bağlantısını da sağlamaktadır.

Pınarhisar merkezden Kırklareli'ne ve Lüleburgaz'a düzenli olarak karşılıklı otobüs-minibüs seferleri yapılmaktadır. Pınarhisar'dan Kırklareli yönüne sabah 7.00'da başlayan seferler akşam saat 20.30'a kadar sürmektedir. Sefer sıklığı her yarım saatte bir olacak şekilde düzenlenmiştir. Kırklareli'nden Pınarhisar'a ise sabah 7.30'da başlayan seferler akşam 19.30'a kadar her yarım saatte bir, 19.30'dan sonra son olarak saat 22.00'de tek bir sefer yapılmaktadır. Pınarhisar-Lüleburgaz hattı ise

Kırklareli yönüne göre daha yoğun olup, sabah 7.00’de başlayan seferler akşam 23.00’e kadar sürmektedir. Bu hatta otobüs seferleri saat 20.00’ye kadar 15 dakikada bir, 20.00’den sonra yarım saatte bir yapılmaktadır. Pınarhisar merkezinden İstanbul’a sabah saat 9.00’da ve öğlen saat 14.30’da, İstanbul’dan Pınarhisar’a da sabah 7.00 ve öğleden sonra 15.30’da iki sefer yapılmaktadır.

Pınarhisar’da karayolları, Kırklareli-Pınarhisar ve Pınarhisar-Lüleburgaz arasında gelişmiş ve bakımlıdır. Pınarhisar-Kırklareli yolunun Pınarhisar ile Üsküpdere arası çift yönlü yol, Üsküpdere’den Kırklareli’ne kadar olan kısmı bölünmüş yoldur. Pınarhisar-Lüleburgaz, Pınarhisar-Vize ve Pınarhisar-Demirköy arası yolun tamamı çift yönlü yoldur. Şehir merkezine bağlı tüm köylere ulaşım asfalt yollar ile sağlanmaktadır. Ancak bazı köylere (özellikle D020 karayolunun kuzeyinde kalan) giden asfalt yollar büyük oranda yıpranmıştır. Örneğin Kaynarca-Çayırdere ve Kaynarca-Hacıfaklı arasındaki asfalt yol büyük oranda hasarlıdır ve tamir edilmesi gerekmektedir.

Pınarhisar’ın kırsal yerleşmelerinden, Pınarhisar’a düzenli veya düzensiz minibüs seferleri yapılmaktadır. Kaynarca’dan sabah saat 7.30’da başlayan seferler akşam saat 18.30’a kadar yarım saatte bir yapılmaktadır. Pazar günleri ise seferler yapılmamaktadır. Hacıfaklı, Akören, Evciler gibi nüfusu düşük olan köylerden Pınarhisar’a yolcu taşımacılığı yapılmamakta, insanlar kendi imkânları ile ulaşımını sağlamaktadırlar. Çayırdere, Kurudere, Sütluçe, Tozaklı, Cevizköy, Osmancık gibi yerleşmelerden ise günde bir veya birkaç defa şehir merkezine seferler yapılmaktadır. Erenler, Poyralı, Ataköy gibi yerleşmeler anayolların üzerinde bulunduğu ve şehirlerarası seferlerden faydalanabildikleri için ulaşım sıkıntısı çekmemektedirler.

Pınarhisar’ın ulaşım alanındaki en büyük eksikliklerinden biri de şehirde otobüs terminalinin bulunmamasıdır. Terminal bulunmadığı için, otobüs ve minibüslerin bir kısmı Ali Özer Parkı’nın bitişiğindeki otobüs duraklarından, bir kısmı da P.T.T caddesinde, otobüs yazıhanelerinin bulunduğu alanın karşısında hizmet vermektedirler. Ulaşım faaliyetlerinin daha sağlıklı ve koordineli bir şekilde

gerçekleştirilmesi için, şehir merkezine küçük de olsa bir otobüs terminaline ihtiyaç duyulmaktadır.

Pınarhisar, trafik yoğunluğunun pek fazla görülmediği bir şehirdir. Öyle ki gerek duyulmadığı için şehir merkezinde trafik ışıkları (uyarı ışıkları hariç) dahi yoktur. Ancak şehrin en önemli ulaşım bağlantısını sağlayan Eski İstanbul-Kırklareli yolunda zaman zaman trafik sıkışıklıkları meydana gelebilmektedir. Burada meydana gelen trafik sıkışıklıklarının en önemli sebebi yolu kullanan tır ve kamyon gibi ağır vasıtalar. Ayrıca bu yolun transit olarak kullanılması da trafiği arttırmaktadır. Yine şehir merkezinden geçen traktörler de yavaş seyreden vasıtalar olduklarından zaman zaman şehir içi trafiği yavaşlatmaktadırlar. Cumartesi günleri kurulan haftalık pazara bağlı olarak da şehir genelinde araç sayısı artmakta ve hafif bir trafik yoğunluğu kendini göstermektedir.

Bilginin ulaştırılması anlamında, Pınarhisar'da bulunan tüm köylerde telefon altyapısı mevcuttur. Aynı şekilde tüm köylerde internet erişimi de mevcuttur ancak internetin hızı şehir merkezinden uzaklaştıkça düşmektedir. Pınarhisar'daki Tüm köyler mobil şebekelerin kapsama alanındadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Pınarhisar ve çevresine ilk yerleşenler Traklardır. Sonrasında Romalılar tarafından ele geçirilen bölgede tepelik ve ovalık alanların bulunduğu noktaya güvenlik amacıyla bir kale inşa edilmiş ve bu kale etrafında bugünkü Pınarhisar kurulup gelişmiştir.

Pınarhisar'ın Osmanlar tarafından alınmasıyla birlikte iskân politikaları çerçevesinde nüfus hızlı bir şekilde artmaya başlamıştır. Osmanlı döneminde başlangıçta kaza merkezi olan Pınarhisar'ın idari statüsü zaman içinde çok defa değişmiştir. Bazen kaza merkezi olan, bazen de nahiye konumuna düşürülen Pınarhisar, Osmanlı'nın son dönemlerinde kaza merkezi olarak varlığını sürdürmüştür.

Cumhuriyetin ilk yıllarında da kaza merkezi olan Pınarhisar, 1926 yılında bucak statüsüne düşürülmüştür. Osmanlının son dönemlerinde savaşlarla yıpranmış ve 1920-22 yılları arasında Yunan işgali yaşamış olan Pınarhisar'ın toparlanması gereken bir süreçte bucağa dönüştürülmesi şehrin gelişimini önemli ölçüde yavaşlatmıştır. Buna rağmen, yurtdışından gelen mübadillerin bir kısmının Pınarhisar'da iskân edilmesiyle, şehirde nüfus artışı sağlanmış ve mekânsal olarak büyüme görülmüştür.

Pınarhisar'ın şehrsel gelişme sürecine etki eden bir diğer gelişme ise II. Dünya Savaşı olmuştur. Alman ordularının Türk sınırlarına yaklaşması ile birlikte 1940 yılında Trakya'da sıkıyönetim ilan edilmiş, 1941 yılında alınan kararla halktan gönüllü olanların devlet tarafından Anadolu'ya sevk edilmesi kararlaştırılmıştır. Sıkıyönetim kararları ile birlikte halkın bir kısmının bölgeyi terk etmesiyle Pınarhisar'da önemli nüfus kaybı yaşanmıştır. 1940-50 arasında II. Dünya Savaşı'nın getirdiği olumsuzluklara bağlı olarak şehrsel gelişme anlamında duraklama ve nüfus kaybı yaşayan Pınarhisar'da 1950'li yıllara gelindiğinde yeniden gelişme sürecine girilmiştir. 1950-51 yıllarında yeni göçmenlerin gelmesi ile şehrin nüfusu artmış ve 1953 yılında yeniden ilçe statüsüne erişmiştir. Şehrin ilçe olmasından sonra 1958 yılında çimento fabrikasının açılması ve ticari faaliyetlerin artmasıyla birlikte

şehirsel gelişme hız kazanmıştır. Bu gelişmelere bağlı olarak hızla artmaya başlayan nüfusun barınma ihtiyacı için yeni konutlar inşa edilmiş ve şehrin nüfus yanında mekânsal büyümesi de sağlanmıştır.

Pınarhisar'da 1950'li yıllardan itibaren idari fonksiyonlara ve sanayiye bağlı olarak gelişme gösteren şehirleşme süreci 1980'lere gelindiğinde yavaşlamıştır. 1985 yılında 11 bine ulaşan nüfus günümüze kadar 10 bin ile 11 bin civarında seyrederak durağan bir görünüm sunmaktadır. Bu durağanlığın en önemli sebebi şehirde çimento fabrikasından sonra büyük ölçekte yeni sanayi tesislerinin açılmaması, açılan küçük sanayi tesislerinin ise çok fazla kişiye iş imkânı sağlayamamasıdır.

İş imkânlarının yetersizliği sebebiyle şehirde yaşayanların önemli bir bölümü Kırklareli Organize Sanayi Bölgesinde, Lüleburgaz'da ve hatta il dışında yer alan Çorlu'da bulunan sanayi alanlarında çalışmaktadır. Pınarhisar'ın kırsal kesimlerinden göç eden nüfus da öncelikle Pınarhisar yerine, iş olanaklarının daha fazla olduğu Kırklareli ve Lüleburgaz'a yerleşmektedir. Günümüzde nüfusun artması ve şehrin canlı bir hale gelebilmesi için yeni sanayi yatırımlarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Hala bir tarım şehri olma özelliğini sürdüren Pınarhisar da tarım alanlarının çoğunda buğday ve ayçiçeği ekimi yapılmaktadır. Ancak bu ürünlerden birim alandan elde edilen gelir çok fazla değildir. Bunun yerine, sebze ve meyve yetiştiriciliği desteklenerek geliştirilmelidir. Bu sayede çiftçilerin gelirlerinde artış sağlanmalıdır.

Şehrin güney kesimlerinin verimli tarım arazileri ile çevrili olması ve yeni konut alanlarının bu yöne doğru ilerlemesi tarım alanları için önemli bir sorun teşkil etmektedir. Ancak şehrin batısındaki askeri alanlar ve sanayi alanları, kuzeyinde bulunan tepelik ve engebeli alanlar bir anlamda şehri tarım arazileri üzerinde gelişmeye zorlamaktadır. Çözüm olarak öncelikle şehirdeki verimsiz ve boş alanların konut yapımı için kullanılması ve buralar doyuma ulaştıktan sonra son çare olarak tarım arazilerinin kullanılması gerekmektedir.

Pınarhisar'daki en önemli tarihi yapı olan Pınarhisar Kalesinin büyük bir bölümü yıkılmış ve harap vaziyettedir. Surların özellikle güneyde kalan kısımları,

yapılaşma sonucu tahrip edilmiş veya yok olmuştur. Surların güneydeki bazı bölümlerinin üzerinde binalar yapılmış, bazı sur kalıntıları da onarılarak korumaya alınmıştır. Kalenin kuzeyindeki hisar ve diğer yapılar güneye göre nispeten daha iyi korunmuş ancak çevresi bakımsız kalmıştır. Pınarhisar Kalesinin, hem civarda yaşayanlar için bir rekreasyon alanı hem de turizm amaçlı kullanılabilmesi için etraflıca restore edilip, çevre düzenlemelerinin yapılması şarttır. Bu konuda Pınarhisar Belediyesi ve Trakya Kalkınma Ajansı arasında “Pınarhisar Kalesi ve Arkeolojik Sit Alanı” projesi yürütülmekte, bu proje sonucunda kale ve çevresinin tarihi dokusu korunarak gerekli çevre düzenlemesinin yapılması ve halka açılması planlanmaktadır.

Pınarhisar’da şehir merkezinde müze olmaması kültürel anlamda büyük bir eksikliktir. Bu konuda Pınarhisar’ın tarihini ve kültürünü yansıtan eserler toplanarak bir müze oluşturulması gerekmektedir. Böylece Pınarhisar’a gelen ziyaretçilerin, şehrin tarihini ve kültürünü daha yakından ve etkili bir şekilde tanınması mümkün olacaktır.

Pınarhisar’da trafik, artan araç sayıları ve şehirden transit geçen araçlar sebebiyle her geçen gün problem haline gelmeye başlamıştır. Şehirde trafik yoğunluğunun görüldüğü yer Eski İstanbul-Kırklareli yoludur. Şehirden transit geçen araçlar tarafından da kullanılan bu yolda, kamyon ve tır gibi büyük araçların geçişi sırasında trafikte aksamalar yaşanmaktadır. Şehir içinde ise cumartesi günleri kurulan haftalık pazara bağlı olarak hafif bir trafik yoğunluğu kendini göstermektedir. Pınarhisar’a yapılacak bir çevre yolu, transit araçların şehir içinden geçme zorunluluğunu ortadan kaldıracak ve gelecekte artacak olan trafik problemini büyük ölçüde azaltacaktır.

Şehir merkezinden geçen ve Kırklareli-Pınarhisar-Vize-Saray-Çerkezköy-İstanbul güzergâhını içine alan Eski İstanbul-Kırklareli yolunun bazı kısımları bölünmüş yol bazı kısımları da asfalt kaplı çift yönlü yol şeklindedir. Bu yolun tüm kısımlarının bölünmüş yol durumuna getirilerek daha bakımlı ve stabilize bir hale sokulmalıdır. Böylece Kırklareli-İstanbul arasında seyahat edenlerin ve hatta Bulgaristan’dan Kırklareli’ne gelip İstanbul’a giden turistlerin bu yolu güneydeki

Ücretli Edirne-İstanbul otoyolu yerine tercih etmeleri sağlanabilir. Bu durum Pınarhisar'da ve yol üzerindeki diğer yerleşmelerde ekonomik ve turistik canlılık sağlayacaktır.

Pınarhisar'daki Orman alanları yüzyıllardır süren beşeri faaliyetler sonucu büyük oranda azalmıştır. Geri kalan orman ve ağaçlık alanlar da kağak kesimler veya tarla alanlarının genişletilmesi sebebiyle tehdit altındadır. Mevcut orman alanlarını koruyabilmek için tedbirlerin alınması ve denetimlerin arttırılması gerekmektedir.

Pınarhisar ve hemen batısındaki Kaynarca'da bulunan su kaynakları tarihten gelen bir ne ve öneme sahiptir. Günümüzde yoğun olarak içme ve sulama amacıyla kullanılan bu kaynakların kullanım alanlarının çeşitlendirilerek bölgeye kazandırılması gerekir. Kaynarca'da ana su kaynağının yanında bulunan alabalık iftliği gibi balık üretim iftliklerinin sayısı arttırılarak bölge ekonomisine katkı sağlanabilir. Yine Kaynarca'daki akarsuların hidroelektrik potansiyelinin araştırılması ve elektrik üretilebilecek kapasitesi varsa kullanılması gerekmektedir. Yakın zamana kadar sıcak su kaynaklarının yüzeye çıktığı bilinen, Pınarhisar'ın güneybatı, Kaynarcanın güneyinde kalan alanlarda Maden Teknik Arama Müdürlüğü tarafından çalışmalar yürütülmektedir. Bu bölgede bulunacak sıcak su kaynağının seracılıkta, evlerin ısınmasında, sağlık turizminde kullanılması mümkün olacaktır. Bu sıcak su kaynaklarının bulunup yüzeye çıkarılması gerçekleşirse Pınarhisar, Trakya için önemli bir jeotermal merkez haline dönüşecektir.

Sonuç olarak, Pınarhisar küçük bir şehir merkezi olup, büyük ve plansız gelişen şehirlere özgü olan altyapı, eğitim, sağlık, trafik sorunları ve gürültü kirliliği gibi pek çok sorundan uzaktır. Pınarhisar'ın bu yapısını koruyabilmek ve şehirsel gelişiminin sağlam temeller üzerinde devam etmesini sağlamak adına gerekli planlamalar yapılmalı ve uygulamaya koyulmalıdır.

KAYNAKÇA

AHMET HAMDİ, 1925

Türkiye'nin Sıhhi İctimai Coğrafyası Kırkkilise (Kırklareli) Vilayeti, Kağıtçılık ve Matbaacılık Anonim Şirketi, İstanbul, (çevrimiçi) <http://isamveri.org/pdfrisaleosm/R154639.pdf>, 18.03.2017.

AKENGİN, H., 1993

“Şehirlerin Alan Bakımından Gelişmesi ve Samsun Örneği” **On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı 8, Samsun.

AKOVA BALCI, S., 2004

“Ergene Havzasında Şehirler ve Şehirleşme” **Sosyoloji Dergisi**, Cilt 3, Sayfa 29-52, İstanbul.

ARAPOĞLU, F. ve
NURENGİN BEKSAÇ, Ş.,
2007

“Pınarhisar Adının Yer Aldığı Bazı Kaynaklar” **Yöre Dergisi**, Sayı 86-87-88, s. 12-14, Edirne.

ARDEL, A. ve
TÜMERTEKİN, E., 1956

“Trakya’da Coğrafi Müşahedeler” **Türk Coğrafya Dergisi**, Sayı 15-16, s.1-15, İstanbul, (çevrimiçi) <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/tcd/article/view/1074000614>, 17.05.2016.

ARDEL, A., 1957

“Trakya’nın Jeomorfolojisi” **Türk Coğrafya Dergisi**, Sayı 17, s.152-158, İstanbul, (çevrimiçi) <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/tcd/article/view/1074000613>, 17.05.2016.

ARI, N., 1944

“Pınarhisar’ın Beşeri-İktisadi Durumu” İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul.

ASLANER, M., 1966

“Tozaklı-Poyralı Linyitleri ve Pınarhisar Civarının Jeolojisi” **Maden Tetkik ve Arama Dergisi**, Cilt 66, s. 126-142 (çevrimiçi) <http://dergi.mta.gov.tr/index.php>, 18.04.2015.

BEKSAÇ, E., 2007

“Pınarhisar’ın Tarihçesi ve Kültürel Kimliği” **Yöre Aylık Kültür Dergisi**, Sayı 86-87-88, s. 3-11, Edirne.

BEKSAÇ, E., 2009

“Traklarda Kutsalın Göstergesi: Gerçekler ve Yanılgılar” (çevrimiçi) http://www.obarsiv.com/pdf/EnginBeksac_II_NB.pdf, 18.12.2016.

BOSTAN, İ. ve ÖZBARAN, S., 2009

Türk Denizcilik Tarihi, Deniz Basımevi Müdürlüğü, Cilt 1, İstanbul.

Devlet İstatistik Enstitüsü, 1931

Devlet İstatistik Enstitüsü

Devlet İstatistik Enstitüsü, 1939

Devlet Planlama Teşkilatı, 2004

DOĞAN, F., 2014

İSTATİSTİK YILLIĞI-1929, Cumhuriyet Matbaası, 2. Cilt, Ankara, (çevrimiçi) <http://kutuphane.tuik.gov.tr/yordammbt/yordam.php>, 18.11.2016.

Nüfus Sayım Sonuçları **1935, 1940, 1945, 1950, 1955, 1960, 1965, 1970, 1975**, (çevrimiçi) <http://kutuphane.tuik.gov.tr/yordammbt/yordam.php>, 18.12.2016.

Trakya İstatistik Yıllığı, Ankara Basım ve Ciltevi, Cilt 2, Ankara.

İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması, (çevrimiçi) <http://www.tkhk.gov.tr/dosyalar/5e32d48195ff4f0a9568f1d7daf79136.pdf>, 18.05.2016.

“Temettuat Defterlerine Göre Tanzimat Döneminde Bir Trakya Kasabası: Pınarhisar” **Karadeniz Araştırmaları Dergisi**, Sayı 41, s. 208-225, Ankara, (çevrimiçi) <http://www.karam.org.tr/OncekiSayilarDetay.aspx?Sayi=41>, 11.03.2016.

DOLDUR, H., 2003

“Tarımdan Sanayiye Bir Ova Şehri: Adapazarı”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilimdalı, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul.

DOLDUR, H., 2014

Burhaniye Bir Zeytincilik ve Sayfiye Yerleşmesi, Çantay Kitabevi, İstanbul.

DURSUNKAYA, A.R., 1948

Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya Kültür ve Eski Eserleri Yönünden Tetkik, Kırklareli Yeşilyurt Basımevi, 1. Cilt, Kırklareli.

ERES, Z., 2008

“Türkiye’de Planlı Kırsal Yerleşmelerin Tarihsel Gelişimi ve Erken Cumhuriyet Dönemi Planlı Kırsal Mimarisinin Korunması Sorunu”, İstanbul Teknik Üni. Fen Bilimleri Ens., Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul.

ERTİN, G., 1994

Eskişehir Kentinde Yerleşmenin Evrimi, Anadolu Üniversitesi Yayını, Yayın No: 773, Eskişehir.

ERTÜRK, V., 2013

“1642 Tarihli Avarız Defterine Göre Vize Sancağı Kazaları” **Ekev Akademi Dergisi**, Sayı 57, s. 208-225, Erzurum, (çevrimiçi) <http://www.ekevakademi.org/Once>

kiSayilarDetay.aspx?Sayi=57,12.1
2.2015

Ethnographie des vilayets
d'Andrinople, de Monastir et de
Salonique, 1878

Constantinople (İstanbul),
(çevrimiçi)

<https://archive.org/details/EthnographicDesVilayetsDandrinopleDeMonastirEtDeSalonique>, 19.02.2017.

GÖNEY, S., 1995

Şehir Coğrafyası, İstanbul
Üniversitesi Yayınları, Yayın No:
3908, İstanbul.

GÜMÜLCİNE, S., 1968

“Pınarhisar Kazası Monografyası”
İstanbul Üni. Ed. Fak. Coğ. Ens.,
Mezuniyet Tezi, İstanbul.

HAYRİ, 1935

“Kaynarca”, **Batı Yolu Dergisi**,
Bozkurt Basınevi, Sayı 3, s. 7-8,
Kırklareli.

HÜRATA, H.B., 2011

**1927 Yılı Nüfus Sayımı Verileri
Işığında İl ve İlçeler Olarak
Türkiye Nüfusu**, Ekspres
Matbaası, Kütahya.

İNALCIK, H., 2006

“Polunya(Apollunia)-Tanrı-
Yıkdığı Osmanlı Rumeli Fetihleri
Kronolojisinde Düzeltmeler(1354-
1371)” **Prof. Dr. Mübahat
Kütükoğlu’na Armağan** (Ed.
Z.T. ERTUĞ), İstanbul

Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Yayınları, İstanbul.

KAHRAMAN, S.A.,2010

Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi Seyahatnamesi, Yapı Kredi Yayınları, 6. Kitap 1. Cilt, İstanbul.

KANAL, H., 2016

“Salnamelere Göre 19. Yüzyıl Sonlarında Kırkkilise (Kırklareli) Sancağı” **Tarih Okulu Dergisi**, Sayı 26, Sayfa 175-171, İzmir, (çevrimiçi) <http://www.johschool.com/DergiTamDetay.aspx?ID=932>, 29.09.2016.

KARAÇAM, N., 1970

Bütün Yönleriyle Kırklareli ve İlçeleri, Yaylacılık Matbaası, İstanbul.

KARAÇAM, N., 1995

Efsaneden Gerçeğe Kırklareli, Özyılmaz Matbaası, Kırklareli.

KARAL, E.Z., 1995

Osmanlı İmparatorluğunda İlk Nüfus Sayımı 1831, Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, II. Baskı, Ankara.

KARPAT, K., 2010

Osmanlı Nüfusu (1830-1914), Timaş Yayınları, İstanbul.

KAYA, C., 1989

“Evliya Çelebi’de geçen bir yer adı hakkında”, **Türklük Araştırmaları Dergisi**, Sayı 4, Sayfa 235-247, İstanbul.

KAYICI, H., 2013

Salnamelere Göre İdari, Sosyal ve Ekonomik Yapısıyla Edirne Sancağı, Edirne Valiliği Kültür Yayınları, I. Baskı, İstanbul.

Kırklareli İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2013

Trakya Arısı, Ankara.

Kırklareli Valiliği, 1938

Cumhuriyetin 15. Yılında Kırklareli Vilayeti, Yeniyl Matbaası, İstanbul.

Kırklareli Valiliği, 1968

Kırklareli İl Yıllığı 1967, Cömertiş Matbaası, İstanbul.

Kırklareli Valiliği, 1973

Cumhuriyetin 50. Yılında Kırklareli (1973 İl Yıllığı), y.y.

Kırklareli Valiliği, 2000

Kırklareli İl Yıllığı 2000, Ed. Zülküf Yılmaz, Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş., İstanbul.

KIZMAZ, M., 1979

“(Kırklareli) Pınarhisar ve Çevresinin Jeomorfolojisi” İstanbul Üni. Ed. Fak. Coğrafya Ens., Mezuniyet Tezi, İstanbul.

MANSEL, A.M., 1938

Trakyanın Kültür ve Tarihi, Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu Yayınları, Sayı:5, Resimli Ay Matbaası, İstanbul.

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, 1992

1/1.000.000 Ölçekli Türkiye Jeomorfoloji Haritası, (çevrimiçi)

<http://www.mta.gov.tr/v3.0/hizmetler/jeomorfolojibas>, 25.04.2017.

ÖKMEN, M., 2006

Herodotos, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

ÖZDEĞER, M., 2014

“XVI. Yüzyılda Pınarhisar Kazası ve Vakıfları” **Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi**, Sayı 208, S. 39-80, İstanbul, (çevrimiçi) <http://turan.org.tr/turk-dunyasi-arastirmalari-dergisi-ocak-subat-2014/>, 17.03.2016.

ÖZER, M., 2009

Kırklareli-Pınarhisar Sadullah Koloğlu İlkokulu, Yöre Dergisi Yöresel Kitaplar Dizgisi -4-, İstanbul

PERMECİ, O.N., 1939

Edirne Tarihi, Edirne ve Yöresi
Eski Eserleri Sevenler Kurumu
Yayınları, Sayı: 6, Resimli Ay
Matbaası, İstanbul.

Pınarhisar Belediyesi, 2012

Şehir Tanıtım Rehberi, İstanbul.

Pınarhisar Belediyesi, 2012

Pınarhisar Dergisi, y.y.

Pınarhisar Belediyesi, 2014

Faaliyet Raporu, Pınarhisar.

Pınarhisar Belediyesi, 2015

Analitik Raporu, Pınarhisar.

Pınarhisar Belediyesi Fen İşleri
Müdürlüğü, 2016

Pınarhisar'daki Konut Verileri,
Pınarhisar.

Pınarhisar Esnaf ve Sanatkârlar
Odası, 2015

**Pınarhisar Esnaf ve Sanatkâr
Sayıları**, Pınarhisar.

Pınarhisar İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2015

Tarım ve Hayvancılık Verileri,
Pınarhisar.

Pınarhisar İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2015

Pınarhisar Arazi Kullanımı,
Pınarhisar.

Pınarhisar Kaymakamlığı, 2016

Dergi Pınarhisar, (çevrimiçi)
https://issuu.com/lazonur/docs/p_narhisar_dergi, 08.16.2016.

Pınarhisar Postası, 1968

“Ana cadde bu yılda kabardı”,
Sayı 21, 20 Ocak 1968, Pınarhisar.

Pınarhisar Postası, 1969

“Panayır İlanı - 25 Mayıs 1969”,
Sayı 133, 24 Mayıs 1969,
Pınarhisar.

Pınarhisar Postası, 1970

“Pınarhisar’da Lise I Öğrenimi Gerçekleşti”, Sayı 242, 29 Ağustos 1970, Pınarhisar.

Pınarhisar Postası, 1971

“İlçemiz Panayırı Dün Başladı”,
Sayı 326, 13 Ekim 1971,
Pınarhisar.

Pınarhisar Postası, 1972

“Parkımızın Kuruluşunun 30 uncu yıldönümü” 22 Nisan 1972, Sayı 373, Pınarhisar.

Resmi Gazete, 1926

“Teşkilatı Mülkiye Kanunu”, Sayı 404, 26 Haziran 1926, (çevrimiçi) <http://www.resmigazete.gov.tr/default.aspx#>, 09.11.2016.

Resmi Gazete, 1940

“İstanbul, Edirne, Kırklareli, Tekirdağ, Çanakkale ve Kocaeli Vilayetlerinde Örfi İdare ilanına dair”, Sayı 4672, Karar No: 1196, 28 Kasım 1940, (çevrimiçi) <http://www.resmigazete.gov.tr/default.aspx#>, 15.12.2016.

Resmi Gazete, 1953

“Yeniden 22 Kaza Kurulması Hakkında Kanun” Sayı 8349, Kanun No: 6068, 3 Mart 1953, (çevrimiçi) <http://www.resmigazete.gov.tr/default.aspx#>, 06.09.2016.

Resmi Gazete, 1974

“Ankara, İstanbul, Tekirdağ, Kırklareli, Edirne, Çanakkale, Balıkesir, Manisa, İzmir, Aydın, Muğla, Adana, İçel ve Hatay İllerinde Sıkıyönetim İlanına Dair”, Sayı 14952, Karar No: 305, 21 Temmuz 1974, (çevrimiçi) <http://www.resmigazete.gov.tr/default.aspx#>, 08.12.2016.

SAKİN, O., 2010

Osmanlı'da Etnik Yapı, Ekim Yayınları, 2. Baskı, İstanbul.

SEZEN, T., 2006

Osmanlı Yer Adları (Alfabetik Sırayla), T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Yayın Nu:21, Ankara.

SÜZER, S., 2014

“Tritikale Tarımı”, (çevrimiçi) <http://arastirma.tarim.gov.tr/ttae/Sayfalar/Detay.aspx?SayfaId=75>, 02.10.2016.

T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2017

“KIRKLARELİ SON 14 YILDA 7 MİLYAR TL'LİK BÜYÜK YATIRIM”, (çevrimiçi) <http://www2.ormansu.gov.tr/osb/Files/GuncelHaberModulu/Kiriklareli.pdf>, 18.04.2017.

TİMOR, A., 1999

“Ayancık'ta şehirselleşmenin yarattığı mekânsal değişimler”, **İstanbul Üniversitesi Coğrafya Dergisi 7**, Sayfa 125-150.

Trakya Kalkınma Ajansı, 2012

“Pınarhisar İlçe Vizyonu Raporu”, (çevrimiçi) http://www.trakya2023.com/content-360-ilce_vizyon_raporlari.html, 28.06.2016.

TURAN, S., 1967

“Pınarhisar Çevresinin Fiziki Coğrafya Etüdü” İstanbul Üni. Ed. Fak. Coğ. Ens., Mezuniyet Tezi, İstanbul.

TÜMERTEKİN, E. ve
ÖZGÜÇ, N., 2012

Ekonomik Coğrafya, Çantay Kitabevi, İstanbul.

TÜMERTEKİN, E. ve
ÖZGÜÇ, N., 2015

Beşeri Coğrafya: İnsan Kültür Mekan, Çantay Kitabevi, 15. Baskı, İstanbul.

TÜMERTEKİN, E., 1994

Ekonomik Coğrafya, İstanbul Üni. Edebiyat Fakültesi Yayınları No.:2926, İstanbul.

Türk Tütün Dergisi, 1938

“Yeni Tütün Kanunu - Tütün Ekimi Kısmen Yasak Olan Yerler”, Sayı 3, Ülkü Basımevi, İstanbul.

Türk Tütün Dergisi, 1941

“Marmara Mıntıkası - Edirne Tütünleri”, Sayı 63, Nümune Matbaası, İstanbul.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, 2017

Sanayi Veritabanı, (çevrimiçi)
<http://sanayi.tobb.org.tr>,
18.02.2017.

Vatan Gazetesi, 1941

“Örfi İdare Komutanlığının Tebliği”, Sayı 228, 11 Nisan 1941, İstanbul.

YARCI, G., 2007

“Arşiv Belgeleri Işığında Pınarhisarı” **Yöre Aylık Kültür Dergisi**, Sayı 86-87-88, S. 15-37, Edirne.

Yurt Ansiklopedisi, 1983

Kastamonu-Kırklareli-Kırşehir-Kocaeli-Konya-Kütahya-Malatya Anadolu Yayıncılık, Cilt 7, İstanbul.

İnternet Kaynakları

“2016-2017 Eğitim-Öğretim Yılı Öğrenci Sayıları”,
[http://oidb.klu.edu.tr/Yardimci Sayfalar/456-2016-2017-egitim-ogretim-yili-ogrenci-sayilari.klu](http://oidb.klu.edu.tr/Yardimci_Sayfalar/456-2016-2017-egitim-ogretim-yili-ogrenci-sayilari.klu), 18.05.20147

“En Kaliteli Süt Bölgemizde Üretilmektedir”, 22.05.2016
www.gorunumgazetesi.com.tr/haber/24265/en-kaliteli-sut-bolgemizde-uretilmektedir.html, 14.02.2016.

“Evciler Göleti”, http://img02.imgfotokritik.com/fk_new/big/6/5/0/650507/3180770-evciler-goleti.jpg, 17.02.2017.

“Fen İşlerimizin 113. Ve 115. Sokak Çalışmaları” 11.10.2013
www.pinarhisar.bel.tr/tumhaberler.php, 18.02.2016.

“Kapalı Pazar Yeri” 22.07.2013 www.pinarhisar.bel.tr/tumhaberler.php, 18.06.2016.

“Pınarhisar Kültür Merkezi’ne Kavuşuyor”, 18 Haziran 2015,
www.kirklareli.net/pinarhisar-kultur-merkezine-kavusuyor, 18.06.2016.

“Pınarhisar Kültür Merkezine Kavuşuyor Adlı Projemiz Tüm Hızıyla Devam Ediyor”, 12 Nisan 2016, <http://www.pinarhisar.bel.tr/Proje-1-Pinarhisar-Kultur-Merkezine-Kavusuyor-adli-Projemiz-tum-hiziyla-devam-ediyor-4.html>, 21.06.2016.

“Su Diyarı Kaynarca’nın suyu daha da değerlendi” 27 Ağustos 2016,
[www.gazetetrakya.com/Haber/Su Diyarı Kaynarcanin suyu daha da degerlendi/433857.html](http://www.gazetetrakya.com/Haber/Su_Diyari_Kaynarcanin_suyu_daha_da_degerlendi/433857.html), 05.09.2016.

“Tarih İçersinde Kaynarca (YENE-YENO-YANI)” 1 Ekim 2014
[gorunumgazetesi.com.tr/haber/19797/tarih-icersinde-kaynarca-yene-yeno-yani.html](http://www.gorunumgazetesi.com.tr/haber/19797/tarih-icersinde-kaynarca-yene-yeno-yani.html), 16.09.2016.

“Türkiye’nin Markaları, 60 Bin Çocuğu Giydirdi” 11 Mart 2015
www.haberler.com/turkiye-nin-markalari-60-bin-cocugu-giydirdi-7060562-haberi/, 29.07.2016.

“Trakya Arısı’na Talep Arttı”, 1 Mayıs 2014, www.haberler.com/trakya-arisi-na-talep-artti-5973124-haberi/, 16.03.2016.

“Trakya Arısı’nı Tüm Dünyaya Tanıtacağız”, 9 Ocak 2012
www.kirklareli.net/trakya-arisini-tum-dunyaya-tanitacagiz/, 16.03.2016.

“Kırklareli Çayırđere Barajı Sulaması ile 29 Bin Dekar Zirai Alan Suya Kavuşuyor”
29 Aralık 2016, www.dsi.gov.tr/haberler/2016/12/29/kirklareli-çayırđere-barajı-ve-sulaması-ile-29-bin-dekar-zirai-alan-suya-kavuşuyor, 02.05.2017.

“Kırklareli Peynir Üssü Olacak” 05.01.2012 <http://www.kirklareli.net/kirklareli-peynir-ussu-olacak/>, 14.02.2016.

“Kırklareli’nin 3 köyü hastalıklardan ari” 17.07.2014,
www.tarimtv.gov.tr/HD5046_kirklareli-nin-3-koyu-hastalıklardan-ari.html,
14.02.2016.

www.pinarhisardh.gov.tr, 15.01.2016.

<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=9517259>, 12.06.2016

<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=7122902>, 12.06.2016

www.dimetta.com/organik-tarim-ciftligi/hakkimizda.html, 25.06.2016.

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Salname>, 15.09.2016.

www.kirklarelienvanteri.gov.tr/, 07.10.2016, 18.10 2016.

yts.saglikyatirimlari.gov.tr/PublicYatirimlar.aspx?Oid=594, 15.10.2016.

www.kaynarca.bel.tr/, 12.02.2017.

www.kirklarelikulturturizm.gov.tr/, 04.04.2017.

<http://pinarhisar.meb.gov.tr/>, 28.04.2017.

<http://www.kgm.gov.tr>, 28.04.2017.

www.tdk.gov.tr, 21.05.2016.

www.tuik.gov.tr/Start.do, 02.02.2017.